

ბეს თვითონ კაცი ქმნის რა ახა ბერი კაცსა

ახალი ივერია

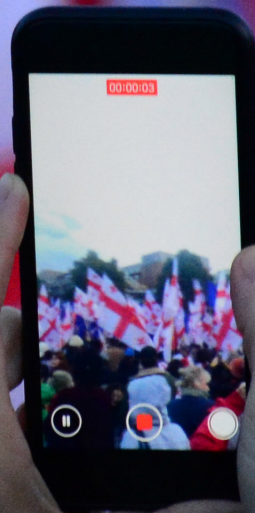
№7 ოქტომბერი 2024

ზურაბ გურული
ვინაა ვინაა ვინაა ვინაა,
ანუ თუ სიკეთე ილაჩრებს

ქეთი ქურდოვანიძე
სამხრეთით ჩემოდანი

ზაზა ბიბილაშვილი
სამი გაკვეთილი

აიდან იუსიფი, ნათია მიხელიძე
როგორ მონაწილეობს
საქართველო რუსეთის სამხედრო
მომარაგების ჯაშვში

ახალი ივერია
საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ჟურნალი

№7, ოქტომბერი, 2024

ISSN 2720-8729

აიპ „ჭავჭავაძის ცენტრი“
გიორგი ახვლედიანის ქუჩა № 20
0108, თბილისი, საქართველო

ნომერზე მუშაობდნენ:

ზაზა ბიბილაშვილი

შამილ შუბაევი

კოკა თოფურია

ლანა გაბელია

ქეთი ქურდოვანიძე

ბიორგი ხარებავა

ბიბა ჯოსაძე

სარჩევი

4

მორიგე რედაქტორის მიმართვა
ზალიკო სამადაშვილი
მიმართვა

5

არჩევნები
ზურაბ გურული
ვერბააზრების ფასი, ანუ
თუ სიკეთე ილარებს

9

საზოგადოება
ქეთი ქურდოვანიძე
სამზითვო ჩემოდანი

14

ისტორიული პარალელები
გიორგი ასცამაძე
ბრძოლა უცხოურ დიკლომატიურ
მისიებთან და 1921-1922 წლების
ბოლშევიკური საქართველოს
დეშავი

19

GenZ-ის აზრით
GenZ-ის აზრით

25

Quo Vadis?
თამუნა შენგელია
სანსარა

27

მეხსიერება

ზაზა ბიბილაშვილი

სამი ბაკვეთილი

კოელიოს გარნირით

32

ჟურნალისტური გამოძიება

აიდან იუსიფი, ნათია მიხელიძე

სანქციებისგან თავის არიდება:

როგორ მონაწილეობს საქართველო რუსეთის სამხედრო მომარაგების ჯაჭვში

54

სტუდენტური სვეტი

ელენე ებანოიძე

ევროპის როლი და არჩევნები

56

მხატვრული ისტორია

მიხეილ ანთაძე

ანდროფაგები

63

მეხსიერება

ლევან გურიელიძე

90-იანი წლების თბილისური

ქრონიკები

68

აფხაზეთი

გიგი გიგინეიშვილი
გუმისთის ბრძოლა

78

უკრაინა

ამირან ფაჩუაშვილი
კედლებზე ნანახი ნიშნები

82

მოგზაურის ჩანაწერები

გიორგი ანთაძე
ჩილე-რუსეთის ტერიტორიული
კონფლიქტი

87

ნინა ალავეიძის ფოტოხელოვნება

ზალიკო სამადაშვილი

ჩვენს ცხოვრებაში დგება ხოლმე ისეთი დღე, რომლის ჩავლის შემდეგ მომდევნო პერიოდი-კვირები, თვეები, წლებიც კი, სხვა ელფერს იძენს, სხვა განწყობილებებით ივსება, სხვა მიზნებით იმუხტება.

ასეთი დღის მოლოდინში ვართ, ოღონდ ამჯერად უფრო ხანგრძლივად, ათეული წლების განმავლობაში რომ შეცვლის ჩვენს ცხოვრებას - ისეთი დღის.

ჩვენზეა დამოკიდებული, როგორ ჩავივლის ეს დღე, როგორ დაგვამახსოვრდება ის.

ჩვენი გადასაწყვეტია, სად ვიცხოვრებთ - სახელმწიფოში, რომელიც სამართლიანობასა და თანასწორობაზეა დაფუძნებული, თუ დამპყრობელ რუსეთში აღზევებული მდიდარი ბატონის მამულში, სადაც კეთილდღეობა მხოლოდ მისი ლაქებისთვის არის განკუთვნილი და ხელმისაწვდომი.

ოცდაექვს ოქტომბერზე მოგახსენებთ...

დღეზე, რომელსაც მხნედ, წელში გამართულები უნდა შევხვდეთ. ფიქრი და ძალ-ღონე არ უნდა დავიშუროთ იმისათვის, რომ ის წარმატებით დავასრულოთ. სწორი არჩევანი გავაკეთოთ და დავიცვათ კიდეც ეს არჩევანი. ვინ ოცდაოთხიდან თვრამეტი საათი გადავდოთ ამისათვის, ვინ თორმეტი და ვინ კიდეც, თუნდაც ერთი.

გვამხნევენს იმის განცდა, რომ თითოეული ჩვენგანი იმ დიდი საქმის მონაწილე ხდება, რომლის განხორციელებასაც მთელი ცხოვრება მიუძღვნეს სახელოვანმა წინაპრებმა - საერო და სასულიერო პირებმა, დიდმა განმანათლებლებმა და სწორუპოვარმა მეომრებმა.

ამ საქმეს საქართველოს თავისუფალი სამყაროს წევრობისა და მის მშობლიურ, ევროპულ წიაღში დაბრუნებისთვის ბრძოლა ჰქვია. ■

ზურაბ გურული

ვერბააზრების ფასი, ანუ თუ სიკეთე იღარებს

*„ომს ერთი უსამართლობა ახასიათებს:
გამარჯვებას ყველა იჩემებს, ხოლო დამარცხებაზე
პასუხისმგებლობა მხოლოდ ერთს ეკისრება.“*

პუბლიუს კორნელიუს ტაციტუსი

26 ოქტომბრის არჩევნებამდე სულ რამდენიმე დღე დარჩა. კარგა ხანს ვფიქრობდი, ღირდა თუ არა არჩევნების შესაძლო შედეგების წინასწარი ანალიზი. რას შეცვლის ეს მსჯელობა ან რა აზრი აქვს ათასჯერ გადაღეჭილის კიდევ ერთხელ გამეორებას? თანაც, წილი უკვე ნაყარია. საქართველომ არჩევნებით უნდა გადანეციტოს საკუთარი ბედი. ქვეყნისათვის, რომელსაც ახსოვს პოლიტიკურ ნიადაგზე არაერთი მწვავე შიდა დაპირისპირება, ნგრევა და სისხლისღვრა, არჩევნები ლოგიკურად წარმოადგენს პოლიტიკური კამათის შედეგის გადანეციტის ერთადერთ გზას. პოლიტიკური „ბრძოლის ველი“ შერჩეულია და ელემენტარული სამოქალაქო-პატრიოტული დისციპლინა ავალდებულებს ყველა შეგნებულ ადამიანს, რომ მიუხედავად თავიანთი ეჭვებისა, სკეპტიციზმისა და ნიჰილიზმისა, „ბრძოლის ველზე“ გავიდეს თავის თანამებრძოლებთან ერთად და საკუთარი შესაძლებლობების მაქსიმუმი გააკეთოს გამარჯვებისათვის. დაახლოებით შემ-

იძლია წარმოვიდგინო, რას განიცდიდა გიორგი სააკაძე, როდესაც ქართველებმა მისი გონივრული გეგმა უგულბებლად და მარაბდის გავარგებულ ველზე ჩაუხტნენ საბრძოლველად აზიურ სიცხეში გამობრძმედილ ყიზილბაშებს. ძნელია საკუთარი გონების წინააღმდეგ წასვლა, მაგრამ არის მომენტები, როდესაც ეს გარდაუვალია და შესაბამისად - საჭიროც. ამრიგად, ეს საკითხიც გარკვეულია.

მაგრამ გამარჯვებასაც აქვს თავისი აქსიომატური კანონზომიერებები და წესები. „ომის ხელოვნების“ შემქმნელი ფილოსოფოსი სუნ ცზი ამბობს: გამარჯვებული მეომრები ჯერ იგებენ ომს და მერე შედიან ბრძოლაში; დამარცხებულები კი ჯერ ბრძოლას იწყებენ და შემდეგ ცდილობენ გამარჯვების მიღწევას.

შეკითხვა, რომელიც ქართულმა ოპოზიციურმა სპექტრმა დღეს საკუთარ თავს უნდა დაუსვას, ასე უნდა ჟღერდეს:

გამარჯვებული მეომრები ჯერ იგებენ ომს და მერე შედიან ბრძოლაში; დამარცხებულები კი ჯერ ბრძოლას იწყებენ და შემდეგ ცდილობენ გამარჯვების მიღწევას.

„მოგებულები შევდივართ ბრძოლაში?“.

„აირჩიე მშვიდობა“- გონივრული სლოგანია. თუ დაუპირისპირდები, ესე იგი ომი გსურს. ომი და მშვიდობა ეგზისტენციალური ხარისხის, კონკრეტული მოცემულობებია; ღირსება, სინდისი, თავმოყვარეობა, სირცხვილი და ა.შ. კი - აბსტრაქტული, სიმბოლური კატეგორიები,

ომი უკრაინაში

შესაბამისად, პრიმიტიულ პრაგმატიზმთან გამარჯვების ნულოვანი შანსი აქვთ.

გავიხსენოთ ოპოზიციის სლოგანი: „ჩვენ ევროპა გვინდა!“. ამ სლოგანს „ქართული ოცნება“ არ დაპირისპირებია; პირიქით, თავადაც აიტაცა. შესაბამისად, ოპოზიცია უსლოგანოდ დარჩა, ახალი, ეგზისტენციალური კატეგორიის კი ვერაფერი მოიფიქრა. „ოცნებამ“ ზემოაღნიშნული მონოღება დალეჭა, მოინელა და ბოლოს ლოგიკურად და ბუნებრივად ექსკრემენტად აქცია. სწორედ ამ მნიშვნელოვან დეტალებშია სოციუმის ფსიქოლოგიური მარკეტინგის მართვის მთავარი მექანიზმიც. არცერთ აბსტრაქტულ კატეგორიას შანსი არა აქვს

უკრაინა პლანეტარული მასშტაბის იდეოლოგიურ-პოლიტიკურ კათარზისს ახორციელებს მსოფლიოში. პრაქტიკულად ანგრევს დასავლური, კომფორტული კონფორმიზმის ჩაბეტონებულ იდეოლოგიას. არაადამიანური ფსიქოლოგიური ზეწოლა მიმდინარეობს უკრაინაზე დღეს, რომ როგორმე აღდგეს მსოფლიოს კონფორმისტული ბალანსი.

კონკრეტულ კატეგორიებთან. ამ რეალობის გააზრება შეურაცხყოფელი არ

უნდა იყოს არცერთი მოაზროვნე ქართველისათვის. ეს არ ნიშნავს, რომ ქართველი ერია რამით სხვაზე ნაკლები. არანაირად. ღირებულებათა ანალოგიური კრიზისი აღინიშნება მთელ მსოფლიოში.

„უკრაინელები არასოდეს, არასოდეს დაეთანხმებიან ბრძოლის შეწყვეტაზე. რატომ უნდა სურდეს ვინმეს დღევანდელ მსოფლიოში, რომ სასტიკი კოლონიური წარსულის რეალობა მოგვახვიოს თავს, ნაცვლად ნორმალური, მშვიდობიანი ცხოვრებისა?“ - პრეზიდენტ ზელენსკის ეს მიმართვა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ ასამბლეაზე ზუსტად ისეთივე მასშტაბის დატვირთვას ატარებდა, როგორსაც ეთიოპიის იმპერატორის, ჰაილე სელასიეს, მოხსენება 1936 წელს ერთა ლიგის სხდომაზე: „დღეს ჩვენი ჯერია, ხვალ - თქვენი დადგება!“.

ალბათ რამდენიმე დეკადა მაინც დასჭირდება იმის გააზრებას, რომ უკრაინა პლანეტარული მასშტაბის იდეოლოგიურ-პოლიტიკურ კათარზისს ახორციელებს მსოფლიოში. პრაქტიკულად ანგრევს დასავლური, კომფორტული კონფორმიზმის ჩაბეტონებულ იდეოლოგიას. არაადამიანური ფსიქოლოგიური ზეწოლა მიმდინარეობს უკრაინაზე დღეს, რომ როგორმე აღდგეს მსოფლიოს კონფორმისტული ბალანსი. უკრაინა, ცხადია, ამას ნაწილობრივ ინსტინქტების დონეზეც აკეთებს; საკუთარი თავის ხსნას ცდილობს, უპირველეს ყოვლისა. საკმარისია, ზელენსკის ნერვებმა უმტყუნოს და კომპრომისზე წავიდეს, უკრაინას მომავალი არ ექნება. თუ ახლა ისინი სრულად არ განიწმინდნენ რუსული საცეცებისაგან, შემდგომი ეტაპი სამოქალაქო ომი თუ არა, სრული დეგრადაცია იქნება.

ძალიან პრეტენზიული განცხადებაა? არანაირად. მომავლის წინასწარმეტყველება წარსულის გონივრული ანალიზითაა შესაძლებელი. სწორედ ამიტომ ვსწავლობთ ისტორიას. ახლო წარსულის მაგალითებიც არაერთი გვაქვს.

ვენესუელის ოპოზიციის ლიდერი ხუ-

ნიკოლას მადურო

ან გუეიდო ახსოვს ვინმეს? მსოფლიოს წამყვანმა ქვეყნებმა აღიარეს მისი პრეზიდენტობა. ამერიკამ და დიდმა ბრიტანეთმა პატივით მიიღეს. მადურომ, ცხადია, არ დათმო; იბრძოლა. გვერდით დაიყენა თავისი მომხრეები, ჯარი, პოლიცია და მოიგო. გაიმარჯვა კაცმა, რომელმაც პოტენციურად მსოფლიოს ერთ-ერთი უმდიდრესი ქვეყანა მშიერ მათხოვრად აქცია და საკუთარ ხალხს მომავალი მოუსპო. სწორედ იმ მომავალ-მომსპარმა ხალხმა აირჩია მადურო; ძალით თუ ნებით, მაგრამ აირჩია.

როგორ უპასუხა ამ ყველაფერს მსოფლიომ? ჯერ იყოყმანა და მერე შეეგუა. ესპანეთმა, ბრაზილიამ და კოლუმბიამ მალევე აღადგინეს ოფიციალური პოლიტიკური და ეკონომიკური ურთიერთობები მადუროს მთავრობასთან.

ავლანეთი გავიხსენოთ. საუკეთესო მაგალითი ლოგიკური სპეკულაციისა, რომ ყველა საზოგადოებას ყოველთვის არა აქვს თანაბრად განვითარების პოტენციალი. მსოფლიოს წამყვანი დემოკრატიული ქვეყნები 20 წლის განმავლობაში ეცადნენ ავლანეთის ტრანსფორმაციას, მაგრამ ბოლოს დანებდნენ. “20-წლიანი ომის შემდეგ, მე უარს ვაცხადებ, გავგზავნო ავლანეთში ამერიკის შეილების ახალი თაობა” - განაცხადა პრეზიდენტმა ბაიდენმა და პროგრესულმა სამყარომ გადაწყვიტა, რომ

ავლანელი ერის ლოგიკური არსი თალიბანია.

სილარიბე, უპერსპექტივობა, გაუნათლებლობა, პრიმიტივიზმი იწვევს რელიგიის აგრესიულ პროფანაციას და ეს დამახინჯებული ფსევდორელიგია ხდება სასონარკვეთილი ადამიანების თვითგამოხატვის ერთადერთი საშუალება. ვინმეზე ნაკლებად მამაცი ხალხია ავლანელები? ეს ხომ მეომარი ერია. თუ სიმამაცის ნაკლებობა არა, მაშინ რა არის იმის მიზეზი, რომ რაციონალიზმი და პროგრესი ვერ იმარჯვებს ამ სოციუმებში?

განვითარებული დასავლეთიდან რომ პროგრესის ექსპორტი შეუძლებელია 21-ე საუკუნეშიც კი, ეს ემპირიულად დამტკიცდა ავლანეთში. დღეს ავლანეთი უმომავლო ქვეყანაა. ის ასეთად მისმა მოსახლეობამ აქცია. და არ არსებობს არანაირი საგარეო სამხედრო-პოლიტიკური ძალა, რომელიც ავლანელების ნებას შეცვლის. ავლანეთი განწირულია ამიტომ.

რამ განაპირობა ეს ტრაგედია?

პასუხი ძალიან მარტივია - სილაჩრემ!

იქ, სადაც სიკეთე ლაჩარია, ბოროტება ამოუძირკვავია. 20 წლის განმავლობაში ამაოდ სცადეს დასავლეთელებმა ავლანელებისაგან არმიის შექმნა, მაგრამ ჩანჩურების კბილებამდე შეიარაღებუ-

ავლანეთი დღეს

ლი ბატალიონებიც კი უძლური აღმოჩნდა თავზეხელაღებული თალიბების პრიმიტიული რწმენისა და სიმამაცის წინააღმდეგ. ავლანეთი მათია ამიტომ. თალიბების. იქ, სადაც სიკეთე ლაჩარ-

ია, იქ კეთილები მშობრები არიან. კეთილი მშობრების ქვეყანას კი მომავალი არ გააჩნია!

რა აზრი აქვს ამ უპასუხო კითხვებით სპეკულაციას და გაუგებარ საერთაშორისო მიმოხილვას? - ალბათ იკითხავს გაბეზრებული მკითხველი. დასაწყისშივე მოგახსენეთ, თავადაც დიდხანს ვიყოყმანე, სანამ წერას შევუდგებოდი. ის აზრი აქვს, რომ 26 ოქტომბერს არჩევნებზე უკვე გამარჯვებულები წავიდეთ და სრულად გააზრებული გვქონდეს დამარცხების შედეგები. თუ ამას მოვახერხებთ, მაშინ თავადაც დავიჯერებთ და სხვებსაც დავაჯერებთ, რომ ჭეშმარიტად ეგზისტენციალური რისკის წინაშე ვდგავართ.

რა შანსი აქვს საქართველოს, რომ კლასიკური დემოკრატია გახდეს? აქვს ქართულ სოციუმს იმის პოტენცია, რომ კლასიკური რუსული პრიმიტივიზმის დომინაცია დაძლიოს საკუთარ წიაღში? რა არის ამ ძლევის ფასი? რა ფასს იხდის დღეს უკრაინა რუსული წიაღიდან გამოსასვლელად და ევროპულ სოციუმთან სამუდამოდ საზიარებლად? ღირს ასეთი

„გამარჯვებას ბევრი მამა ჰყავს, დამარცხება კი ობოლია“- ასეთი პერიფრაზირება გაუკეთა პრეზიდენტმა კენედიმ ტაციტუსის შეგონებას. ასეცაა. გამარჯვების შემთხვევაში საქართველო დარჩება ცივილიზაციის ოჯახში, ხოლო დამარცხების შემთხვევაში ობლობისთვის გაიწირება.

ფასის გადახდა? რა გვაკლია? ინტელექტი თუ სიმამაცე? თუ ინტელექტის სიმამაცე? არსებობს მხდალი და მამაცი ინტელექტი? რა არის დღევანდელი ქართველი ერის არსი?...

რა აზრი აქვს ამ უპასუხო კითხვებით სპეკულაციას და გაუგებარ საერთაშორისო მიმოხილვას? - ალბათ იკითხავს

გაბეზრებული მკითხველი. დასაწყისშივე მოგახსენეთ, თავადაც დიდხანს ვიყოყმანე, სანამ წერას შევუდგებოდი. ის აზრი აქვს, რომ 26 ოქტომბერს არჩევნებზე უკვე გამარჯვებულები წავიდეთ და სრულად გააზრებული გვქონდეს დამარცხების შედეგები. თუ ამას მოვახერხებთ, მაშინ თავადაც დავიჯერებთ და სხვებსაც დავაჯერებთ, რომ ჭეშმარიტად ეგზისტენციალური რისკის წინაშე ვდგავართ.

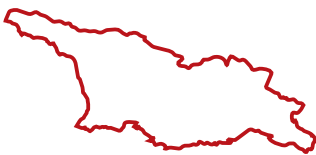
საერთაშორისო მიმოხილვა კი სხვა არაფერია, თუ არა იმ კონტექსტის აღწერა, რომელშიც ამჟამად ვიმყოფებით. კონტექსტის ცოდნის გარეშე რეალობის სწორად აღქმა შეუძლებელია და ჩვენი ამჟამინდელი კონტექსტი კი ძალიან მკაცრია და დაუნდობელი. არ გჯერათ?

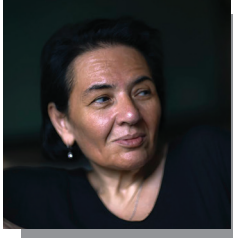
კარგად დააკვირდით ორ წელიწადში ოცი წლით დაბერებულ პრეზიდენტ ზელენსკის და დარწმუნდებით.

და ბოლოს, შეიძლება თუ არა აბსტრაქტული კატეგორიებით კონკრეტულის დამარცხება?

შეიძლება! მხოლოდ ერთი პირობით - განზომილება, ანუ რეალობა, უნდა შეცვალო; უფრო სწორად, ახალი უნდა შექმნა. ახალ რეალობას კი მხოლოდ მაშინ შექმნი, თუ უარს იტყვი იმ რეალობის წესებით თამაშზე, რომელიც შენს ოპონენტს აქვს შექმნილი. მისი თამაშიდან უნდა გამოხვიდე და თავად მოიფიქრო და შექმნა ახალი თამაში.

„გამარჯვებას ბევრი მამა ჰყავს, დამარცხება კი ობოლია“- ასეთი პერიფრაზირება გაუკეთა პრეზიდენტმა კენედიმ ტაციტუსის შეგონებას. ასეცაა. გამარჯვების შემთხვევაში საქართველო დარჩება ცივილიზაციის ოჯახში, ხოლო დამარცხების შემთხვევაში ობლობისთვის გაიწირება. ■

ქეთი ქურდოვანიძე

მეგობრის ნაამბობი

ზღვისპირა ქალაქში დავიბადე. ვინც იცის, რა არის ზღვისპირა ქალაქი, მიხვდება, რამხელა სივრცეა იქ, თანაც რა უკიდევანო და თვალუნვდენელი. განსაკუთრებით დიდი გეჩვენება ეს სივრცე, როდესაც თავად პატარა ხარ და შენს აღქმაში ჯერ არ ჩაბეჭდილა სხვა, უფრო მარტივი საგნების კალეიდოსკოპი და ამ საგნებისადმი ქვეცნობიერი ლტოლვა. საგნები, რომლებიც შენთვის შემოსაზღვრულ სივრცეს ნელ-ნელა ავსებენ და ბოლოს ადგილსაც კი აღარ ტოვებენ განსჯისთვის. ამ პირველყოფილი სივრცის დაბინძურება სხვადასხვა კულტურისა და ფასის მქონე პროდუქტებით ისე თანდათან და ვერაგულად გეპარება, რომ მათ შეფასებასა და გადარჩევასაც კი ვერ ასწრებ. ხშირად მათი აღქმა იმდენად აღემატება მათსავე რეალ-

ურ ღირებულებას, რომ ერთ დღეს, როცა ბედი გაგიღიმებს და გაიგებ ამ უღიმღამობის ნამდვილ ფასს, გული გწყდება და ფიქრობ, რამდენი ემოცია დახარჯე იმაზე, რაც ოდესღაც ღირებული, მეტიც, ამაღელვებელი გეგონა.
ჰოდა, ამ ზღვისპირა ქალაქში, რომელიც თვალს წარგტაცებს ათასი ეგზოტიკური გასართობით, ჩემი ბავშვობის ყველაზე მძაფრი და იდუმალი მოგონება ერთ-ერთი პოლიკლინიკის ვესტიბიულში საპატიო ადგილას დავანებულ, იმ ეპოქის კულტურული მემკვიდრეობის ნიაღვრადან ამოზრდილ და ქვაში გაცოცხლებულ საბჭოურ სულისკვეთებას დაუკავშირდა. მაშინ ძალიან პატარა ვიყავი და არც კი მესმოდა, რა იყო ან საბჭოეთი და ან მისი სულისკვეთება, მაგრამ ამ ინფანტილურმა აღტკინებამ ისე ამიძგერა

გული, რომ პოლიკლინიკის ვესტიბუ-
ლში განთავსებული მონუმენტის და-
ნახვისთანავე გავიფიქრე, ალბათ ამაზე
მშვენიერი სამყაროში არაფერია-მეთქი.
ასე მეგონა და გულის სიღრმეში მე-
მაყებოდა კიდევ, რომ ეს უკვდავი ქმნი-
ლება სწორედ აქ, ამ ქალაქშია და არა
სადღაც, რომსა თუ პარიზში.

გავიდა დრო, ჩემი ცხოვრება ახალი
შთაბეჭდილებებით აივსო, მიქელანჯე-
ლო და დონატელო, ბერნინი და კანოვა,
როდენი და ბურდელი თანდათან შემოვ-

საუბრობდა, როგორც „ოსობტორგზე“.
ეს იყო 1940-იან წლებში, სტალინიზმის
ეპოქაში, შექმნილი ეკონომიკური სისტე-
მა, რომელიც უზრუნველყოფდა საბჭო-
თა ელიტის კეთილდღეობას მაშინ, რო-
ცა მოსახლეობისთვის პური და სხვა
აუცილებელი პროდუქტი ტალღებით
გაიცემოდა. „ოსობტორგის“ ელიტარუ-
ლი მალაზიები და რესტორნები საბჭო-
თა გენერლებსა და მაღალჩინოსნებს
განუსაზღვრელი რაოდენობით სთავა-
ზობდა დეფიციტურ პროდუქტებს. ჩვეუ-
ლებრივ მოკვდავებს ამ მალაზიებში შეს-
ვლაც კი ეკრძალებოდათ და მხოლოდ
ვიტრინებში მუზეუმის ექსპონატებივით
გამოფენილი თეთრი პურისა და გემ-
რიელი ნამცხვრების ცქერით იკლავდ-
ნენ ტკბობის უინს. განა რა იყო ასეთი
ამ „თვალწარმტაც“ მალაზიებში, სამუ-
დამო და წარუშლელი შთაბეჭდილება
რომ დატოვა ჩემს ბევრს მნახველ და
მომსწრე ბებიაზე? სინამდვილეში, არც
არაფერი ისეთი, რაც თანამედროვე მარ-
კეტების ერთ თაროსაც კი ვერ გაუწევს
კონკურენციას. მაგრამ ის მიუწვდომლო-
ბის საოცნებო განცდა, რომელიც ბებიას
„ოსობტორგის“ მალაზიასთან ყოვე-
ლი ავლა-ჩავლის დროს ეუფლებოდა
და რომელიც ჩვენც გადმოგვდო, იმაზე
ძლიერი და შთაბეჭდავი აღმოჩნდა,
ვიდრე ჩემი განცვიფრება - ნიუ იორკ-
ის Walmart-ით, სადაც ყველაფერია, რა-
საც ისურვებ, და არც ვინმე გიშლის იქ
შესვლას. სწორედ მიუწვდომლობის შეგ-
რძნება სძენს ხოლმე საგნებსა და მოვ-
ლენებს განუმეორებელ ხიბლს, განსა-
კუთრებით ისეთ ჩაკეტილ, ტოტალიტა-
რულ სისტემაში, როგორც სტალინური
ეპოქა იყო, როდესაც მთელი კაცობრი-
ობისთვის ხელმისაწვდომ ყოველდღიურ
კეთილდღეობას მხოლოდ რეჟიმის ერთ-
გული მსახურები ინანილებენ და არამც
და არამც - დაშინებული და ამის გამო
გაყურსული მოკვდავნი. ასეთებს მხო-
ლოდ დუმილისა და სახელისუფლებო
ელიტის „ტკბილი ცხოვრებით“ აღფრ-
თოვანების უფლება ეძლევათ, მორალუ-
რი თვითკმაყოფილება რომ იგრძნონ.

რამდენი წელი გავიდა სტალინიზმის

**სწორედ მიუწვდომლობის შეგრძნება
სძენს ხოლმე საგნებსა და მოვლენებს
განუმეორებელ ხიბლს, განსაკუთრებით
ისეთ ჩაკეტილ, ტოტალიტარულ სისტემაში,
როგორც სტალინური ეპოქა იყო, როდესაც
მთელი კაცობრიობისთვის ხელმისაწვდომ
ყოველდღიურ კეთილდღეობას მხოლოდ
რეჟიმის ერთგული მსახურები ინანილებენ და
არამც და არამც - დაშინებული და ამის გამო
გაყურსული მოკვდავნი.**

იღნენ ჩემს სააზროვნო სივრცეში, ის
ბავშვური აღტაცება კი იმ ზღვისპირა
ქალაქში ჩამავალ მზესავით გაუჩინარ-
და მოგონებათა ღრუბლებში ისე, რომ
თითქოს არც კი ყოფილა.

მაგრამ ერთხელაც, მშობლიურ ქა-
ლაქში ან უკვე სტუმრად ჩასულს,
ჩემს მესხიერებაში შემორჩენილი ის
არაამქვეყნიური ქანდაკება პოლიკლინი-
კის ვესტიბულში იატაკზე განთხმული
დამხვდა, დიდი და საზარელი ურჩხული
- ხელში ნამგლითა და უროთი, ნამდვილი
საბჭოური მონსტრი, რომელიც ახლა ისე
საცოდავად გამოიყურებოდა, როგორც
დრაკონი ტოლკინის „ჰობიტიდან“, სიმ-
ბოლო წარუმატებელი ბოროტებისა.

ოსობტორგები

გაგიკვირდებათ და ბებიაჩემი, რომელიც
საქართველოს ოკუპაციას, რეპრესიებს,
მეორე მსოფლიო ომსა და სახელმწიფო
გადატრიალებასაც კი მოესწრო, არას-
დროს არაფერზე ისე ემოციურად არ

ეპოქიდან, რამდენი რამ გადაფასდა, მაგრამ ამ საბჭოეთგამოვლილი საზოგადოების „ბედნიერების მარკერი“ უცვლელი დარჩა - არაუშავს, გაჩუმდებით, წაუყრუებთ, მოითმენთ, ნუთუ არ კმარა, რომ დიქტატორის ფავორიტი პოლიტიკური და სახელოვნებო წრეები უდრტვინველად ცხოვრობენ. განა ეს ის ხელოვნები, სპორტსმენები, მეცნიერები არ არიან, რომლებმაც თქვენი საყოველთაო სიყვარული დაიმსახურეს და რომელთა გამოც ხმა მიეცით სამთავრობო პარტიას. დიახ, სწორედ ის ხალხია, ყველა ჯერზე რეჟიმთან ერთად სამშობლოს რომ ყიდის, თანაც გაირკვა, რომ ეს ჩვენი ღვანღმოსილი საბჭოთა ელიტა ვერც დარგობრივ კრიტიკას უძლებს და ვერც საერთაშორისო კონკურენციას. რალა დარჩა ბებიაჩემივით განზილებულ და გაღატაკებულ ამომრჩეველს, გარდა იმისა, რომ ხანდახან შინაურობაში დაიჩივლოს: ეჰ, სანყალი ხალხისთვის არცერთი მთავრობა არააო.

საზოგადოებრივი ჩემოდანი

სტალინიზმის ეპოქის შემდეგ, როდესაც ხალხმა ოდნავ სული მოითქვა, ყველა საშუალო შეძლების ოჯახის საკუჭნაოში ყავისფერმა ჩემოდანმა დაიდო ბინა, რკინის კუთხეებითა და საკეტებით. ამ ჩემოდანში ოჯახის დიასახლისები სიმწრით, ნაცნობობით, მოსკოვში დაბარებითა და გადაწყვეტილებებთან სიარულით ნაშოვნ თეთრეულს, საცვლებსა და პირსახოცებს ინახავდნენ. წლების განმავლობაში ნაგროვები, ლამის რარიტეტად ქცეული ნივთები მხოლოდ იმ შემთხვევაში ნახავდა დღის სინათლეს, თუ გასათხოვარ ქალიშვილს ბედი გაუღიმებდა და ოჯახის შექმნას დააპირებდა. ასეთი ჩემოდნების არსებობა ოჯახის დიასახლისის ლამით მშვიდი ძილის საშუალებას აძლევდა, დღისით კი - მზრუნველი მშობლის სტატუსის მორგებისას, რამეთუ იქ ინახებოდა ყველაფერი ყველაზე ძვირფასი: გერმანიის დემოკრატიულ რესპუბლიკაში გამოშვებული მაქმანებიანი საღამურები, ჩინური პირსახოცები,

პოლონეთში წარმოებული ნახატებიანი ჩაის ტილოები და ათასი სხვა წვრილმანი, ერთი სიტყვით, რასაც საბჭოთა საქართველოს მაღაზიების დახლქვეშ ან დიდი რუსეთის უნივერსამების მრავალსაათიან რიგში დგომით თუ იყიდდით.

ამ ჩემოდნებთან მიკარება ოჯახის ყველა წევრს ეკრძალებოდა, შინაბერად დარჩენილ ასაკოვან ქალიშვილსაც კი, რადგან მზრუნველ დედას მიაჩნდა, რომ

რამდენი წელი გავიდა სტალინიზმის ეპოქიდან, რამდენი რამ გადაფასდა, მაგრამ ამ საბჭოეთგამოვლილი საზოგადოების „ბედნიერების მარკერი“ უცვლელი დარჩა - არაუშავს, გაჩუმდებით, წაუყრუებთ, მოითმენთ, ნუთუ არ კმარა, რომ დიქტატორის ფავორიტი პოლიტიკური და სახელოვნებო წრეები უდრტვინველად ცხოვრობენ.

ასეთს ვეღარ იშოვის, რომ ეს საუკეთესოა და მისი გამოყენება მხოლოდ ისეთი განსაკუთრებული მოვლენის დროს შეიძლება, როგორც ქორწინებაა. საბჭოთა ადამიანის ცნობიერებაში ხომ ქალიშვილი მხოლოდ ერთხელ უნდა გათხოვილიყო და თანაც სამუდამოდ. გასდიოდა ნივთებს ყავლი და მოდა, იცრიცებოდა და ხუნდებოდა, მაგრამ ტრადიცია ცოცხლობდა და ამ ჩემოდანთან მიბმული საბჭოთა პატარძლის ბედიც წლობით დადებული ნაჭერივით ყვითლდებოდა.

ჩემოდანი ვილას ახსოვდა, როდესაც საბჭოეთის ჩამოშლამ ჩეხური ბროლის ლარნაკების, ლამის საკულტო მნიშვნელობის ძვირად ღირებული არაბული ჭალების, რუსული საიუველირო ქარხნების სერიული ნაწარმის მიმზიდველ ბრწყინვალეობასაც კი უცვალაფერი. გავიდა დრო და აღმოჩნდა, რომ არც ის ლარნაკები ღირს რამედ, არც ის სანთლებიანი ჭალებია სოციალური სტატუსის მარკერი, რუსული სამკაულები კი მხოლოდ და მხოლოდ უხეში და უგემოვნო აქსესუარებია.

არ იყო ადვილი ამ იმედგაცრუებასთან შეგუება, მაგრამ რალას იზამ, ბოლოს და ბოლოს, ხომ არ გადაყრი,

გააჩუქებ მაინც და იმას გაახარებ, ვისაც აქამდე არ უგემია საბჭოთა კეთილდღეობის სიტკბო. ჰოდა, ასე დაიცალა სახლები ამ უმაქნისი ნივთებისგან და დარჩა

წიგნის მყიდველებს გაცილებით უკეთესი საშინაო ბიბლიოთეკა ჰქონდათ, ვიდრე წიგნის მკითხველებს, რადგან ბიბლიოთეკას საბჭოთა ოჯახებში მხოლოდ საგანმანათლებლო ფუნქცია არ ეკისრებოდა, ის იყო მეპატრონის სოციალური სტატუსის გამომხატველი და ელიტარულ საზოგადოებასთან მიკუთვნებულობის მაჩვენებელი.

მხოლოდ ნაფტალინის ბალიშებით გატენილი გერმანული ინსტრუმენტები და მაკულატურის ტალღებით ნაგროვები ბიბლიოთეკა.

მაკულატურა

საბჭოთა ადამიანი „მეშჩანი“ არ გეგონოთ, თუ წიგნის მკითხველი არა, წიგნის მყიდველი მაინც იყო. როგორი გასაკვირიც უნდა იყოს, საბჭოთა კავშირში წიგნები ძნელად იშოვებოდა. ეს დეფიციტი სამი მთავარი მიზეზით იყო განპირობებული: ცენზურა, მწირი რესურსები და ცენტრალიზებული ბიურო-

ვინ იფიქრებდა, რომ ყალბი ფასეულობებით ნაგებ-ნაკონიწები საბჭოთა სინამდვილით იმედგაცრუებული ხალხი, აწ უკვე თავისუფლების სამშვიდობოზე გამოსული, ამ გაკვეთილს სამარადქამოდ არ დაიწერდა გულის ფიცარზე, არ გაითვალისწინებდა მომავალი ცხოვრების მოწყობის საჭიროებისას. მაგრამ ეს ვარაუდიც დიდი იმედგაცრუება გამოდგა. ქართველის კოლექტიური მეხსიერება იმაზე უფრო მოკლე აღმოჩნდა, ვიდრე ბუნდებისა მარკესის რომანიდან „მარტოობის ასი წელი“.

კრატული საგამომცემლო სისტემა. წიგნის მყიდველებს გაცილებით უკეთესი საშინაო ბიბლიოთეკა ჰქონდათ, ვიდრე

წიგნის მკითხველებს, რადგან ბიბლიოთეკას საბჭოთა ოჯახებში მხოლოდ საგანმანათლებლო ფუნქცია არ ეკისრებოდა, ის იყო მეპატრონის სოციალური სტატუსის გამომხატველი და ელიტარულ საზოგადოებასთან მიკუთვნებულობის მაჩვენებელი. განა რა არის იმაში ცუდი, რომ პრივატული ბიბლიოთეკის შექმნა პრესტიჟის საგნად იქცეს? არც არაფერი, თუმცა ისეთ ქვეყანაში, სადაც წიგნების დეფიციტია, გულითად მკითხველს ან საჯარო ბიბლიოთეკაში უნევს ჯდომა ან კარდაკარ სიარული და თხოვნა. არადა, მოგვიანებით რამდენმა გადაუფურცლავმა წიგნმა იხილა ნაგვის ბუნკერების სიბნელე. ეს ის წიგნები იყო, რომლებსაც დიდი ნაცნობობით, „ჩანყობით“, გადამყიდველების გამდიდრებით იძენდა საბჭოთა მოქალაქე და თაროზე აწყობდა, ტომებად ჩამწკრივებულს. საქართველოში საშინაო ბიბლიოთეკების დიდი ნაწილი რუსულენოვანი იყო. ბევრ ოჯახში შეხვედებოდათ რუსულად გამოცემულ შუშანიკის ნამებასა და გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრებას, ალუდა ქეთელაურსა და გველის მჭამელს. რომ გეკითხა პატრონისთვის, გიპასუხებდა, რომ მშობლიური მწერლობა ყველა ენაზე სასიამოვნოდ იკითხება, არადა მათი უმრავლესობა ისე ჩაჰბარდა მაკულატურას, რომ ერთხელაც არავის გადაუფურცლავს.

ბიბლიოთეკების დიდი და მოცულობითი ადგილი ეკავა რუსულენოვან მრავალტომეულებს, რომელთა არა თუ ნაკითხვა, არამედ სახლში განთავსებაც კი დიდი გამოწვევა იყო, განსაკუთრებით, ე.წ. „ხრუშჩოვკებში“. მაგრამ ამაყი ქართველი უმალ ფეხზე გაათევდა ღამეს, სანოლს არ იყიდდა და წიგნის თაროს ვერ მოაკლებდა ვერც სეიფულინას, ვერც ფადეევისა და ვერც ოსტროვსკის „შედევრებს“. ასე გაივსო ნაგვით ისედაც სივინროვეში მცხოვრები საბჭოთა ადამიანის ბინა იმ იმედით, რომ რაც თავად ვერ დაძლია, შვილები წაიკითხავენ. ერთ მშვენიერ დღეს კი აღმოჩნდა, რომ შვილები არათუ ამ ლიტერატურად

წოდებული, გაყვითლებული წიგნების წაკითხვას არ აპირებენ, არამედ რუსული საერთოდ არ იციან.

სამზითვო ჩემოდნების გამოუსადეგარობითა და ბროლის ლარნაკების გაუფასურებით გამოწვეული სევდა იმასთან რამოსატანია, რაც ამ ინტელექტუალურმა ტრავმამ გამოიწვია საბჭოეთს, ან უკვე სამუდამოდ, ჩამოშორებულ საზოგადოებაში. ლეგენდა დიად რუსულ ლიტერატურაზე ერთი ხელის მოსმით გაცამტვერდა, ხოლო მოარული ფრაზა: „მტრის ლიტერატურა მტრის ენაზე უნდა წაიკითხო“, ახალგაზრდა თაობის პასუხმა ჩაანაცვლა „არც ოკუპანტის ენას ვისწავლი და არც მის კულტურას ვეზიარები“.

კიდევ უფრო მწვავედ განიცადა ქართველმა საზოგადოებამ სახელოვნებო მუშაკებისგან საბჭოთა პერიოდში გამოძენილი რეჟიმის იდეოლოგთა კოჰორტის საყოველთაო სირცხვილი, როდესაც მათთვის სათაყვანებელმა არტისტებმა და მგოსნებმა პირველივე ჯერზე დაუფიქრებლად უღალატეს დემოკრატიულ პრინციპებს და ოკუპანტის ინტერესების გასატარებლად იარაღიც კი აიღეს ხელში. გინდ ასე თქვი, გინდ - ისე, ეს ადამიანები მაინც უყვარდა ხალხს, ამიტომაც ამ სოციალური მარცხის მონელეზას საკმაოდ დრო დასჭირდა, რამეთუ ამ უნიჭო არტისტებისა და მომღერლების, მწერლებისა და სპორტსმენების ნაღვანით გამოწვეული უსაფუძლო აღფრთოვანება იოლად ვერ გადაიყარა გულიდან.

ხმაური და მძვინვარება

ვინ იფიქრებდა, რომ ყალბი ფასეულობებით ნაგებ-ნაკონინები საბჭოთა სინამდვილით იმედგაცრუებული ხალხი, ან უკვე თავისუფლების სამშვიდობოზე გამოსული, ამ გაკვეთილს სამარადუამოდ არ დაინერდა გულის ფიცარზე, არ გაითვალისწინებდა მომავალი ცხოვრების მოწყობის საჭიროებისას. მაგრამ ეს ვარაუდიც დიდი იმედგაცრუება გამოდგა. ქართველის კოლექტიური მეხ-

სიერება იმაზე უფრო მოკლე აღმოჩნდა, ვიდრე ბუნების მარკესის რომანიდან „მარტოობის ასი წელი“. ქართველმა ვერაფერი ისწავლა, ვერ შეძლო შეცდომების გააზრება, რადგან საბჭოეთში განცდილმა კულტურულმა და სოციალურმა მარცხმა მისი ნარატივი - ფრაგმენ-

მიუხედავად ვითარების სიმძიმისა, გამოსავალი მაინც არსებობს: 26 ოქტომბერს ყველამ ერთად უნდა ვიტვირთოთ მორალური პასუხისმგებლობა, გამოვიჩინოთ პიროვნული გამძლეობა და ავირჩიოთ ცვლილების გზით სიარული, რათა აღარასდროს დავბრუნდეთ სამზითვო ჩემოდნების ეპოქაში და აღარასდროს ვიგემოთ იმედგაცრუების სიმწარე.

ტული, ემოციები კი უკონტროლო გახადა, როგორც მაკბეტის მონოლოგიდან გაცოცხლებული „იდიოტის“, გონებრივად ჩამორჩენილი ბენჯი კომფსონისა (ფოლკნერის რომანის „ხმაური და მძვინვარება“ მთავარი პერსონაჟი), ხოლო ქვეყანა - კომფსონების ოჯახს დაამსგავსა, ძველი დიდების ძიებისა და რეალობის უარყოფის ზღვარზე სულს რომ დაფავს.

ასე აივსო ჩვენი ცხოვრება ხმაურითა და მძვინვარებით. განსაკუთრებით მას შემდეგ, რაც კიდევ ერთხელ დავდექით დამოუკიდებლობის დაკარგვის საშიშროების წინაშე. დიდი ხანი დაგვჭირდა იმის დასანახად - არა, იმის აღიარებისთვის - თუ სინამდვილეში ვისთან და რასთან გვქონდა საქმე. და როცა დიაგნოზი მკაფიოდ დაისვა, მაშინაც კი ვერ შევძელით გაერთიანება, წარსულის შეცდომების გააზრება და გადარჩენის ერთიანი სტრატეგიის შემუშავება.

მიუხედავად ვითარების სიმძიმისა, გამოსავალი მაინც არსებობს: 26 ოქტომბერს ყველამ ერთად უნდა ვიტვირთოთ მორალური პასუხისმგებლობა, გამოვიჩინოთ პიროვნული გამძლეობა და ავირჩიოთ ცვლილების გზით სიარული, რათა აღარასდროს დავბრუნდეთ სამზითვო ჩემოდნების ეპოქაში და აღარასდროს ვიგემოთ იმედგაცრუების სიმწარე. ■

გიორგი ასტამაძე

ბრძოლა უცხოურ დიკტომატიურ მისიებთან და 1921-1922 წლების ბოლშევიკური საქართველოს დეშავიუ

2022 წელს რუსეთის მიერ უკრაინაში წამოწყებულმა იმპერიალისტურმა ექსპანსიამ დიდი გავლენა იქონია საქართველოში არსებული იმ ჰიბრიდული რეჟიმის ლუსტრაციაზე, რომელიც 2012 წლიდან პროდასავლურობის ნიღბით მართავდა ქვეყანას. მიუხედავად იმისა, რომ დაკვირვებული თვალისთვის თავიდანვე აშკარა იყო რეჟიმის შემოქმედის, ოლიგარქ ბიძინა ივანიშვილის, ღრმად ანტიდასავლური ბუნება, მის გარშემო შეკრებილი პროევროპული პარტიების მიერ შექმნილი ანტურაჟის გაქრობასა და ივანიშვილის რეალური სახის წარმოჩენას სრული ათი წელი და რუსეთის უკრაინაში შეჭრა დასჭირდა.

ბრალდებით, თითქოს დასავლეთი საქართველოს ომში ჩაბმას ცდილობს, ღია კონფრონტაციაში შევიდა ცივილიზებული სამყაროსთან და ყველანაირი საშუალებით - რიტორიკითა თუ ქმედებებით - ცდილობს საქართველოს დასავლეთისგან იზოლაციას. რეჟიმის სპიკერები, რომელთა პოლიტიკური წარსული იმდენად არაფრისმთქმელია, რომ მათი გვარების დამახსოვრებაზე ადვილი, ხშირად, საარჩევნო სიაში მათი რიგითი ნომრის დამახსოვრებაა, ყოველდღიურ რეჟიმში ლანძღვენ დასავლეთის დიპლომატიურ მისიებს საქართველოში. არადა, საქართველო რომ დამოუკიდებელი ქვეყანა და პრეტენზია აქვს, დემოკრატიული სამყაროს ორგანული ნაწილი იყოს, მნიშვნელოვანწილად სწორედ ამ მისიების არსებობით და მათი დედაქალაქების მეგობრული პოლიტიკითაა განპირობებული.

ამ თემაზე ფიქრისას, საკუთარ თავს დაფუსვი კითხვა: თუ ყოფილა შემთხვევა საქართველოს უახლეს ისტორიაში, რომ საქართველოს მოქმედ ხელისუფლებას ასე ელანძღოს დასავლური

ისტორიული პარალელები ცხადჰყოფს, რომ ივანიშვილის რეჟიმთან ყველაზე დიდი სიახლოვე აკავშირებთ პირველი თაობის ქართველ ბოლშევიკებს, რომლებმაც 1921-1922 წლებში ნადირობა გამოაცხადეს უცხოურ წარმომადგენლობებზე საქართველოში. მიყვებით თანმიმდევრობით:

2022 წლიდან მოყოლებული, ივანიშვილის რეჟიმი თითიდან გამოწოვილი

მისიები? ცივი ომის დროინდელ საბჭოთა კავშირშიც კი არ არსებობდა ისეთი ვულგარული ანტიდასავლური კამპანია, როგორც დღეს მოედინება პუტინის რუსეთიდან და მისი სატელიტური რეჟიმებიდან, როგორადაც ჩამოყალიბდა ივანიშვილის მმართველობა თავისი ჯიბის ტელევიზიებითა თუ ტროლ-ბოტების ქარხნებით. ისტორიული პარალელები ცხადჰყოფს, რომ ივანიშვილის რეჟიმთან ყველაზე დიდი სიახლოვე აკავშირებთ პირველი თაობის ქართველ ბოლშევიკებს, რომლებმაც 1921-1922 წლებში ნადირობა გამოაცხადეს უცხოურ წარმომადგენლობებზე საქართველოში. მივყვით თანმიმდევრობით:

1921 წელს, საქართველოს ოკუპაციის შემდეგ, დიპლომატიური წარმომადგენლობებისთვის რთული პერიოდი დადგა. მისიების დიდმა ნაწილმა ჟორდანიას ხელისუფლებასთან ერთად დატოვა საქართველო, ხოლო დარჩენილებსა და მოგვიანებით დაბრუნებულებს, თავიანთი ქვეყნების ეკონომიკური ინტერესებიდან გამომდინარე, თანამშრომლობა უზღებოდათ საქართველოს ბოლშევიკურ რეჟიმთან, რომელიც, რაც უნდა უცნაურად ჩანდეს, 1922 წლის დეკემბრამდე (საბჭოთა კავშირის ოფიციალურად შექმნამდე), სუვერენული ქვეყნის ხელისუფლებად მიიჩნეოდა.

პირველმა თვეებმა შედარებით ნორმალურად ჩაიარა, რადგან ქართველ ბოლშევიკებს - ბუდუ მდივანს, ფილიპე მახარაძეს, ალიოშა სვანიძეს და სხვებს - საკუთარი რეჟიმის კონსოლიდაციისთვის ფორმალურად სჭირდებოდათ უცხოელებთან გარკვეული ურთიერთობა. მოსკოვიდან სპეციალური ბრძანებაც კი გაიცა, რომ გერმანიის წარმომადგენელ ულრიხ რაუშერს, ერთადერთ უმაღლესი რანგის დიპლომატს, რომელმაც არ დატოვა საქართველო ბოლშევიკების შემოჭრის შემდეგ, კარგად მოჰყრობოდნენ. თუმცა რეჟიმის გამყარებასთან ერთად, 1921 წლის ბოლოდან, დასავლურ წარმომადგენლობებთან ურთიერთობები ჩიხში შევიდა.

საქართველოს რეჟიმს ძალიან აღიზიანებდა ჟორდანიას ხელისუფლების აქტიურობა ემიგრაციაში და საქართველოს ბოლშევიკური რეჟიმის არაღიარების პოლიტიკა. 1921 წლის ზაფხულსა და შემოდგომაზე ემიგრანტული მთავრობის წევრებმა შეხვედრები გამართეს გერმანულ ოფიციალურ და რაუშერის დიპლომატიური მისიის განვება ითხოვეს ოკუპირებული საქართველოდან,

ჰესე წერდა, რომ ქართველ ბოლშევიკებს ბრძანებები პირდაპირ რუსეთიდან მოსდიოდათ, რაც მიზნად ისახავდა საქართველოში უცხოური წარმომადგენლობების გარიყვას, როგორც საქართველოს დამოუკიდებლობის ნიშნების მატარებელი ორგანოებისა, თუმცა ამ ყველაფერს ისეთი ელფერი უნდა ჰქონოდა, თითქოს ეს პოლიტიკა თავად ქართველებისგან მოდიოდა.

რის შემდეგაც, რაუშერი და იტალიის წარმომადგენელი - ფრანცონი, საკუთარ საცხოვრებელ სახლში დაიბარა საგარეო საქმეთა სახალხო კომისარმა, ალიოშა სვანიძემ და პრობლემების შექმნით დაემუქრა, თუ არ შეწყდებოდა ჟორდანიას მთავრობის აღქმა საქართველოს ხელისუფლებად და ბოლშევიკებთან ურთიერთობები ოფიციალურ სახეს არ მიიღებდა. ცოტა ხნის შემდეგ სვანიძის მოადგილე ტოროშელიძემ გერმანიას მტრულად განწყობილი ქვეყანა უწოდა და რაუშერს მალევე მოუწია საქართველოს სამუდამოდ დატოვება.

უცხოური წარმომადგენლობების წინააღმდეგ წამოწყებულმა სადამსჯელო პოლიტიკამ დიდი მასშტაბი 1922 წლიდან მიიღო. ბოლშევიკური ხელისუფლება მათზე მიტანილი იერიშით ერთდროულად რამდენიმე მიზნის მიღწევას ცდილობდა. უმთავრესი იყო - საქართველოს ოკუპაციის ლეგიტიმურად ცნობა უცხოეთის მიერ და ამით ჟორდანიას ემიგრანტული ხელისუფლების დელეგიტიმაცია. ამასთან ერთად, საქართველოში უცხოური წარმომადგენლობების შემცირება და თანდათანობით გაქრობა საქართველოს სუვერენიტეტს სერიო-

ზულ დარტყმას მიაყენებდა, რაც ასევე მათი მიზანი იყო.

1922 წლიდან ბოლშევიკებმა უკვე ღია ნადირობა დაიწყეს ევროპულ დიპლომატიურ წარმომადგენლობებზე, თუ მათი ქვეყნები ბოლშევიკურ რეჟიმს არ აღიარებდნენ საქართველოში. აზერბაიჯანიდან დაბრუნებისას გერმანიის ელჩ რაუშერის ვაგონი ჩეკამ მატარებელს ჩახსნა იმ საბაბით, თითქოს მას ოფიციალური საბუთები არ გააჩნდა. პრობლემები შეუქმნეს მის ცოლსაც, რომელიც

მონერაში, რომ მისი დაჭერაც სრულიად მოსალოდნელი იყო. ამ ტალღის შემდეგ ევროპული მისიებიდან ფაქტობრივად მხოლოდ გერმანიისა და იტალიის წარმომადგენლობა რჩებოდა.

ბოლშევიკების მიერ წარმოებულმა ფსიქოლოგიურმა ტერორმა შედეგი გამოიღო. გერმანულ წარმომადგენლობებზე საქართველოში განხორციელებული დევნა რუსების მიერ შესანიშნავად გამოიყენებოდა ზენოლის იარაღად გერმანიის მთავრობასთან წარმოებულ მოლაპარაკებების დროს. საბოლოოდ, 1922 წლის აპრილში, გერმანიამ და საბჭოთა რუსეთმა ერთმანეთი სცნეს რაპალოს ხელშეკრულებით, რითაც რუსებმა საერთაშორისო იზოლაცია გაარღვეეს.

მოსკოვთან კოორდინირებულად ქართველმა ბოლშევიკებმა რაპალოს ხელშეკრულების დადებისთანავე შეამცირეს ზენოლა გერმანიის წარმომადგენლობაზე საქართველოში, თუმცა ისინი ბოლომდე კმაყოფილი მანც არ იყვნენ, რადგან რაპალოს განვრცობა საქართველოზე არ მომხდარა და ქართველი ბოლშევიკები კვლავ არალეგალურ ხელისუფლებად რჩებოდნენ.

1922 წლის ზაფხულში მოსკოვის დავალებით მათ მორიგი იერიში მიიტანეს გერმანიის წარმომადგენლობაზე. ივლისში თბილისში გერმანული მისიის შენობა გაძარცვეს, რომლის დროსაც გაიტანეს გარკვეული დოკუმენტაცია. ძარცვა ორგანიზებული იყო ჩეკას მიერ, ხოლო უშუალოდ განახორციელა გერმანიის მისიის ყოფილმა თანამშრომელმა, რომელიც მოსკოვში სხვა დანაშაულის გამო რამდენიმე თვით ადრე დააპატიმრეს და გადაიბირეს. მისივე ჩვენებების მიხედვით, ჩეკამ დააპატიმრა გერმანული მისიის თარჯიმანი, ფონ ნორმანი, ანტისაბჭოთა აგიტაციის, ჟორდანიას ემიგრანტულ ხელისუფლებასთან კავშირისა და შპიონაჟის ბრალდებით.

კონსულ ჰესეს საგარეო საქმეთა სახალხო კომისრის მოადგილე ტორომელიძემ განუცხადა: საკონსულო ოფიციალური რომ ყოფილიყო, ნორმან-

1922 წელს ბოლშევიკები ბრალს სდებდნენ გერმანიის წარმომადგენლობას თბილისში, რომ ჟორდანიას ემიგრანტული მთავრობა მათი დახმარებით აპირებდა სახელმწიფო გადატრიალების მოწყობას. 2024 წელს ანალოგიურად მეტყველებს ივანიშვილის მარიონეტების არმია და მათი პროპაგანდისტული მედია, რომ არარსებული „გლობალური ომის პარტია“, რომელიც ამერიკის შეერთებულ შტატებსა და ევროკავშირს მართავს, საქართველოში რევოლუციის მოწყობასა და, შემდგომ, ქვეყნის ომში ჩათრევას ცდილობს.

საქართველოდან წასვლისას საზღვარზე არ გაატარეს, დამამცირებლად ამოუყარეს ბარგი და მხოლოდ სამი თვის შემდეგ მისცეს საქართველოს დატოვების უფლება. ბათუმიდან გააძევეს გერმანიის კონსული კარლ კორნელსენი, ისევე როგორც დანიის კონსულის მოვალეობის შემსრულებელი ჰაინრიხ ვარნეკე, რომელიც საერთოდაც ბათუმში იყო გაზრდილი, 35 წელი იქ ცხოვრობდა, ფლობდა ბიზნესსა და უძრავ ქონებას, რომლის კონფისკაციაც მოახდინა სახელმწიფომ. საქართველოს დატოვება მოუხდათ ჰოლანდიის, ბელგიის, ფინეთის, შვედეთის, ნორვეგიის წარმომადგენლებს. ბაქოში ცოლთან ერთად დააპატიმრეს ესტონეთის წარმომადგენელი, გადაიყვანეს საქართველოში და შპიონაჟის ბრალდებით გააძევეს ქვეყნიდან. დალუქეს შვეიცარიისა და ჰოლანდიის საკონსულოების შენობები, სადაც ჩეკა შევიდა და მასალები გაიტანა. რაუშერის მემკვიდრე, მაქს ჰესე, აღნიშნავდა მი-

ის დაჭერას ჩეკა ვერ გაბედავდა, რაც პირდაპირი მინიშნება იყო რაპალოს ხელშეკრულების საქართველოზე განვრცობის აუცილებლობაზე. ამკარაა, საოკუპაციო ხელისუფლება მოვლენების რადიკალიზაციით ცდილობდა შედეგის მიღწევას. ჰესე წერდა, რომ ქართველ ბოლშევიკებს ბრძანებები პირდაპირ რუსეთიდან მოსდიოდათ, რაც მიზნად ისახავდა საქართველოში უცხოური წარმომადგენლობების გარიყვას, როგორც საქართველოს დამოუკიდებლობის ნიშნების მატარებელი ორგანოებისა, თუმცა ამ ყველაფერს ისეთი ელფერი უნდა ჰქონოდა, თითქოს ეს პოლიტიკა თავად ქართველებისგან მოდიოდა.

სამუშაო გარემოს ნორმალიზების მიზნით, გერმანიის წარმომადგენლობა უკვე თავად სთხოვდა ბერლინს, რომ დაეჩქარებინა რაპალოს ხელშეკრულების საქართველოზე განვრცობის საკითხი, ნინააღმდეგ შემთხვევაში მისიას მუშაობა უნდა დაესრულებინა. სექტემბერში გაიმართა შეხვედრები ჰესესა და ტოროშელიძეს შორის, რაც ნორმანის გათავისუფლებით დასრულდა, თუმცა ის საქართველოდან მაინც მალევე გააძევეს. სანაცვლოდ, ბოლშევიკებმა მიზანს მიაღწიეს და 1922 წლის 5 ნოემბერს გერმანიამ ოფიციალურად განაცხადო რაპალოს ხელშეკრულება რუსეთის სატელიტურ ქვეყნებზე, მათ შორის თბილისის ბოლშევიკურ რეჟიმზე, რითაც ემიგრანტული მთავრობის მუშაობას ბერლინში იურიდიული საფუძველი გამოეცალა. მალე შეიქმნა საბჭოთა კავშირიც, გერმანიის წარმომადგენლობა საქართველოში კი თბილისის გენერალურ საკონსულოდ გადაკეთდა, რომელმაც 30-იანი წლების ბოლომდე იარსება.

ასი წლის შემდეგ თანამედროვე საქართველოს ჰყავს ხელისუფლება, რომელიც ძალიან ჰგავს პირველი თაობის ბოლშევიკებს დასავლური წარმომადგენლობებისადმი ზიზლით. მსგავსება გამოიხატება როგორც მათ მიმართ გამოყენებული სიძულვილით სავსე ლექსიკით, ისე - კონკრეტული ქმედებებით.

ამასთან, ივანიშვილის რეჟიმი, მსგავსად პირველი თაობის ბოლშევიკებისა, აგრესიით გამოირჩევა მხოლოდ დასავლური, დემოკრატიული სახელმწიფოების მიხედვის მიმართ, ისევე როგორც ეს ხდებოდა 1921-1922 წლებში, როდესაც ევროპული მისიების დევნისას, ბოლშევიკებს ხელი არ უხლიათ თურქეთისა და სპარსეთის წარმომადგენლობებისთვის თბილისში. ეს სავარაუდოდ განპირობებულია იმით, რომ ივანიშვილის რეჟიმი, ბოლშევიკების მსგავსად, სიახ-

1922 წელს ბოლშევიკებმა თავისი გაიტანეს - საქართველოდან გააძევეს დასავლეთი და ქვეყანა დიდი ხნით საჯიჯგნად მიუგდეს რუსეთს. ჩვენს თანამედროვეობაში ეს ვერ და არ განმეორდება. ამის დამტკიცების შესაძლებლობა ძალიან მალე - 2024 წლის 26 ოქტომბერს იქნება, როდესაც ყველამ, ვისაც თავი ქართველად, ევროპელად და უბრალოდ ცივილიზებულ ადამიანად მიაჩნია, უნდა ვუთხრათ „კი!“ - დემოკრატიულ დასავლეთს და მკაფიო „არა!“ - ავტორიტარულ რუსეთს.

ლოვეს გრძნობს ავტორიტარებთან და საკუთარი რეჟიმისთვის საფრთხის შემცველად ცივილიზებულ სახელმწიფოებსა და, ზოგადად, კანონზე აგებულ წესრიგს მიიჩნევს.

გარდა ამისა, ივანიშვილის რეჟიმი მეთოდოლოგიურადაც ჰგავს პირველი თაობის ბოლშევიკებს დასავლეთთან ურთიერთობებში. რეჟიმმა უკვე რამდენჯერმე გამოიყენა ბოლშევიკების ნაცადი ხერხი - ჯერ მოვლენების რადიკალიზაცია, შემდეგ კი მცირე უკანდახევით მაინც თავისის გატანა. ამის კარგი მაგალითია 2020 წლის მანიპულირებული არჩევნების შემდეგ ბოიკოტის რეჟიმში მყოფი ოპოზიციის დასავლეთის ჩართულობით პარლამენტში შეყვანა, რამაც საბოლოოდ ისევ ივანიშვილის ანტიდასავლური რეჟიმის გამყარებას შეუწყო ხელი დასავლეთისვე მონაწილეობით.

ივანიშვილის, კობახიძის, პაპუაშვილის, კალაძისა და სხვათა მმართველობა

და რიტორიკა გაჭრილი ვაშლივით ჰგავს მახარადის, მდივნის, ორახელაშვილის, ტოროშელიძისა და სხვათა ბოლშევიკური ხელისუფლების პროპაგანდას, რომელიც მუდამ ამტკიცებდა, რომ დასავლეთის მონაწილეობით საქართველოში გადატრიალება მზადდებოდა. 1922 წელს ბოლშევიკები ბრალს სდებდნენ გერმანიის წარმომადგენლობას თბილისში, რომ ჟორდანიას ემიგრანტული მთავრობა მათი დახმარებით აპირებდა სახელმწიფო გადატრიალების მოწყობას. 2024 წელს ანალოგიურად მეტყველებს ივანიშვილის მარიონეტების არმია და მათი პროპაგანდისტული მედია, რომ არარსებული „გლობალური ომის პარტია“, რომელიც ამერიკის შეერთებულ შტატებსა და ევროკავშირს მართავს, საქართველოში რევოლუციის მოწყობასა და, შემდგომ, ქვეყნის ომში ჩათრევას ცდილობს.

ბოლშევიკების მიერ შექმნილი ჟორდანიას ხელისუფლების მტრის ხატი, ე.ი., საქართველოს დამოუკიდებლობისა და რუსეთის წინაშე კაპიტულაციაზე ხელის არმომწერი ძალის ადგილი, ივანიშვილის რეჟიმის პროპაგანდაში დაიკავა ეგრეთ წოდებულმა „კოლექტიურმა ნა-

ცმოძრაობამ“, რომელშიც იგულისხმება უკვე არა ერთი კონკრეტული პარტია, არამედ ყველა, ვინც ეწინააღმდეგება რუსული დიქტატურის დამყარებასა და ქვეყნის რუსიფიკაციას, რაც ივანიშვილმა ოფიციალურად დააანონსა 2024 წლის 29 აპრილს. შესაბამისად, ივანიშვილის რეჟიმის თვალში მათგან განსახვავებულად მოაზროვნე ნებისმიერი ადამიანი „კოლექტიური ნაციონალური მოძრაობის“ წარმომადგენელი და დასავლეთის აგენტია.

ამდენი მსგავსებების შემდეგ, მოდი, ერთი მნიშვნელოვანი განსხვავებით დავამთავროთ. 1922 წელს ბოლშევიკებმა თავისი გაიტანეს - საქართველოდან გააძევეს დასავლეთი და ქვეყანა დიდი ხნით საჯიჯგნად მიუგდეს რუსეთს. ჩვენს თანამედროვეობაში ეს ვერ და არ განმეორდება. ამის დამტკიცების შესაძლებლობა ძალიან მალე - 2024 წლის 26 ოქტომბერს იქნება, როდესაც ყველამ, ვისაც თავი ქართველად, ევროპელად და უბრალოდ ცივილიზებულ ადამიანად მიიჩნია, უნდა ვუთხრათ „კი!“ - დემოკრატიულ დასავლეთს და მკაფიო „არა!“ - ავტორიტარულ რუსეთს. ■

Gen Z-ის აზრით

სულ რამდენიმე დღე რჩება 26 ოქტომრამდე, იმ დღემდე, როდესაც არჩევნებმა უნდა გადამწყვიტოს ჩვენი ქვეყნის მომავალი - სად ვიცხოვრებთ, გავხდებით თუ არა ცივილიზებული სამყაროს განუყოფელი ნაწილი თუ ხანგრძლივი დროით დავრჩებით ტოტალიტარული რუსეთის გავლენის სფეროში? ალბათ, განსაკუთრებით საინტერესოა ამ საკითხთან დაკავშირებით იმ თაობის აზრი, რომელიც დამოუკიდებელ საქართველოში დაიბადა და რომელსაც დამლად არ დაჰყვება საბჭოური წარსული ან ბნელი 1990-იანების ტრავმა. თაობისა, რომელმაც მოასწრო და უკვე დაატყო საკუთარი კვალი საქართველოს თანამედროვე ისტორიას.

„ახალი ივერიის“ რედაქციამ რამდენიმე შეკითხვა დაუსვა ახალგაზრდა რესპოდენტებს: მიდიხართ თუ არა არჩევნებზე? რა წყდება თქვენთვის 26 ოქტომბერს? სად ხედავთ საქართველოს და თქვენს თავს 2030 წელს? როგორ წარმოგიდგენიათ თქვენ მიერ გასავლელი გზა უახლოეს 5 წელიწადში?

გთავაზობთ მათ მოსაზრებებსა და განწყობას ისტორიულ არჩევნებამდე რამდენიმე დღით ადრე:

თინი ზაალიშვილი

■ 26 ოქტომბერის არჩევნების შედეგები განსაზღვრავს ჩვენი ქვეყნის მომავალს უახლოესი რამდენი ათწლეულის მანძილზე. არჩევნებზე არწასვლა დღევანდელ მოცემულობაში დანაშაულის ტოლფასია. დემოკრატიული და თავისუფა-

ლი სახელმწიფოს ჩამოყალიბებისათვის ბრძოლა თითოეული მოქალაქის ვალაია, შესაბამისად, 26 ოქტომბრის რეფერენდუმი ქვეყნის ევროპული მომავლის გადარჩენისთვის გადამწყვეტ როლს შეასრულებს.

2030 წლისთვის ვისურვებდი, რომ მეტად დემოკრატიულ და უსაფრთხო ქვეყანაში გვეცხოვროს, სადაც დაცული იქნება ადამიანის უფლებები, იქნება კანონის უზენაესობა, მაღალი ხარისხის, ხელმისაწვდომი განათლება და უკეთესი სოციალურ-ეკონომიკური ვითარება, რაც მთავარია, გვექნება არსებითი პროგრესი ევროპული ინტეგრაციის კუთხით.

ჩემი, როგორც ერთ-ერთი აქტიური

მოქალაქის, გასავლელი გზა, დღევანდელი მოცემულობის გათვალისწინებით, არ არის მარტივი, რადგან ახალგაზრდები ცვლილებებისა და განვითარების პროცესში არა უბრალოდ ვმონაწილეობთ, არამედ თავად ვართ გარდამტეხი პროცესების ინიციატორები. შესაბამისად, მოვუწოდებ ყველას, ნავიდეს არჩევნებზე, დააფიქსიროს საკუთარი აზრი და დაიცვას საქართველოს დემოკრატიული, ევროპული მომავალი.

საბა მეურმიშვილი

■ არჩევნებზე მივდივარ და, ამასთანავე, პირველად ვიქნები დამკვირვებელი. 26 ოქტომბრის არჩევნები გადამწყვეტს საქართველოს წინა, ახლანდელი და შემდეგი თაობების მომავალს. ყოველგვარი გაზვიადების გარეშე შეიძლება ითქვას, რომ 26 ოქტომბერს გადამწყდება, იქნება თუ არა საქართველო სუვერენული სახელმწიფო.

საქართველოს აუცილებლად ვხედავ

ევროპის კავშირში, საკუთარ თავს კი წარმოვიდგენ საჯარო მოხელედ, რომელიც ემსახურება ქვეყანას და არა რომელიმე ინდივიდს ან პარტიას.

საქართველოსთვის მომავალი 5 წელიწადი გამონვევებით აღსავსე იქნება. საჭიროა თითოეული ჩვენგანის ურყევი ნება და ძალისხმევა, რათა საქართველო ევროპულ ოჯახში დავაბრუნოთ.

ირაკლი ორმოცაძე

■ არჩევნებზე, რა თქმა უნდა, მივდივარ! მეტიც, დამკვირვებლადაც დავრეგისტრირდი და ვაპირებ, დავიცვა ჩვენი ხმები - ალბათ, ბევრი ახალგაზრდა იქნება ჩვენთან ერთად, რადგან წელს - და, ალ-

ბათ, უახლოეს მომავალშიც - ამაზე მნიშვნელოვანი საქმე არაფერი მეგულება.

26 ოქტომბრის საარჩევნო დღეს მოთმინებით ველოდები. უკვე რამდენიმე დღეა დარჩა, პოლიტიკური ტემ-

პერატურა იმატებს და საზოგადოებაც მეტად მომართული ხდება ცვლილებებისთვის. 20 წლის ვარ, შეიძლება მკითხველი ჩემს ასაკობრივ გამოცდილებას არ/ვერ ენდოს, მაგრამ გულწრფელი მოქალაქისა და აქტიური სტუდენტის აზრის მოსმენა ამ არჩევნებზე თუ გსურთ, ვიტყვი, რომ უმნიშვნელოვანესი პროცესის მონაწილე ვართ და, შესაძლებელია კი არა, ნამდვილად ყველაფერი ჩვენს მოქმედებებსა და გაკეთებულ არჩევანზე დამოკიდებული, რამაც ჩვენი სახელმწიფოს მომავალი უნდა განსაზღვროს. ამიტომ, რაც უნდა ბანალურად ჟღერდეს - ყველანი არჩევნებზე!

ევროკავშირს, ნატოს, რუსეთ-უკრაინის ომის შემდგომ ხანასა და დემოკრატიულ მომავალს რაც შეეხე-

ბა - მინდა ისეთი 2030, როდესაც ჩვენი ქვეყანა და მისი პარტნიორები ერთად იქნებიან, ერთი მხრივ, პოლიტიკურ-ეკონომიკურ გაერთიანებაში და, მეორე მხრივ, კოლექტიური უსაფრთხოების საფარქვეშ, სადაც რუსეთისგან მომდინარე საფრთხე აღარ იარსებებს და მშვიდად გავაგრძელებთ წინსვლას და განვითარებას. ეს დრო არც ისე შორია, მაგრამ ჯერ კიდევ წლებია წინ, ამიტომ პირადად ჩემ მიერ გასავლელი გზის მომდევნო ხუთი წლის გეგმებზე ახლა აქ არ ვისაუბრებ, მაგრამ ერთს კი ვიტყვი: მინდა 2030-ის ჩემეულად დასახულ საქართველოს შენებაში პირადი მცირე წვლილი შევიტანო, რისთვისაც ერთ-ერთი პირველი ნაბიჯი 26 ოქტომბერს უნდა გადავდგა!

ელენე ებანოიძე

■ წლები არჩევნები ისეთი მნიშვნელოვანია, როგორც არასდროს. თითოეული ხმა გადამწყვეტია ქვეყნის მომავლისთვის, რადგან ვაკეთებთ არჩევანს დასავლეთსა და რუსეთს, თავისუფლებასა და მონობას შორის.

2030 წელს საქართველოს მინდა ვხედავდე ევროპის კავშირში, რაც იქნება გადამწყვეტი ქართველი ხალხის კეთილდღეობისთვის და რისთვისაც აუცილებელია ამ არჩევნებში ქართველი საზოგადოების გაერთიანება საერთო, ეგზისტენციური საფრთხის წინაშე.

რა თქმა უნდა, მივდივარ 26 ოქტომბერს და ხმას ვაძლევ საქართველოს ევროპულ მომავალს. 5 წელიწადში ჩემს თავს ვხედავ ქვეყნის სამსახურში, რაც გულისხმობს იმას, რომ ყველა რესურსი თუ შესაძლებლობა, რომლებიც მაქვს, გამოვიყენო რაციონალურად და ქვეყნის უკეთესი მომავლის გამოსაჭედად. ამისთვის კი აუცილებელია ხარისხიანი განათლება, რასაც ამ ეტაპზე იძლევა ევროპის კავშირი, სადაც ამჟამად ვიმყოფები სასწავლებლად ერაზმუსის პროგრამით.

მარია ახლაია

■ არჩევნები ჩემთვის მნიშვნელოვანია, რადგან ეს არის გზა, რომლითაც თითოეულ მოქალაქეს შეუძლია, გავლენა მოახდინოს ქვეყნის მომავალზე. 26 ოქტომბრის არჩევნები შესაძლოა, ბოლო შანსი იყოს, საქართველოს მოქალაქეებმა განსაზღვრონ ქვეყნის მომავალი მიმართულება. ეს არჩევნები შეიძლება იყოს კრიტიკულად გადამწყვეტი მრავალი ფაქტორის გამო: პოლიტიკური პლურალიზმის გაძლიერების, დემოკრატიული ინსტიტუტების დამკვიდრებისა და საერთაშორისო საზოგადოებასთან მჭიდრო კავშირების თვალსაზრისით. ამ არჩევნებში შედეგები ასევე არჩვენებს, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია საზოგადოებისთვის რეფორმები, ადამიანის უფლებები და კანონის უზენაესობა. არჩევნებში მონაწილეობა აქტიური მოქალაქეობის მნიშვნელოვანი გამოხატულებაა და ის პიროვნული პასუხისმგებლობის ნაწილად მიმაჩნია.

საქართველოს 2030 წლის პერსპექტივას უამრავი ფაქტორი განაპირობებს, მათ შორის, გლობალური, რეგიონული, შიდაპოლიტიკური, ეკონომიკური და სოციალური ცვლილებები. თუ საქართველო კურსს შეიცვლის დასავლეთისკენ, გააგრძელებს რეფორმებს, მათ შორის სამართლებრივი, ეკონომიკური და საგანმანათლებლო სექტორების გაძლიერებას, ქვეყანა შეიძლება გახდეს არა მხოლოდ ევროკავშირის წევრი, არამედ მნიშვნელოვანი მოთამაშე შავი ზღვის რეგიონში. ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში განეწვრიანება, ასევე, მეზობლებთან სტაბილური ურთიერთობების შენარჩუნება და შიდა დემოკრატიული განვითარების გაძლიერება იქნება ძირითადი მიმართულებები. რაც შეეხება საკუთარ თავს, დღეს ჩემთვის მნიშვნელოვანია ცოდნის გაღრმავება, პროფესიული უნარების დახვეწა, სოციალური ქსელისა და გავლენის გაზრდა. უახლოეს 5 წელში მინდა გავხდე წარმატებული ჩემი პროფესიით და საკუთარი პროფესიონალიზმით ხელი შევუწყო საქართველოს განვითარებას, ქვეყნის მოდერნიზაციასა და ინოვაციების დანერგვას. ჩემი მთავარი მიზანია, მუდმივი პიროვნული და პროფესიული განვითარება, რაც შესაძლებელს გახდის, რომ ჩემი ცოდნა და გამოცდილება გამოვიყენო არა მხოლოდ პირადი მიზნებისთვის, არამედ ქვეყნისა და საზოგადოების სასარგებლოდ.

ალექსანდრე ბუზალაძე

■ აუცილებლად მივიღებ მონაწილეობას 2024 წლის 26 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნებში, რადგან, უპირველეს ყოვლისა, ესაა ჩემი, როგორც საქართველოს მოქალაქის, ვალდებულება და პასუხისმგებლობა. ამასთანავე, წელს ეს არ იქნება ჩვეულებრივი, „რიგითი“ არჩევნები. 26 ოქტომბერს ჩვენ უნდა გა-

ველოს მოქალაქის, ვალდებულება და პასუხისმგებლობა. ამასთანავე, წელს ეს არ იქნება ჩვეულებრივი, „რიგითი“ არჩევნები. 26 ოქტომბერს ჩვენ უნდა გა-

ვაკეთოთ ეგზისტენციალური არჩევანი - ვიქნებით განვითარებული და დემოკრატიულად შემდგარი ევროპული სახელმწიფო თუ გავხდებით რუსეთის გუბერნია, რომელსაც წაღვეკავს კორუფცია და ავტორიტარიზმი. ამ რეალობამდე, ამ სამწუხარო არჩევანამდე, წლებია მოვდივართ, მაგრამ ახლა თითქოს ორაზროვნების დრო და ადგილი აღარ დარჩა. სწორედ ამიტომ, კიდევ ერთხელ ვიტყვი, რომ ჩემი და საქართველოს ყველა მოქალაქის ვალდებულებაა, მივიდეს არჩევნებზე.

იმედი მაქვს, რომ 2030 წლისთვის საქართველო იქნება ევროპის კავშირის სრულფასოვანი წევრი-სახელმწიფო, შემდგარი დემოკრატიული ინსტიტუტებით და, უწინარეს ყოვლისა, დამოუკიდებელი სასამართლოთი.

მომავალ 5 წელიწადში მინდა საზღვარგარეთ მივიღო ევროპული განათლება იმიტომ, რომ შემდგომ აუცილებლად დავბრუნდე საქართველოში და მიღებული ცოდნა და გამოცდილება მოვახმარო საქართველოს ევროპული მისწრაფების აღსრულებას.

სანდრო ჯოხაძე

■ დარწმუნებული ვარ, 26 ოქტომბერი ერთ-ერთი გადამწყვეტი დღე იქნება თანამედროვე საქართველოს ისტორიაში. წლებიანდელი საპარლამენტო არჩევნები უბრალოდ არჩევნები აღარაა. მოქალაქეებს უწევთ გადაწყვიტონ, ირჩევენ ევროპულ კეთილდღეობას თუ რუსულ ჭაობს. სწორედ ამიტომ მე, რომელიც ჩემი ასაკის მიუხედავად, უკვე გავხდი უკანანობისა და უსამართლობის მსხვერპლი, რა თქმა უნდა, მივდივარ არჩევნებზე, თუმცა ვთვლი, რომ მხოლოდ არჩევნებზე წასვლა არ იქნებოდა საკმარისი, ამიტომ 26 ოქტომბერს ჩემი და სხვა თანამოქალაქეების ხმების

დაცვასაც აუცილებლად ვაპირებ.

დარწმუნებული ვარ, რომ წელს 26 ოქტომბერი იქნება ევროკავშირში ინტეგრაციის გზაზე გადადგმული დიდი ნაბიჯი - მნიშვნელოვანი მოვლენა - და საქართველო შეძლებს, აირჩიოს ევროპული მშვიდობა და კეთილდღეობა. ვთვლი, რომ საქართველო შეძლებს გამოიყენოს შესაძლებლობების ფანჯარა, რომელიც ახლა გვაქვს, რათა 2030 წელს ევროკავშირის სრულფასოვანი წევრები გავხეთ.

ვფიქრობ, ამ დროისთვის სასწავლებლად ვიქნები და ვისარგებლებ ყველა იმ სიკეთით, რასაც საქართველოს ევროკავშირში განევრიანება მოუტანს.

მარია გოგინაშვილი

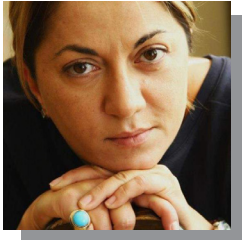
■ წლევიანდელი საპარლამენტო არჩევნები განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანია. ერთადერთი ბერკეტი, რომელიც დღეს მოქალაქეებს გვაქვს, საკუთარი საარჩევნო უფლების გამოყენება და ხმის დაფიქსირებაა. თუ გვინდა, რომ ჩვენი ქვეყანა გადაურჩეს ავტორიტარიზმს და რუსიფიკაციას, უპირველესად, ჩვენი ქვეყანა უნდა დავიბრუნოთ მათგან, ვისაც მისი ევროპული ორბიტიდან ჩამოშორება სურს, ამის ერთადერთი გზა კი 26 ოქტომბერს არჩევნებზე მისვლა და ნებისმიერი პროდასავლური ძალის გაფერადებაა.

ამჟამინდელი კურსის პირობებში საქართველოს განვითარების პერსპექტივა საერთოდ აღარ გააჩნია, რადგან ხელისუფლება მოქმედებს არა ეროვნული

ინტერესების გათვალისწინებით, არამედ - და ეს უკვე საყოველთაოდ მიღებული აზრია - მიზანმიმართულად ასრულებს კრემლის დავალებებს. იმ შემთხვევაში, თუ ძალაუფლების მშვიდობიანი გადაბარება მოხდება, ვფიქრობ, საქართველო აუცილებლად დაუბრუნდება დასავლურ ვექტორს. შესაბამისად, ყველაფერი უნდა გაკეთდეს იმისთვის, რომ დასრულდეს იზოლაციის პერიოდი და ქვეყანა 2030 წლისთვის გახდეს ევროპის კავშირის წევრი სახელწიფო.

ჩემს პირად სამომავლო გეგმებს რაც შეეხება, მომდევნო წლებს გამოვიყენებ ცოდნისა და გამოცდილების დასაგროვებლად, რასაც აუცილებლად ჩემს ქვეყანას მოვასხმარ. ■

თამუნა შენგელია

სანსარა

შაბათი დილა გვანებივრებს მდორე ტემპით. ყავისა და სიგარეტის თანხლებით, უკრაინისა თუ ისრაელის ბოლო ამბების გარდა, ფეისბუქის მოგონებებისთვისაც იცლი. სანამ 9 წლის წინანდელ სტატუსს ვკითხულობდი, ტელეეკრანიდან ბლავილი გაისმა:

„Parliament, Georgia... Watch who you're talking to! You've got problems!“ - უხსნის რომელიღაც პარლამენტარის შვილი გერმანელ პოლიციელს.

ის აჭარული პოეტი, ამირანი, დამიდგა თვალწინ, დასისხლიანებული რომ მოთქვამდა, მე ჯერ კიდევ როდის ვწერდიო, და ვიფიქრე, რომ ამპარტავნება მოურჩენელ სენად გვექცა.

ისევ ვერ გავუძელი ცდუნებას, პასუხი გავცე Facebook-ის კითხვას “What's on your mind?” და პოსტი გამოვაცხვე. რამ მაიძულა საჯაროდ წერა, თუ არა ამპარტავნებამ? - დღევანდელი აზრები სწორედ ჩვენს ქართულ ამპარტავნებას ეხება.

თუ სწორად მესმის, კანონი და კანონმორჩილება ის ღერძია, რომელზეც სახელმწიფო დგას. ყოველმა ცალკეულმა ინდივიდმა საკუთარი ეგო თანაცხოვრების დადგენილ წესებს, კანონმდებლობას უნდა დაუმორჩილოს, რათა სახელმწი-

ფომ იარსებოს. მაგრამ „ღირსებად“ მონათლული ქართული ამპარტავნება ასეთ დამოკიდებულებას გამორიცხავს. ამიტომაც ვერ ვალაგებთ ჩვენს ქვეყანას.

ამპარტავნება და ეგოიზმი ამახინჯებს და ქაოსურს ხდის ჩვენი ცხოვრების ყველა სფეროს: საგზაო მოძრაობა, ბიზნესისა თუ სახელმწიფო ინსტიტუციების ნორმალური ფუნქციონირება, ქალაქის სწორი განვითარება და მისი იერსახის შენარჩუნება, ეკოლოგია და სუფთა გარემო, კონკურენცია, არჩევნები, სასამართლოები, რიგში დგომის კულტურა, კეთილსინდისიერი შრომა, საკუთარი მოვალეობის პატიოსნად შესრულება, ნაღდი მორწმუნეობა და შეგნებული, გაცნობიერებული მორჩილება (და არა მონობა), ფიზიკური კულტურა და ჯანმრთელობა, ერთგულება, მეგობრობა, სიცხადე და მრავალი სხვა.

ჩვენში ეს ყველაფერი ან არ არსებობს, ან დამახინჯებულია სწორედ იმიტომ, რომ ჩვენი ორიენტირი არა წესი და კანონია (ვგულისხმობ როგორც იურიდიულს, ისე ადმინისტრაციულს, საზოგადოებრივს, მორალურს და ა.შ.), არა საკუთარი და სხვისი უფლება-მოვალეობების ცოდნა და დაცვა, არამედ გაუაზრებელი ვნებები, ინსტინქტები,

წამიერი სურვილების სწრაფი დაკმაყოფილება.

თავნება და ამპარტავანი ქართველი მხოლოდ მაშინაა ბედნიერი და კმაყოფილი, თავისუფალად თავს მხოლოდ მაშინ მიიჩნევს და საკუთარი პიროვნების მიმართ პატივისცემას მხოლოდ მაშინ განიცდის, როცა ყველაფერზე დომინირებს, ახერხებს, ყველა და ყველაფერი დაუქვემდებაროს საკუთარ აზრს, გემოვნებას, კომფორტს, „გაგებას“, „ხოშს“. კომპრომისის ან უკან დახვევის შემთხვევაში, კანონის სასარგებლოდაც კი, ის ღირსებაშელახულია და „თავისუფლად სუნთქვა“ უჭირს.

კანონის უზენაესობა თავისთავად ვერ იარსებებს, თუ თითოეულმა ჩვენგანმა საკუთარი თავი, საკუთარი სურვილები არ მოთოკა და მის მორჩილებაში არ დააყენა, კანონის უზენაესობის გარეშე კი ვერ იარსებებს წესრიგი, დემოკრატია, განვითარება, სიმდიდრე, სიძლიერე, ყველაფერი ის, რაზეც ყველანი ვოცნებობთ.

ყოველი ჩვენგანის ცნობიერება, ყოველდღიური საქმიანობა, ქცევა პირდაპირ უკავშირდება ჩვენი ქვეყნის მოწყობას.

ვფიქრობ, სანამ არ მოვეშვებით ჯოგურ, კოლექტიურ ცხოვრებას და აზ-

როვნებას, არ განვმარტოვდებით, ჩავუღრმავდებით საკუთარ თავს, გავიაზრებთ და გავაცნობიერებთ ჩვენს ნაკლოვანებებს, დავინწყებთ საკუთარ თავზე მუშაობას, დავძლევთ ჩვენს ეგოს, ვიზრუნებთ პიროვნულ განვითარებაზე, სრულყოფილებაზე, არაფერი გამოგვივა. პროგრესის წინაპირობა საკუთარი მანკიერებების გაცნობიერებაა - ეს კი ამპარტავანი ადამიანისთვის წარმოუდგენელია, ის ხომ თავს უნაკლოდ და უშეცდომოდ მიიჩნევს. ამიტომაცაა, ქართველები მუდამ სხვას რომ ადანაშაულებენ და ლანძღავენ! წარუმატებლობის მიზეზს მუდამ სხვაგან ეძებენ და არა საკუთარ თავში.

ხშირად მესმის წუნწინი: „რა ცუდ საზოგადოებაში ვცხოვრობთ!“ ისე განყენებულად, თითქოს ეს საზოგადოება მარსიანელებისგან შედგება და არა ჩემგან და შენგან. თუ უკეთესი საზოგადოება გვინდა, თითოეულმა ჩვენგანმა უნდა გაიაზროს და აღიაროს საკუთარი სისუსტეები და გავხდეთ უკეთესნი. თუ ყოველი ჩვენთაგანი არ შიცვალა, არანაირი გარე ფაქტორების, მთავრობებისა თუ ხელისუფლებების ცვლა დიდს არაფერს მოგვითმის!

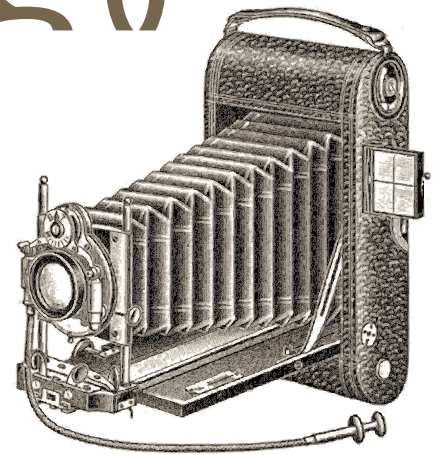
That's on my mind 2024 წლის 5 ოქტომბერს. ■

ზაზა ბიბილაშვილი

სამი ბაკვეთილი კოელიოს გარნირით

აგვისტოში 50 წლისა გავხდი. აღარაა სახუმარო ასაკიო, მეუბნებიან. მით უფრო, რომ ეს ხუთი ათწლეული რამდენიმე, ერთმანეთისგან რადიკალურად განსხვავებული ცხოვრების 50 წელს ჩაიტევდა. ტვინი ჯერ ვერ აღიქვამს ამ ციფრებს, მაგრამ უცხო თვალთ რომ შეხედო, ერთადერთი კონტექსტი, რომელშიც ჩემს ასაკში ადამიანს ჯერ კიდევ „ახალგაზრდა“ ეთქმის, სიკვდილია: ფეხი თუ გაჭიმა, იტყვიან, აფსუს, რა ახალგაზრდა წავიდაო. ამიტომ, ახალგაზრდული შემართებაც მოგუდულად უნდა გამოავლინო კაცმა: ვინძლო, ეს განწყობა კალენდართან უგვანოდ შეუსაბამო არ აღმოჩნდეს გარე თვალისთვის.

ყველაზე მეტად უფროსი შვილების ასაკი მახსენებს, რომ 30 ან 35 წლის აღარ ვარ. ამასაც ისე ვამბობ, თითქოს 35 წელი ცოტა იყოს. ამაზე ნორჩები წაიყვანა ღმერთმა თავისთან მოცარ-

ტი, შუბერტი, ბარათაშვილი, მაკედონელი, როკ-ვარსკვლავების მთელი კოჰორტა და, რაღა შორს წავიდე, საკუთარი მხოლოდშობილი ძეც. ყველა მათგანს ამ დროისთვის თავისი სათქმელი უკვე ნათქვამი ჰქონდა. აი, საქართველოში კი ბევრი 35 წლის ადამიანი ჯერ ისევ „ნიჭიერი, იმედისმომცემი ახალგაზრდაა“.

მართლაც - ზოგი ადრეულ ასაკშივე ათავისუფლებს მასში ჩადებულ კოსმიურ ენერგიას, ზოგს კი სიბერემდე უწევს მოგზაურობა, რომ მატერიალური სამყაროსთვის ხილულ ზედაპირზე ამოიტანოს ის მადანი, რომლის აღმოსაჩენადაც მოველინა ქვეყანას. რომელი ახალგაზრდა ვერთერის ვნება შეედრება 84 წლის რიხარდ შტრაუსის ბოლო სიმღერების ეროტიზმს? 82 წლის იყო გოეთე, ფაუსტი რომ დაასრულა! მანამდე, 72 წლისას, 17 წლის ულრიკე ფონ ლევეცოუ შეუყვარდა თავდავინყებით (ცოლადაც შეირ-

თავდა, რომ არა სასიდედროს გულყრე-
ბი). ორმოცდაათს გადაცილებულნი
იყვნენ მარკ ტვენის და ჩარლზ დარვინის,
როცა თავიანთი მთავარი ნაშრომები გა-
მოაქვეყნეს.

...მაგრამ ხანდახან დაგვიანებული
გარდაცვალება ნაადრევზე არანაკლები
ბოროტებაა. წარმოიდგინეთ ბებერი
დონ ჯოვანი, რომელიც დაცხრა, დაოკ-
და, მექალთანეობას შეეშვა და დაოჯახ-
და. ან იზოლდა, რომელმაც ტრისტანის
გვამი დაიტყრა, ბედს დანებდა და მეფე
მარკს გაჰყვა ცოლად. ან ღრმად მოხ-
უცვებული ამადეუსი, რომელმაც, მიუხე-
დავად იმისა, რომ საკუთარი თავი დი-
დი ხნის წინ, „ლაკრიმოზას“ პირველი
ტაქტებით დაიტყრა, მაინც აგრძელებს
იმპერატორის საამებელი „პაპსების“ თხ-
ზვას სარჩოს საშოვნელად... რა იქნებო-
და ქრისტეს სიცოცხლე, ის რომ ჯვარზე
არ გაეკრათ? წარმოგიდგენიათ ხეტიალ-
ისა და ქადაგებისგან დაღლილი მოხუ-
ცი ნაზარეველი, რომელმაც საქმე მოს-
წავლევებს გადააბარა, თავად კი საქო-
ნელს უვლის და შვილიშვილებს ზრდის?
როსინიმო იგრძნო, რომ ამოწურა სათქმე-
ლი და, რომ არ გაცრეცილიყო, 37 წლის
ასაკში გავიდა თვითმოვლენილ პენსი-
აზე. მას შემდეგ კიდევ 40 წელი იცოცხ-
ლა, მაგრამ აღარაფერი დაუწერია...

რამდენიმე წლის წინ სუფრაზე, ღვინ-
ით დამოყვრებულ თანამეინახეს გამოოფ-
ტყდი - ისეთი განცდა მაქვს, თითქოს
ცხოვრებაში არაფერი გამიკეთებია
მეთქი. ალბათ მამაჩემის ბრალიც იყო ეს
ულმობელი სტანდარტი - 16 წლისა რომ
გავხდი, მითხრა, რას მიკეთებ, შენს ასაკ-
ში დავით აღმაშენებელი უკვე მეფე იყო.
გავა წლები და სამაგიეროს გადავუხდი -
69 წლისა რომ შეიქნა, ვუთხარი, აბა, ახ-
ლა „მე ჩემი უკვე გავაკეთე“ და „მომავა-
ლი თქვენი“ არ გამაგონო - შენს ასაკში
რეიგანი პირველად აირჩიეს პრეზიდენ-
ტად მეთქი.

ხოდა, იმას მოგახსენებდით, ამ ჩემს
თანამეინახეს გადავუხსენი გული - 30
წლის ვარ და ჯერ არანაირი კვალი არ
დამიტყვია ქვეყნიერებისთვის - მეთქი.

ვას, რა უცნაურია, მე საერთოდ არ მაქვს
ეგეთი განცდა, ჩაიხიბითა საკუთარი
მიღწევებით კმაყოფილმა და აღმატებუ-
ლი მზერა მტყორცნა. ან შეიძლება არც
უტყორცნია და მე მომეჩვენა, ტანინი-
ანი ღვინის მადლით. მოკლედ, იმის თქმა
მინდა, რომ ყველა ჩვენგანს რაღაც აქვს
მოსასწრები ამ წუთისოფელში. მხოლოდ
„წარმატება“ და „ბედნიერება“ ვერ იქნე-
ბა მიზანი. არის კიდევ „რაღაც სხვა“ -
რაღაც ბევრად უფრო დიდი - ვიდრე
უბრალოდ „წარმატება“ და „ბედნიერე-
ბა“.

***

ჯერ რკინის ფარდა ჰყოფდა ევროპის
კონტინენტს, ხოლო ბერლინის კედელს
ერთმორწმუნე ოკუპანტები დარაჯობდ-
ნენ, როცა მე და ჩემთან ერთად შერჩეუ-
ლი სრულიად ნორჩი ქართველი მოსწავ-
ლეები ბედმა სასწავლებლად ამერიკა-
ში გადაგვისროლა. სამა ბარონ კონის
პერსონაჟ ბორატივით მოუშადადებელი
ვიყავი თავისუფალი სამყაროსთვის. ინ-
გლისურიც, რომელიც მეგონა, რომ ვი-
ცოდი (საუკეთესო საბჭოთა სახელმძღ-
ვანელოებით მქონდა ნასწავლი!), ინგლი-
სური არ აღმოჩნდა და ყველაფრის ლა-
მის ნულიდან დაწყება მომიხდა. სწორედ
მაშინ, როცა „ქუჩის აკადემიაში“ უნდა
ჩამებარებინა, უფალმა „ძირმომპალი კა-
პიტალიზმის“ გულში ჩამაგდო და ყველა
სოციალურ-საზოგადოებრივი ექსტრემი
დროის მოკლე მონაკვეთში განმაცდევინ-
ა: შავკანიანთა გეტოში უკიდურეს გაჭ-
ირვებაშიც ვიცხოვრე და ფუფუნებაში
მოლიცლიცე მდიდრების დეკადენტური
ყოფაც შევიცანი (შევიცანი და შევიშნე -
ისე ბუნებრივად, იფიქრებდი, ბაბუამისი
ავენიუ მონტენზე ესკარგოების ყლაპვას
გადაყვავო); რეციდივისტების ციხესავით
მართული საჯარო გიმნაზიის ულმობელ
წესებს ავუღე ალლო და პლატონის სკო-
ლასავით ლალ კერძო სასწავლებელში
შევიძინე ყველაზე ძვირფასი მეგობრები,
რომელთა დიდი ნაწილი მეორე თაობის
ემიგრანტები იყვნენ... ამ ამბების მოს-

აგონრად და იმის გასახსენებლად, თუ როგორი იყო ნამდვილი, შეულამაზებელი საბჭოეთი, როგორი გვეგონა და აღმოჩნდა ამერიკა, რა ემოციური და ტექტონიკური ცივილიზაციური ძვრების ფონზე მიმდინარეობდა ცივი ომის ბოლო წლები, მალე წიგნიც გამოვა. მანამდე კი სამი მთავარი გაკვეთილი მინდა გავიხსენო, რომლებიც იმ, ლამის უხსოვარ, წარსულში სამმა უბრალო ამერიკელმა მასწავლა:

1. Tom Kent, Sr.

ტომ კენტი 1923 წელს, ამერიკის ღრმა სამხრეთში, მისისიპის შტატის ერთ-ერთი მიყრუებული საგრაფოს ყველაზე მიყრუებულ სოფელში დაიბადა. მისი ბავშვობა და სიყრმე დიდი დეპრესიის წლებსა და გაუგონარ სიდუხჭირეს დაემთხვა. პატარა ტომის ცხოვრება დაუსრულებელი შრომა იყო: დილის ხუთ საათზე იღვიძებდა და დგებოდა. ჯერ გაზეთებს დაატარებდა. მერე სკოლაში მიდიოდა. მერე მამას კარტოფილის მოსავლის აღებაში ეხმარებოდა. შემდეგ სკოლის დავალებებს ასრულებდა, დღის ბოლოს კი ქანცგანყვეტილი იძინებდა, რომ მომდევნო დილას იგივე რუტინა ხელახლა გაეკლო.

ასეთ უკიდურეს გაჭირვებაში იზრდებოდა ტომ კენტი. არც „პატრონი“ ჰყოლია და არც ვინმე კეთილისმსურველი, ვინც ხელს ნააშველებდა. ოჯახისთვის ის დამატებითი მუშახელი უფრო იყო, ვიდრე შვილი, რომელზეც უნდა იზრუნო. ასე გრძელდებოდა წლები, ათწლეულები, ეპოქები... ვიდრე ერთ მშვენიერ დღეს დიდი სადაზღვევო კომპანიის ბორდის თავმჯდომარე არ გახდა. მე რომ გავიცანი, უკვე პენსიონერი იყო. თავის ყოფილ კომპანიაშიც, ვითომ შემთხვევით, შემასეირნა, ძველი დიდების გამოსამზეურებლად.

შაბათობით პარკში ერთად დავრბოდით. მიუხედავად იმისა, რომ ჩემზე ნახევარი საუკუნით უფროსი იყო, არასდროს ჩამორჩენილა ან გაჩერებულა. სამ

მისს შეუსვენებლად დარბოდა და მხოლოდ იმას გამოსცრიდა ხოლმე შიგადაშიგ - სირბილის დროს ნუ ლაპარაკობ, სუნთქვისთვის არ ვარგაო.

მისი ბავშვობის შესახებ ჯერ არაფერი მსმენოდა, როცა ერთ-ერთი ვარჯიშის შემდეგ სკამზე ჩამომჯდარს და ხელში წყლისბოთლმომარჯვებულს ვუამბე, საქართველო ოდითგანვე ვერაგი მტრებით გარშემორტყმული, ღარიბი, მაგრამ კეთილი და სტუმართმოყვარე ადამიანებით დასახლებული ქვეყანაა - ქვეყანა, რომელსაც მუდმივად არ უმართლებს, რომელსაც იღბალი - იღბალი! - არ სწყალობს და, ამიტომ, თავისუფლება და კეთილდღეობაც თაობიდან თაობამდე მიუღწევად ოცნებად გვრჩება-მეთქი.

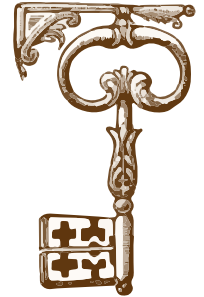
ტომმა მანუეტით შუბლი მოიწმინდა, წყლის ბოთლს თავი დაახურა და მითხრა:

დაიმახსოვრე, შვილო, სიღარიბე, უპირველეს ყოვლისა, გონების მდგომარეობაა - შეიძლება, ერთი ცენტი არ გეგდოს ჯიბეში, დახეული ფეხსაცმელი გეცვას და გშიოდეს კიდეც, მაგრამ „ღარიბი“ მხოლოდ მაშინ ხარ, თუ ამ ვითარებას შეეგუები, მას მოცემულობად მიიღებ და გამარჯვებისთვის ბრძოლას შეწყვეტო.

ეს იყო ჩემი პირველი ამერიკული გაკვეთილი: რომ გამარჯვებაც და დამარცხებაც ადამიანის გონებაში იბადება.

2. Michael Moore

კერი ლამაზი ირლანდიელი გოგო იყო. ნუ, ირლანდიელი რა - ირლანდიელ-ამერიკელი. სამაგალითო, ხუთშვილიანი კათოლიკური ოჯახიდან. იმდენად ლამაზი, რომ მასთან მიკარებას დიდხანს ვერ ვბედავდი. ლექციებზე სიტყვიერად ვკბენდი, მესამეკლასელივით. სხვანაირად ვერ გამოვხატავდი მონონებას. მოგვიანებით თავად გამომიტყდა, დედაჩემს ყოველ დღე ვენუნუნებოდი, ერთი ბიჭია ჩემს კურსზე, არ მასვენებს, სულ მეთაზვებაო (რას წარმოვიდგენდი,

თუ ასე მეამებოდა ამის მოსმენა?). როცა კერი პირველ „დეითზე“ დამთანხდა, დაბნეულობისგან არ ვიცოდი, რა მექნა. არ ველოდი - უარისა და შემდგომი სევდის მოლოდინი უფრო მექონდა: ვირტუალურ სასთუმალთან გამზადებული მედო „რაც უფრო შორს ხარ, მით უფრო ვტკბები“, „შენ ჯვარს იწერდი იმ ღამეს, მერი“ და ა.შ.. აღმოჩნდა, კერი ჩვეულებრივი გოგო იყო. არა, ჩვეულებრივზე კიდევ უფრო მინიერი, რადგან შესამჩნევად დაღლილი იყო საკუთარი სილამაზის ტყვეობით.

მალევე, როგორც ქეშმარიტ კათოლიკეს შეეფერებოდა, ვახშამზე წამიყოლა ასე არ უნდაო და, კერიმ სახლშიც მიმიპატიჟა, სადაც მისი ოთხი ძმა და მამა გამაცნო. ძმებმა უმალ გამოცდების მოწყობა და მახეების დაგება დამიწყეს. აი, კერის მამა კი არ მერჩოდა. ზორბა, როხროხა კაცი იყო. მაიკლ მორმა ოჯახური ისტორიის მოყოლით დაიწყო ჩემთან ურთიერთობა. ირლანდიიდან წამოსვლამდეც იცოდა, ვინ იყვნენ. მერე ერთბაშად გადაახტა ბევრ უინტერესო დეტალს და საკუთარ თავზე მოკლედ მითხრა - მე სიცოცხლის დაზღვევას ვყიდო.

აქ თვალები ცოტა ჩამიქრა. არ მომეწონა. არც შთამაგონა. ვერც ზრდილობისთვის ავყვებოდი საუბარში. ჩემსას ვერაფერს შევმატებდი მის ამბავს - გაკვირვება-აღტაცებასაც კი. იმდროინდელი ქართული იდეალიზმით მივუგე - მე არაფრის გაყიდვა არ შემიძლია, პრინციპში, არც მინდა - ისეთი ცხოვრება და კარიერა მსურს, არაფრის გაყიდვა არ მიწვევდეს მეთქი. ვთქვი და ისეთივე მენტალური პედესტალიდან გადმოვხედე, როგორიდანაც ის შებიჟინებული თანამეინახე მიყურებდა, როცა ამბობდა, მე უკვე ბევრი მაქვს გაკეთებული ცხოვრებაში.

მაიკს მამაშვილურად გაელიმა. მისმინე, ჩემო ბიჭო - თავისუფალ ქვეყანაში ყველა ყოველთვის რაღაცას ყიდის: იდეას, ცოდნას, უნარს, ხელობას, ნივთს ან მომსახურებას. ასე რომ, ჩამოდი ახ-

ლა მაგ პედესტალიდან, ჩემმა ცოლმა დიდებული ვახშამი მოამზადა, გაცივდება, დანარჩენს სუფრასთან აგისხნო.

მაშინ დაფიქრდი პირველად, რომ ვაჭრობა სულაც არაა სამარცხვინო საქმე, როგორც ამას სკოლებში გვასწავლიდნენ (და ჯერ კიდევ გვასწავლიან). არც ხელობაა „უცხოტომელთა“ ექსკლუზიური ნიშა, რომელსაც საშუალოსტატისტიკური ქართველი საკუთარ ღირსებაზე დაბლა აყენებს. მართლაც - თანამედროვე სამყაროში ყოველთვის რაღაცას ვყიდით. დასავლეთი „დასავლეთად“ სწორედ ვაჭრობამ და ხელობამ აქცია. ვაჭრობამ და ხელობამ მოუტანა ევროპას აურაცხელი სიმდიდრე და კეთილდღეობა. ჩვენ კი ვაჭრობა დღემდე გვეხამუშება. ვვაჭრობთ, მაგრამ „ორი დიპლომით“ - გვინევს, განა გვინდა! იღბალი რომ გვქონდეს (ოხ, ეს იღბალი!), მხოლოდ თავადები ვიქნებოდით - აზნაურებიც კი არა! - და ფეხი ფეხზე გვექნებოდა გადადებული, როგორც სამიათასწლოვანი კულტურული ისტორიის მქონე დინჯ ერს შევგენის. იღბალი არ გვაქვს, მაგრამ წამოწოლისა და მოლხენის სურვილი მაინც ყრუ ფონად გასდევს ჩვენს მოდუნებულ, შიშისა და შეგუების ვირუსით დასნებოვნებულ არსებობას.

...იმ ღამეს თავიდან ველარ მოვიმორე გაკვეთილად ქცეული ეს ფიქრი: სინამდვილეში, ყოველთვის რაღაცას ვყიდით. როცა ამას გაისიგრძეგანებ, ბევრი რამ იცვლება. „მე იდეებს გაყიდი“ - გავიფიქრე ჩემთვის, მაინც პედესტალზე ჩამომჯდარმა. გამოხდა ხანი და დავრწმუნდი, არაფერს მოაქვს ქვეყნად იმაზე დიდი სიამე, ვიდრე როცა შენი სიტყვა დიდ წრეს შეკრავს, „ცხრა მთასა და ცხრა ზღვას“ მოივლის და სხვისგან საკუთარ აზრად დაგიბრუნდება.

3. Bob Stafford

ბობ სტეფორდი ძველი ყაიდის სამხრეთელი კაცი იყო. მეორე ცოლად თავისზე ბევრად უმცროსი ვიკი მოეყ-

ვანა. წლების წინ დაწყებული და კარგად აწყობილი მცირე ბიზნესი მისგან დიდ დროს აღარ მოითხოვდა. ოჯახში ორი ძალიან ჰყავდათ - დიდი, კეთილი, ზანტი შავი ლაბრადორი, ბაბა და ნაგავსაყრელზე ნაპოვნი უჯიშო, მუდამ აპრეზილუდიანი ქრელი მესტისო - პიტ. ეს უკანასკნელი მოხულიგნო ქცევითა და ბობის სტუმრებისადმი თავხედური უპატივცემულობით გამოირჩეოდა - მაღლიერების ნატამალს ვერ შეატყობდით, მერე რა, რომ საცხოვრებლად სანაგვიდან ნალკოტში მოეყვანათ და ნარჩენების ნაცვლად საკუთარი თევზიდან უზიარებდნენ საჭმელს!

კობტა სახლი და ეზო-კარი მოეწყო ბობს - დიდი, ლამაზი მამულითა და ტბის პირას შეფენილი ბუჩქ-ყვავილნარით. ჰამაკში კეპით წამოწოლა, ლუდის ქილის ხმით გახსნა, ტბაში ჩამხტარი ძაღლების უკან, ნაპირზე გამოდენა და კვირაობით ბარბიქიუს აშიშხინება უყვარდა. უყვარდა ნადირობაც. რამდენიმე სანადირო თოფი ჰქონდა. თვეში ერთხელ პიტსა და ბაბას თავისი ძველი პიკაპის საბარგულში შეახტუნებდა და სანადიროდ მიდიოდა. როგორც წესი, ხელცარიელი ბრუნდებოდა, მაგრამ არას დაგიდევდათ, რადგან ეს ძაღლებთან ერთად გასეირნებისა და შვილთან მამაკაცური „ბონდინგის“ რიტუალი უფრო იყო, ვიდრე რეალური ჰობი. შვილი, სკოტი, ჩემზე გვარიანად უფროსი და ერთობ არასტაბილური კაცი გახლდათ. მუდამ სამსახურს ეძებდა, მაგრამ შორიდან, ღირსეულად, ქართველი ვაჟკაცისადმი.

ბობთან ხშირად დავდიოდით სტუმრად, რადგან ვიკი ჩვენი სასწავლო კოორდინატორი იყო და მრავალ დედობრივ თუ მენტორულ ფუნქციას ითავსებდა.

მაშინ ბილიარდის თამაში ახალი ნასწავლი მქონდა. „ნასწავლი“ პირობითად ეთქმოდა ჯერ, მაგრამ ვამბობდი, რომ ვიცოდი და ვთამაშობდი ხოლმე. ყველაზე მეტად მიყვარდა, როცა ბურთები ლუზის წინ სწორ ხაზად განლაგდებოდა. გულარხინად ვუმიზნებდი და მთელი ძალით ვურტყამდი კიას, რის შემდეგაც, ხშირად, სწორად დარტყმულიც კი ძლიერად ეხეთქებოდა ჯიბის კედლებს და უკან ვარდებოდა.

უყურა რა ამ დაუსრულებელ საცოდ-აობას, ერთხელაც ბობმა ველარ გაუძლო, ცხვირზე ისედაც ქვემოთ ჩამოცურებული სათვალე მოიხსნა და მიძიმე, ნაგრძელებულ-ნამღერებული სამხრეთული აქცენტით მომმართა (კიდევ კარგი, იმ მომენტში ორნი ვიყავით!):

Son, I hope you're not like that in bed!

შვილო, იმედია სანოლშიც ეგრე არა ხარო... ვიფიქრე, ჩემი ასაკი ხომ არ გავიწყდება, ძია ბობ, „ეგრე“ კი არა, სანოლში არანაირად არა ვარ, მაგრამ მაღლობა რჩევისთვის, სამომავლოდ აუცილებლად გავითვალისწინებ-მეთქი.

მას შემდეგ სულ თან მდევს და მახსოვს, ყველანაირ კონტექსტში - მესამე გაკვეთილი:

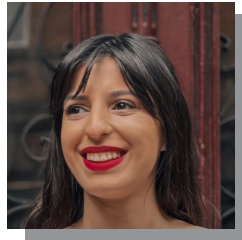
არ აჩქარდე! კარგად მოზომე! რადგან - ხომ გახსოვს? -

ყველა გამარჯვება გონებაში იბადება. ■

აიდან იუსიფი

ნათია მიხელიძე

სანქციებისგან თავის არიღება:

როგორ მონაწილეობს საქართველო რუსეთის სამხედრო მომარაგების ჯაჭვში

ჩვენი ექსპერიმენტები და საგარეო ვაჭრობის სტატისტიკა დაგარნმუნებთ იმაში, რუსეთში საქართველოს გავლით იგზავნება დრონები, კომპიუტერის პროცესორები, ჯი-პი-ეს-ები თუ მეხსიერების ბარათები. ეს ის ორმაგი დანიშნულების ნივთებია, რომლებიც ყოველდღიურ ცხოვრებაშიც გამოდგება და ომშიც, იარაღის ასანწყობად.

მართალია, ამ პროდუქტის რუსეთში გატანა ჯერ კიდევ 2022 წლის დეკემბერში აიკრძალა, თუმცა შეზღუდვებს ყველა ქვეყანა არ დაემორჩილა.

ექსპერიმენტისას ერთმა გადამზიდმა თავისი პირით გვითხრა, პრობლემა არ არის, დრონებს საქართველოდან რუსეთში აზერბაიჯანით ნავილებ, ეს აქამდეც გაგვიკეთებიაო. მეორე გადამზიდმა კი თბილისიდან სამარამდე „ჩიპების“ გაგზავნა უფრო იოლი გზით შემოგვთავაზა – პირდაპირ, ვლადიკავკაზის გავლით.

ჩვენმა შვიდთვიანმა ჟურნალისტურმა გამოძიებამ გამოააშკარავა რუსეთის სანქცირებული პროდუქტით მომარაგების სქემა, რომელშიც ჩართულია საქართველო, სომხეთი, აზერბაიჯანი, ყაზახეთი, ყირგიზეთი და უზბეკეთი.

„აი, ფაქტის“ ექსპერიმენტი №1 როგორ იგზავნება დრონები საქართველოდან რუსეთში? – „ჩერეზ აზერბაიჯანს“

იმის გასარკვევად, რეალურია თუ არა სანქცირებული ტვირთის რუსეთში მოხვედრის ამბავი, ასეთ ხერხს მივმართეთ:

21 მაისს გადამზიდ კომპანია „კაიროს-ლოჯისტიკს“ „ვოთსაფით“ დავუკავშირდით, რიგით მომხმარებლად გავეცანით და თბილისიდან რუსეთის ქალაქ

სამარამდე 30 დრონის ჩატანა ვთხოვეთ. დავაზუსტეთ, რომ ისინი ვიდეო-სამონიტაჟო სტუდიისთვის გვჭირდებოდა.

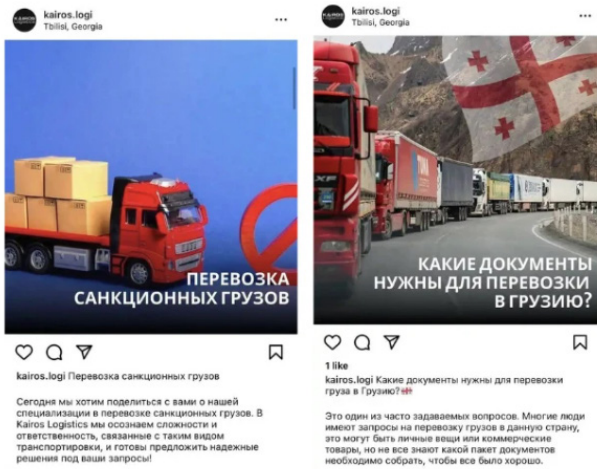
ჩვენთან დაგვიკავშირდა კრასნოდარში მყოფი ოპერატორი – ევგენი. მან დრონის მოდელი, მოცულობა და რაოდენობა რომ გამოგვკითხა, მარშრუტიც

გაგვაცნო: „ტვირთს წავიღებთ „ჩერებ“ აზერბაიჯანით, ან ირანით, ახლა ამ ვარიანტებზე ვმუშაობთ, მაგრამ დიდი ალბათობით აზერბაიჯანის გავლით წავა...“

მეორე დღეს, პირობებს რომ ვაზუსტებდით, ოპერატორმა დაგვამშვიდა –

ლმონერა გვეჭირდებაო. ამ ეტაპზე ჩვენ ექსპერიმენტი შევწყვიტეთ, რადგან ჩავთვალეთ, რომ საჭირო ინფორმაცია კომპანიისგან უკვე ხელთ გვექონდა.

სტატიის გამოქვეყნებამდე „კაიროს ლოჯისტიკის“ კიდევ ერთხელ დავურთვეთ, გაუუმხილეთ, რომ ჟურნალისტე-

„კაიროს ლოჯისტიკის“ ინსტაგრამ ანგარიში, 2024 წლის მარტი-აპრილი

100-პროცენტთან გარანტიას გაძღვეთ და გარწმუნებთ, რომ თქვენს ტვირთს დანიშნულების ადგილას ჩავიტანთ, სანქციონებული ნივთი აქამდეც წაგვიღია და ვიცით, ეს რასაც ნიშნავსო.

მოვიდა ფასზე შეთანხმების დრო. „კაიროს-ლოჯისტიკის“ ოპერატორმა თბილისიდან სამარამდე 30 დრონის ჩატანაში 500 000 რუბლი (15 000 ლარი) მოგვთხოვა. არადა, მათივე საიტის ფასების კალკულატორი ამ წონის ტვირთის გადაზიდვის მიახლოებით ღირებულებად 25 000 რუბლს (793 ლარი) აჩვენებს. გამოდის, ევგენი 20-ჯერ ძვირს გვახდევინებდა.

ოპერატორს ასე გაბერილი ფასის მიზეზი რომ ჩავეკითხეთ, გვიპასუხა – „სანქციონებული ტვირთია, თქვენ თავადაც გესმით, პოზიციებთან კონვერტებით კომუნიკაცია გჭირდებათ“ [სავარაუდოდ, საზღვარზე ქრთამის მიცემა იგულისხმება].

ყველაფერი მარტივი აღმოჩნდა – სატრანზიტო კომპანია დაგვპირდა, ტვირთს ჩვენ მოვაკითხავთ და წავიღებთ, თქვენგან მხოლოდ ინვოისი და ხელშეკრულებაზე ელექტრონული ხე-

ბი ვართ და ინტერვიუს ჩაწერა გვსურდა. ევგენი ჯერ კომპანიის მენეჯერად გაგვეცნო, ორ წამში კი დაბნეულმა გვითხრა – ახლა სტაჟიორი ვარო და ხელმძღვანელთან, ვინმე ალექს ბაგატოვთან გადაგვამისამართა.

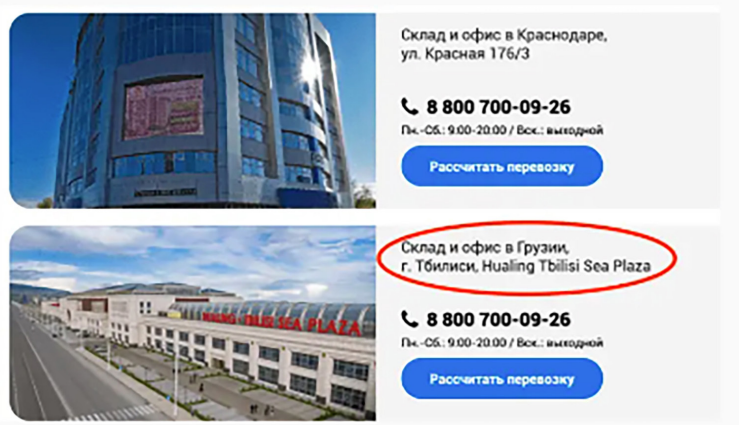
ბაგატოვმა დაგვიდასტურა, რომ, სანქციების მიუხედავად, რუსეთში აკრძალული საქონელი მაინც გააქვთ. შეიცვალა მხოლოდ ტრანსპორტირების მარშრუტები – თუ ტვირთი ადრე პირდაპირ რუსეთში გადაჰქონდათ, ახლა მას თურქეთის, ან აზერბაიჯანის გავლა უწევს. „კაიროს ლოჯისტიკის“ ხელმძღვანელს ვკითხეთ, როგორ აკეთებდა ასეთ სარისკო საქმეს, საერთაშორისო სანქციების ფონზე, რაზეც გვიპასუხა, რომ ტვირთის წარმომავლობის საბუთებს ცვლის.

„ნახეთ, საქონლის მომწოდებელი ქვეყნისთვის პრობლემა არ არის, რადგან საქონელი იგზავნება არა რუსეთში, არამედ თურქეთში, ან აზერბაიჯანში. ის უკვე მოგვიანებით ხვდება რუსეთში. ამიტომ, იმ ქვეყნისთვის, საიდანაც ეს ტვირთი იგზავნება, ყველაფერი კანონის მიხედვითაა“.

რა ვიციტ „კაიროს ლოჯისტიკის“ შესახებ? მისი იურიდიული სახელია შპს „სერვის-მულტი“, რომელიც თურქეთის, ევროპის და არაბეთის გაერთიანებული საამიროების მიმართულებითაც მუშაობს. „სერვის-მულტი“ 2018 წელს, მოსკოვშია რეგისტრირებული, დირექტორი – დიმიტრი მორდვინოვი, მფლობელი კი მაქსიმ შეპილოვია. შეპილოვს კიდევ ერთი სატრანსპორტო კომპანიით დსთ-სა და რუსეთში მანქანები ჩაჰყავს.

ტვირთის გადაზიდვაზე მუშაობენ. **შენიშვნა:** საქართველოში 2013 წელს რეგისტრირებული შპს „კაიროს ლოჯისტიკი“, ვებგვერდით Kairos.ge, სხვა კომპანიაა და აღნიშნულ ექსპერიმენტთან კავშირი არ აქვს. ისეთი დროებით, როგორცაა ექსპერიმენტით სამარამდე ვგზავნიდით, მაღალი ხარისხის, პროფესიონალურ ვიდეოებს იღებენ. თუ გაიფიქრეთ, რატომაა პრობლემა, რომ ასეთი ტექნი-

კაიროს ლოჯისტიკის ოფისი ჭუალინგ-პლაზაში. სქრინი „კაიროს ლოჯისტიკის“ საიტიდან ადასტურებს, რომ ოფისი თბილისშიც ჰქონდათ

თავად „კაიროს ლოჯისტიკის“ პანდემიამდე სანყოფი ჰქონდა თბილისშიც, „ჭუალინგ პლაზას“ შენობაში. ახლა კონკრეტულ მისამართზე არც ოფისი აქვთ, არც სანყოფი. კომპანია მომსახურების პირობებს აქვეყნებს საიტზე და ფეისბუქ გვერდებზე, შეკვეთებს კი ონლაინ იღებს. ოპერატორს ჩვენც „ვოთსაფით“ ვეკონტაქტეთ. კომპანია არც საიტზე და ფეისბუქ გვერდზე მაღავს, რომ სანქცირებული

კა რუსეთშიც მოხვდესო, გეტყვით – ამ დროს აქვს ზუსტად ისეთივე ძრავა, როგორც FPV, ანუ „კამიკაძე-დრონს“. „კამიკაძე-დრონებს“ კი 2022 წლიდან რუსეთ-უკრაინის ომში იყენებენ. სამხედროები და თავდაცვის სპეციალისტები გვიხსნიან, რომ თანამედროვე ომში, ერთი შეხედვით უწყინარი, ხედების გადასაღები დრონიც კი დიდ სამხედრო რესურსად იქცა. „სავარაუდოდ, ამათ შლიან და „მა-

დრონი, რომელსაც ექსპერიმენტით ვგზავნიდით მოდელი – SJRC f11s 4K pro drone, 4K professional with HD

ტორები“ გადააქვთ FPV დრონებში... გადაწყობას დრო სჭირდება, მაგრამ რთული არ არის... ერთ ადამიანს დღეში ათეულობით დრონის აწყობა შეუძლია. თუ ელექტრონიკაში ერკვევით და „ბოლტების“ [ჭანჭიკების] გადაჭერა შეგიძლიათ, სახრახნისითაც ააწყობთ... სჭირდება ლერძი, კამერა, „ტვინი“ და ანტენა...“ – გვითხრა სამხედრო ჟურნალისტმა, ანონიმურად დარჩენის პირობით.

„ზოგი დრონით ქორწილებში სურათებს იღებენ, ზოგი – სამხედრო დანიშნულებისაა. რა თქმა უნდა, თამამად შემიძლია გითხრათ, დრონები, რომლებიც რუსეთში მოხვდება, სამხედრო მიზნით იქნება გამოყენებული, ორი აზრი არ არსებობს...“- გვარწმუნებს თადარიგის პოლკოვნიკი ლაშა ბერიძე.

ციალისტი, ვინაობის საჯაროდ გამხელის გარეშე.

შემოსავლების სამსახური ირწმუნება, რომ უკრაინაში ომის დაწყების და რუსეთის წინააღმდეგ სანქციების ამოქმედების შემდეგ საბაჟო კონტროლი გაამკაცრეს. ამბობენ, რომ 2022 წლის 24 თებერვლიდან 2024 წლის 27 ივნისის ჩათვლით საბაჟო გამშვები პუნქტებიდან სანქცირებული საქონელი 1969-ჯერ გააბრუნეს უკან.

„...ყველა ის პროდუქცია, რომელიც მოხვედრილია სანქციების მონაწილე ქვეყნების მიერ განსაზღვრულ სიაში, აგრეთვე ნებისმიერი საბაჟო ოპერაცია (მათ შორის, ექსპორტი და რეექსპორტი), რომელიც შესაძლებელია განხორციელდეს სანქცირებული ფიზიკური პირების

დრონზე დამაგრებული რუსული ჭურვი, წარწერით – ხარკოვისთვის
ფოტო: ua.korrespondent.net

ის 2011-2013 წლებში შეიარაღებული ძალების გენერალური შტაბის უფროსის მოადგილე იყო, 2010 წელს კი ავღანეთში საქართველოს სამშვიდობო მისიის პირველ კონტინგენტს ხელმძღვანელობდა.

„FPV (კამიკაძე-დრონის) სამოქალაქო დანიშნულებაა სპორტული ფრენა, ფოტო-ვიდეო გადაღება, ლანდშაფტის ან გეოგრაფიის კვლევები... თუმცა, ამით ომში დაზვერვა და მტრის ობიექტების მონიტორინგიც შეიძლება. დრონი გამოდგება როგორც დაკვირვების, ისე შეტევის იარაღად. მარტივია, ალიჭურვოს ისე, როგორც მართვადი ჭურვი,“ – გვეუბნება კიბერუსაფრთხოების სპე-

ან კომპანიების ჩართულობით, ექვემდებარება განსაკუთრებულ საბაჟო კონტროლს, რათა არ მოხდეს საქართველოს საბაჟო ტერიტორიის გამოყენება სანქცირებული ტვირთების გატარების დერეფნად,“ – მოგვწერეს საბაჟო დეპარტამენტიდან 2 ივლისს.

ამ ფონზე, ოფიციალური სტატისტიკა და ჩვენი გამოაშკარავებული ფაქტები მონიშნავს, რომ საქართველოს საზღვრები სანქცირებულ ტვირთს ატარებს. ორმაგი დანიშნულების ნივთები აქედან ჯერ სომხეთში, აზერბაიჯანსა და ცენტრალურ აზიაში მიდის, ბოლო პუნქტი კი რუსეთია.

სანქციების ჩრდილქვეშ როგორ ახერხებს რუსეთი არსენალის შევსებას?

2014 წელს, ყირიმის ანექსიის პასუხად, ევროკავშირის საბჭომ რუსეთში ორმაგი დანიშნულების ნივთების ექსპორტი აკრძალა და შესაბამისი დოკუმენტი გამოსცა. 2022 წლის 25 თებერვალს კი ამ რეგულაციას ახალი აკრძალვები დაემატა.

ევროკავშირმა, აშშ-მ, იაპონიამ და დიდმა ბრიტანეთმა შეადგინეს იმ ნივთების ნუსხა, რომლებიც ბრძოლის ველისთვის მაღალპრიორიტეტულია და რუსეთში მათი მოხვედრა დანაშაულია. სია რამდენიმეჯერ განახლდა, საბოლოოდ კი მასში 50 დასახელების პროდუქტია ჩამოთვლილი.

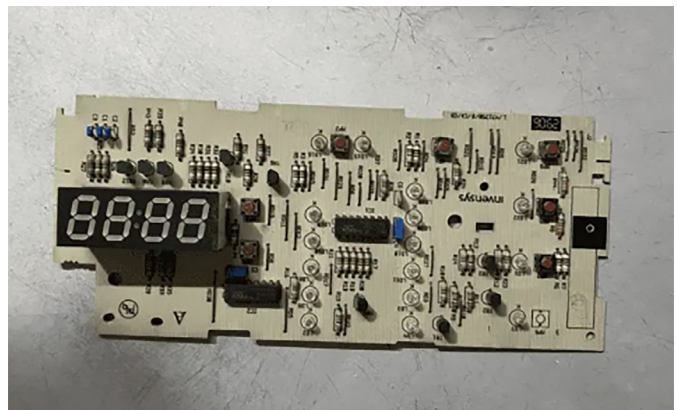
შემოსავლების სამსახურის განმარტებით, ორმაგი დანიშნულებისაა ისეთი პროდუქცია, რომელიც შეიძლება გამოიყენონ როგორც სამოქალაქო, ისე სამხედრო მიზნებისთვის, ასევე, ბიოლოგიური ან/და ქიმიური/ბირთვული იარაღის ან

იც ბრძანებებს ასრულებს. ლილაკზე თითის დაჭერით, სარეცხი მანქანის ტვინს ვავალებთ, რომ ტანსაცმელი გარეცხოს ან განუროს, ისიც გვიჯერებს. თუმცა, შესაძლოა, იმავე „ტვინს“ საბრძოლო დავალება მისცენ და ლილაკზე თითის ერთი დაჭერით ჭურვი ჩამოაგდონ.

2022 წელს დასავლური სანქციების მიზანი იყო, რომ რუსეთისთვის ამ ნივთების დეფიციტი შეექმნა და საბრძოლო იარაღის წარმოებაში ხელი შეეშალა. თუმცა აკრძალვებს ყველა არ დაემორჩილა და რუსეთის სანქცირებული პროდუქტით მომარაგება გაგრძელდა.

2023 წლის ივნისში აშშ-ის სახელმწიფო დეპარტამენტმა დაასახელა ხუთი ქვეყანა, რომლებიც რუსეთისთვის „სანქციების გვერდის ავლის პრობლემას ქმნიდა.“ ესენია – საქართველო, თურქეთი, ყაზახეთი, სომხეთი და არაბთა გაერთიანებული საამიროები.

სარეცხი მანქანის „ტვინი“ ფოტო გადაღებულია გლდანში, საყოფაცხოვრებო ტექნიკის ბაზრობაზე, 2023 წლის სექტემბერში

ბირთვული მასალის შემცველი ასაფეთქებლის დასამზადებლად.

მარტივად რომ გითხრათ, ორმაგი დანიშნულების ნივთი შეიძლება იყოს თქვენი სამზარეულოს ან აბაზანის ტექნიკაშიც და საბრძოლო იარაღშიც. მაგალითად, ასეთია სარეცხი მანქანის და მაცივრის „ტვინი“.

ეს მცირე ზომის ნაწილი ერთგვარი ელექტრონული ალგორითმია, რომელ-

„იმატა რუსეთში კრიტიკული ელექტრონიკის იმპორტმა. მაგალითად, ჩიპების, რომლებიც თქვენს ჭურჭლის სარეცხ მანქანაშია. მათი ნაწილი [უკრაინაში] ბრძოლის ველზე, რუსული ტექნიკის ნამსხვრევებში აღმოჩნდა... საქართველოდანაც იმატა ასეთი ნივთების ტრანზიტმა და ვისურვებდით, რომ მომავალში შემცირდეს,“ – თქვა ჯიმ ო’ბრაიენმა 2023 წლის 7 ივნისს, საგარეო

ურთიერთობათა ევროპული საბჭოს (ეც-ფრ) შეხვედრაზე. ბრაიენი აშშ-ის სახელმწიფო დეპარტამენტის მდივნის თანაშემწეა ევროპისა და ევრაზიის საკითხებში. 2022 წელს კი სანქციების კოორდინაციის ოფისის ხელმძღვანელობდა.

ამ ფონზე, შემოსავლების სამსახური საზღვრების გამკაცრებულ კონტროლში გვარნმუნებს.

„უკრაინაში აგრესიული ომის დაწყებისთანავე, მიუხედავად იმისა, რომ მნიშვნელოვნად გაიზარდა საქართველოს ტერიტორიის გავლით სხვადასხვა საქონლის/ტვირთების გადაადგილება, საერთაშორისო სანქციების აღსრულების მხარდაჭერის მიმართულებით შემოსავლების სამსახურმა მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა და სანქციების დაწესების პირველივე დღეებიდან თანმიმდევრულად უზრუნველყო სანქციების აღსრულების პროცესის მკაცრი კონტროლი. ამერიკის შეერთებული შტატების ელჩის ვიზიტი კიდევ ერთხელ ადასტურებს, რომ შემოსავლების სამსახური

სრულად და მტკიცედ იცავს საერთაშორისო სანქციების აღსრულების პროცედურებს“, – ვკითხულობთ შემოსავლების სამსახურის განცხადებაში, რომელიც 2024 წლის 13 აპრილს გამოქვეყნდა, აშშ-ის ელჩ რობინ დანიგანისა და შემოსავლების სამსახურის უფროს ლევან კაკავას შეხვედრის შემდეგ.

„საქართველო სრულად და მტკიცედ იცავს საერთაშორისო სანქციების აღსრულების პროცედურებს და არ არსებობს ამის საპირისპირო დამადასტურებელი არცერთი ფაქტი. საერთაშორისო სანქციების დაწესების პირველივე დღეებიდან, საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს შემოსავლების სამსახურში შექმნილია შესაბამისი სამუშაო ჯგუფი, რომელიც ახორციელებს აღნიშნული სანქციების აღსრულების ცენტრალიზებულ კონტროლს“, – მოგვწერეს შემოსავლების სამსახურიდან 2024 წლის 26 ივლისს.

ახლა მოგიყვებით სწორედ „საპირისპიროს დამადასტურებელ ფაქტებზე“.

რას გვეუბნება ორმაგი დანიშნულების ნივთების ექსპორტის სტატისტიკა

უკრაინაში ომის დაწყების შემდეგ, საქართველო სწორად სახელდება რუსეთის „მაშველ რგოლად“ და სანქცირებული ნივთებით ვაჭრობის სქემის მონაწილეა. ამაზე არაერთხელ ითქვა ევროპულ და ამერიკულ მედიაში.

2023 წლის ივნისში ჟურნალისტმა აშშ-ის სახელმწიფო დეპარტამენტის წარმომადგენელ ო'ბრაინს ჰკითხა – რომელ ქვეყნებს გულისხმობდა, როცა სანქციებისგან თავის არიდებაზე საუბრობდა. „ეს რეალური პრობლემაა და ამიტომაც ჩავდივარ ხოლმე მე ყაზახეთში, საქართველოსა და სომხეთში...“ – უპასუხა ო'ბრაინმა.

„2023 წლის პირველი ცხრა თვის განმავლობაში, თურქეთმა 158 მილიონი აშშ დოლარის ღირებულების 45 დასახელების პროდუქტი გაგზავნა

რუსეთში და ხუთ პოსტსაბჭოთა ქვეყანაში, რომლებიც რუსეთთან შუამავლობაში არიან ეჭვმიტანილნი,“ – წერდა ბრიტანული financial times-ი 2023 წლის 27 ნოემბერს.

გადავწყვიტეთ, ამ ბრალდებების საფუძველი ოფიციალურ სტატისტიკაში გვეპოვა და საგარეო ვაჭრობის მონაცემები გავაანალიზეთ.

დავადგინეთ, რომ სანქცირებული ტვირთი საქართველოდან რუსეთამდე ხან პირდაპირი და მოკლე გზით აღწევს, ხან ირიბად და შორიდან, ორი-სამი სახელმწიფო საზღვრის კვეთით.

შევისწავლეთ 50-ვე სანქცირებული პროდუქტის ექსპორტი, იმპორტი და რე-ექსპორტი. პროგრამისტ და ფიზიკოს უჩა აბაშიძეს ამ ნივთების ჩამონათვალი რომ ვაჩვენეთ, გვითხრა:

„ამ კოდების ქვეშ მითითებული პროდუქტებისგან შეიძლება შემდეგი საბრძოლო მასალა გააკეთონ: FPV დრონები, „ლანცეტები“ [კამიკაძე-დრონები], თვითმფრინავების ელექტრონიკა, ნებისმიერი თანამედროვე ჯავშანტექნიკის ელექტრონიკა; დამიზნების, გამოთვლის, ნავიგაციის ხელსაწყოები; რადიო მიმღებები და გადამცემები, სტაციონარული და კვირვების სისტემები, დისტანციურად მართვადი ნაღმები.“

უჩა აბაშიძეს 2023 წლის სექტემბერში ვესაუბრეთ. 2024 წლის 9 მაისს კი ის დააკავეს და ამ დრომდე წინასწარ პატიმრობაშია. რესპონდენტს ადვოკატ შოთა თუთბერიძის დახმარებით დაფუძვნირდით და ის თავისი მოსაზრების გამოქვეყნებაზე დაგვთანხმდა.

ოფიციალური სტატისტიკით, 2023-2024 წლებში საქართველოდან რუსეთში, სომხეთში, აზერბაიჯანსა და ცენტრალურ აზიაში ექსპორტით გავიდა 10.7 მილიონი აშშ დოლარის ორმაგი დანიშნულების ნივთი.

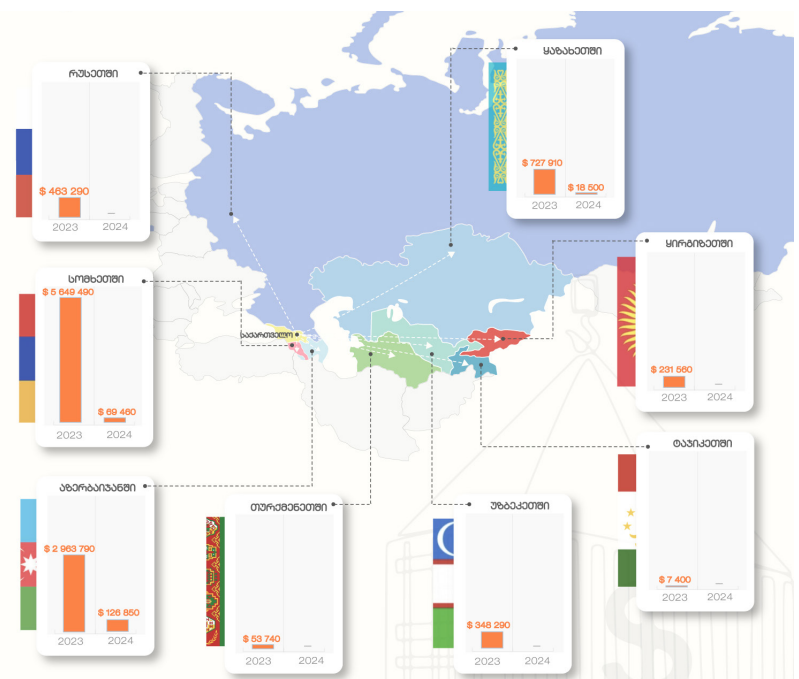
სანქცირებული ნივთების გრძელი

ნუსხიდან გამოყვავით ხუთი ისეთი პროდუქტი, რომელთა ექსპორტიც 2023 წლიდან თვალში საცემად არის გაზრდილი მეზობელ აზერბაიჯანში, სომხეთსა და ცენტრალური აზიის ქვეყნებში. ესენია:

- რადიონავიგაციის აპარატურა (სატელიტური/ჯი-პი-ეს ხელსაწყოები);
- ინტეგრალური სქემები, კონტროლერები (კომპიუტერის პროცესორები და „ჯოისტიკები“);
- სატელევიზიო, ციფრული და ჩამწერი ვიდეოკამერები;
- მონაცემების დამუშავების ციფრული ბლოკები (ინტერნეტის მოდემები, „როუტერები“);
- ხმის, გამოსახულების ან სხვა მონაცემების მიმღები, გადამცემი და გარდამქმნელი მოწყობილობები (მაგნიტოფონი, მიკროფონი, მიქმერული პულტი).

„აი, ფაქტის“ მიერ გაანალიზებული ექსპორტის სტატისტიკა:

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/1SendTx5JUCLnrEBjHVAImQrPLptRUIcN52eEHX0XBy8/edit?gid=1881081819#gid=1881081819>

ორმაგი დანიშნულების ნივთების ექსპორტი საქართველოდან

* მონაცემები ასახავს პარიოდს, როგორც პროდუქტების საფორმალური იმპორტი. ნაწილი 2022 წლის დაკავშირებული ბოლოდან, ნაწილი - 2024 წლის თებერვლიდან.

წყარო: სამსახური

რადიონავიგაციის აპარატურა

ეს არის ჯი-პი-ეს მიმღები, ან მობილური ტელეფონის მსგავსი ხელსაწყო, რომელიც უინტერნეტოდ მუშაობს, კოორდინატებით გვიჩვენებს რუკას და ჩვენს გავლილ თუ გასავლელ ბილიკს. მაგალითისთვის, მას მოლაშქრეები მთაში, გზის გასაგნებად იყენებენ.

„რა თქმა უნდა, ეს ხელსაწყო სამხედრო მიზნითაც გამოდგება. სამხედრო ჯი-პი-ეს-ს ძლიერი დაცვა უყენია და მისი ჩახშობა/გაუფლებელყოფა რთულია, მაგრამ თუ ის არ გაქვს, ჩვეულებრივ

კავებული რუსი პილოტის, ანდრეი ფედურჩუკოვის, გამოკითხვის შედეგადაც გამჟღავნდა.

„გარმინის“ სანავიგაციო ხელსაწყოში შეგიძლია ჩატვირთო აპლიკაციები, მაგალითად, ბალისტიკური კალკულატორი [ტყვიის მიმართულებას, მანძილს და სიჩქარეს ზომავს]“, – აგვიხსნა სამხედრო ჟურნალისტმა, ანონიმურობის დაცვის პირობით.

2023 წელს საქართველოში რადიონავიგაციის აპარატურის იმპორტი, 2021

რუსული საფრენი აპარატის კაბინაში დამაგრებული „გარმინის“ ჯი-პი-ეს-ი
წყარო: globaldefensecorp.com

ბრივ, სამოქალაქოსაც კი გამოიყენებ,“ – გვითხრა თადარიგის პოლკოვნიკმა ლაშა ბერიძემ.

რუსეთ-უკრაინის ომის დოკუმენტურ კადრებში ჩანს, რომ რუსული საფრენი აპარატები სწორედ ჩვეულებრივი, სამოქალაქო ნავიგაციითაა აღჭურვილი. ამას საერთაშორისო მედიაც არაერთხელ გამოეხმაურა.

ბრიტანული და უკრაინული გამოცემები თავდაცვის უწყებებზე დაყრდნობით წერენ, რომ 2022 წლის ზაფხულში უკრაინაში ჩამოგდებულ სუ-34-ებზე ემაგრა ამერიკული, „გარმინის“ ბრენდის სამოქალაქო ჯი-პი-ეს-ები. ეს ამბავი და-

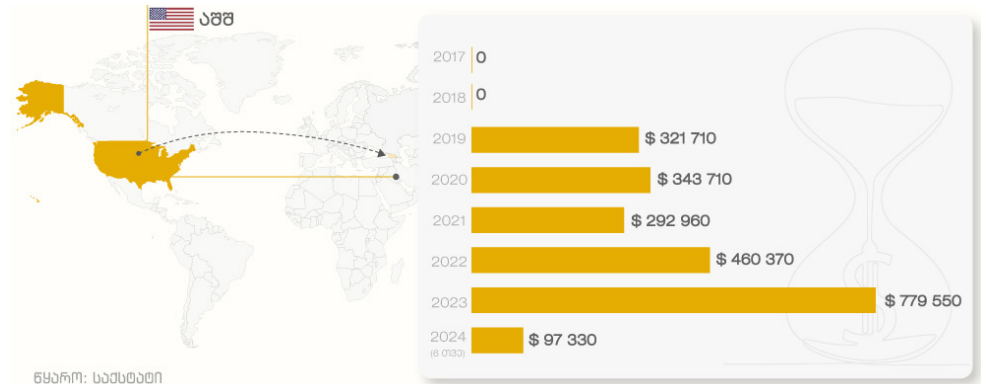
წელთან შედარებით, 41 პროცენტით, ექსპორტი კი – 213 პროცენტით გაიზარდა.

2023 წელს ეს სანქცირებული პროდუქტი საქართველოდან აზერბაიჯანში გავიდა, ჯამურად, 304 520 აშშ დოლარის ღირებულების.

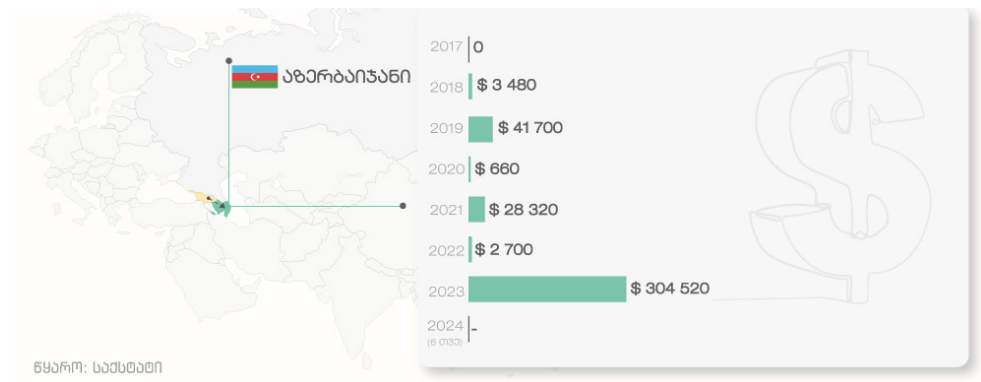
2017-2024 წლებში რადიონავიგაციის ხელსაწყოები ასეთი მასშტაბით არსად გავიტანია. წარსულში ამ პროდუქტით კი ვვაჭრობდით, მაგრამ გაცილებით მცირე რაოდენობით.

შესაბამის სტატისტიკას აქ ნახავთ: <https://docs.google.com/spreadsheets/d/1hs-P2h4OWuyxoy-AVg9i6CxBwXZsKs09Y/edit?gid=2081102031#gid=2081102031>

საიდან შემოგვაქვს რადიონავიგაციის აპარატურა?

რადიონავიგაციის აპარატურის ექსპორტი

ელექტრონული ინტეგრალური სქემები – პროცესორები და კონტროლერები

ამ პროდუქტის სავაჭრო კოდია 854231, რომელშიც რამდენიმე მცირე ზომის ელექტრონული დეტალი ერთიანდება. მათი დანიშნულების განმარტება სპეციალისტებს ვთხოვეთ.

გვიხსნიან, რომ ინტეგრალური სქემა კომპიუტერის პროცესორიც, რომლითაც შეიძლება რობოტული სამხედრო ტექნიკის მართვა, იარაღის დამიზნება, თვალთვალი და ინფორმაციის მოგროვება.

„ამ კოდში არის მიკროკონტროლერები, რომლებიც გამოიყენება უშუალოდ სამხედრო ტექნიკის სამართავად, რომ მიმართულება დაუპროგრამო და რაღაც ფუნქცია ჩაუდო... ესენი იმდენად მცირე ზომის დეტალებია, უხეშად რომ ვთქვათ, შეიძლება ფეხსაცმლის ყუთში ჩაატიოთ რამდენიმე ასეული ათასის ღირებულების...“ – აგვიხსნა გიორგი ყურუ-

ლაშვილმა. ის IT ტექნოლოგიების მწარმოებელი ბრიტანული კომპანია „Cott electronics“-ის კვლევებისა და განვითარების დირექტორია.

საქართველოში ინტეგრალური სქემები იმპორტით შემოგვაქვს – წელიწადში, დაახლოებით, 2-3 მილიონი აშშ დოლარის ღირებულების. უკრაინაში ომის დაწყების შემდეგ იმპორტის მაჩვენებელი არ გაზრდილა, რასაც ვერ ვიტყვით ექსპორტზე.

2023 წელს საქართველოდან სხვა ქვეყნებში გავიდა 261 580 აშშ დოლარის ღირებულების ინტეგრალური სქემები. ეს ისტორიაში ყველაზე მაღალი მაჩვენებელია და 2021 წელთან შედარებით 36 პროცენტით არის გაზრდილი.

2023 წელს ინტეგრალური სქემები გავიტანეთ შემდეგ ცხრა ქვეყანაში –

სომხეთი, აზერბაიჯანი, ყაზახეთი, ყირგიზეთი, უზბეკეთი, მალტა, ნიდერლანდები, თურქეთი და უკრაინა. საყურადღებოა სამი ქვეყნის მაგალითი. აი, რატომ:

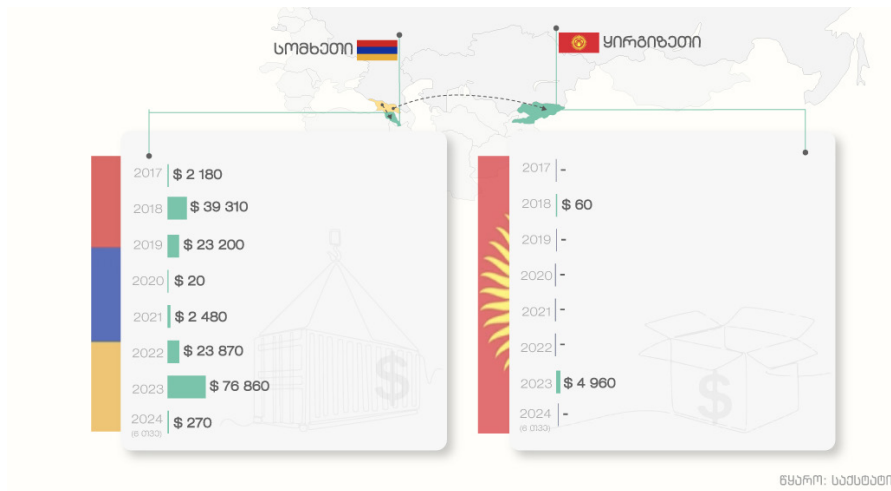
უზბეკეთი სრულიად ახალი მიმართულებაა. ამ ქვეყანასთან ინტეგრალური სექტორით ვაჭრობის ისტორია არასოდეს გვექონია, 2023 წელს კი პირველად გავიტანეთ 36 720 აშშ დოლარის ღირებულების.

საქართველოდან სომხეთში ინტეგრალური სექტორები წარსულშიც გადიოდა, მაგრამ გაცილებით მცირე რაოდენობით. ხოლო ყირგიზეთში, ბოლო შვიდი წლის განმავლობაში ეს ყველაზე მაღალი მაჩვენებელია. დინამიკა ასე გამოიყურება:

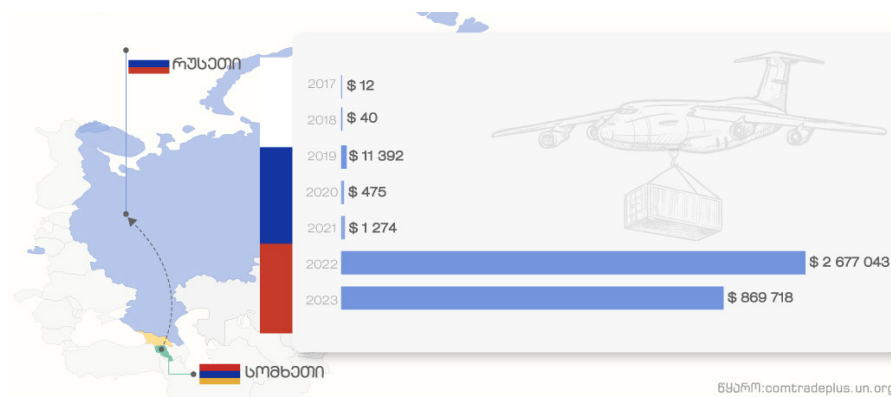
გაეროს საერთაშორისო ვაჭრობის მონაცემთა ბაზა (comtradeplus.un.org) ადასტურებს, რომ ყირგიზეთი და

სომხეთი ინტეგრალურ სექტორებს რუსეთში გზავნიან. მხოლოდ 2023 წელს ყირგიზეთიდან რუსეთში გავიდა 3 მილიონ აშშ დოლარზე მეტი ღირებულების ინტეგრალური სექტორი, სომხეთიდან - 869 718 აშშ დოლარის, რაც 2021 წელთან შედარებით 683-ჯერ მეტია.

შენიშვნა: comtradeplus.un.org -ზე არ ჩანს, რომ 2023 წელს სანქცირებული პროდუქტები რუსეთში უზბეკეთმა და აზერბაიჯანმაც გაგზავნეს. თუმცა, უნდა აღვნიშნოთ, რომ გაერო ამ მონაცემებს სახელმწიფოებისგან აგროვებს. შესაძლებელია, ზოგიერთმა ქვეყანამ მათ სტატისტიკა დროულად და პატიოსნად არ მიანოდოს. შესაბამისად, ვერ ვიქნებით დარწმუნებული, რომ საქართველოდან უზბეკეთსა და აზერბაიჯანში გაგზავნილ ორმაგი დანიშნულების ნივთებს რუსეთამდე არ ჩაუღწევია.

პროცესორების და ჯოისტიკების ექსპორტი სომხეთსა და ყირგიზეთში

სომხეთიდან რუსეთში პროცესორების და კონტროლერების (ჯოისტიკების) ექსპორტი

მონაცემების დამუშავების ციფრული ბლოკები

ასეთი ხელსაწყოა, მაგალითად, ინტერნეტის მოდემი, რომელსაც აქვს ერთი მთლიანი კორპუსი, შიგნით რამდენიმე დანაყოფი და სადენების შემავალ-გამომავალი წერტილები.

ფიზიკოსი და პროგრამისტი უჩა აბაშიძე გვიხსნის, რომ ასეთი ბლოკები თანამედროვე ციფრული ელექტრონიკის აუცილებელი ელემენტია. მაგალითად, ის ჩვენს ლეპტოპებსა და „ფლეი სთეიშენის“ „ჯოისტიკებშია“. იმავდროულად კი, შეიძლება დრონი ან ტანკში აღმოჩნდეს.

„მაგალითად, ასეთი ბლოკია ფრენის კონტროლერებში და კამიკაძე-დრონებში, [ავტორის შენიშვნა: რუსეთი უკრაინასთან ომში შაჰედ-136/131 ტიპის კამიკაძე-დრონებს იყენებს] ასეთი ბლოკია საბავშვო, სასწავლო მიკროსქემა „არდუინოც“. ამით შეგიძლია გააკეთო კარის საკეტიც, დრონიც, ან სკოლაში ბავშვებს ლილაკზე თითის დაჭერით ნათურა აანთებინო. საერთოდ ყველა თანამედროვე იარაღს სჭირდება „არდუინო“, რომელსაც ამოვადრობ ნებისმიერი ელექტრონიკიდან,“ – გვითხრა უჩა აბაშიძემ.

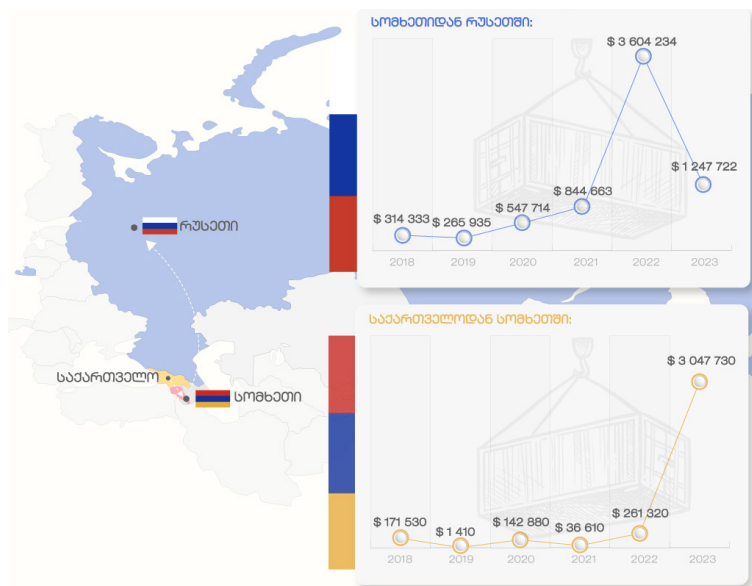
2023 წელს ეს სანქცირებული ნივთი ექსპორტით გავიტანეთ ევროპის, აზიისა და აფრიკის 15 ქვეყანაში. მათგან საინტერესოა ორი მიმართულება – ყირგიზეთი და სომხეთი.

მხოლოდ 2023 წელს საქართველოდან სომხეთში გავიდა 3 მილიონი აშშ დოლარის მონაცემთა დამუშავების ციფრული ბლოკი, ჯამურად, 2017-2022 წლებში კი - 5-ჯერ ცოტა, სულ 644 210 აშშ დოლარის.

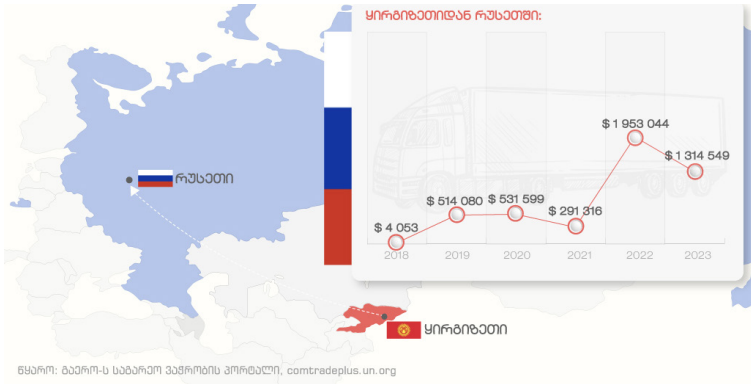
რაც შეეხება ყირგიზეთს, აქ მხოლოდ 2023 წელს 225 670 აშშ დოლარის მონაცემთა დამუშავების ციფრული ბლოკი გავიტანეთ. ეს განსაკუთრებული შემთხვევაა, რადგან ყირგიზეთთან ამ პროდუქტით ვაჭრობის ისტორია, ფაქტობრივად, არ გვაქვს.

გაეროს საგარეო ვაჭრობის მონაცემებით დასტურდება, რომ ყირგიზეთი და სომხეთი ამ ორმაგი დანიშნულების პროდუქტს რუსეთს აწვდიან.

„...მონაცემების დამუშავების ციფრული ბლოკების, რაშიც ვგულისხმობ, მაგალითად „მოდემებს“, გამოიყენება კომუნიკაციისთვის. ან მათი გამოყენებით შეიძლება შეიქმნას კავშირგაბმულობის ისეთი ინფრასტრუქტურა და ქსელი, რომელიც საბრძოლო ვითარებაში გამოსადეგი იქნება. ხმის ან გამოსახულების მიმღები მონყობილობებიც შეიძლება გამოიყენონ კავშირგაბმულობისთვის, დაზვერვისთვის, თვალთვალისთვის და ასე შემდეგ“, – გვიხსნის კიბერუსაფრთხოების სპეციალისტი, ანონიმურად დარჩენის პირობით.

მონაცემების
დამუშავების
ციფრული ბლოკების
ექსპორტი

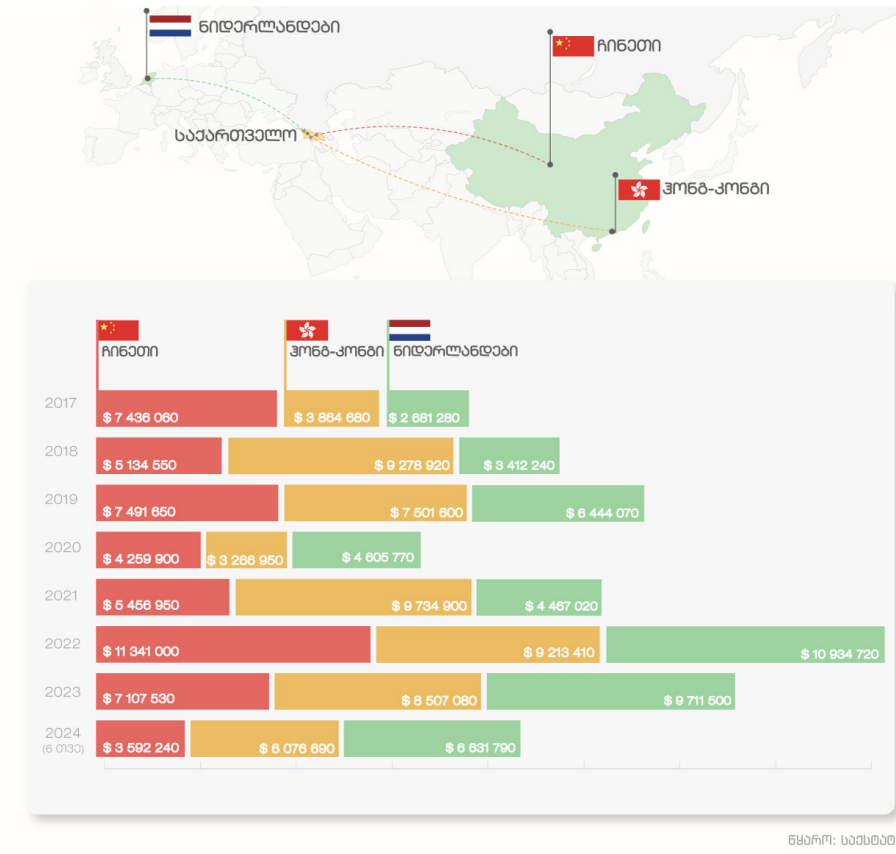

მონაცემების დამუშავების ციფრული ბლოკების ექსპორტი

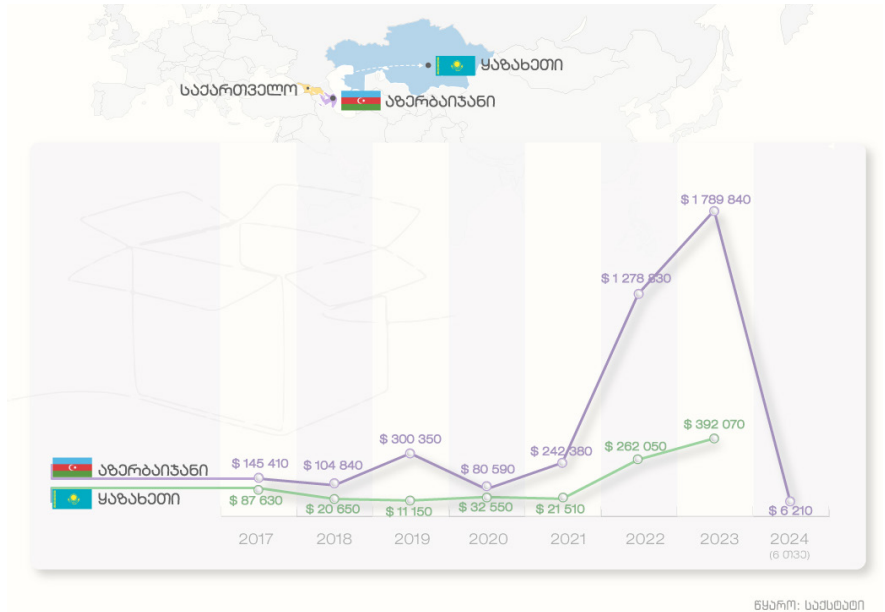
ხმის/გამოსახულების მიმღები და გადამცემი აპარატურა

ეს ნივთიერება დანიშნულებისაა და სანქცირებულ პროდუქტთა ნუსხაშია შეყვანილი. მიუხედავად ამისა, 2023 წელს 2021-თან შედარებით, ამ პროდუქტის საქართველოდან ექსპორტი - 34 პროცენტით, საქართველოში იმპორტი კი 74 პროცენტით გაიზარდა.

შარშან ხმის/გამოსახულების მიმღები და გადამცემი აპარატურა საქართველოდან სულ 30 ქვეყანაში გავიდა. მათ შორის, საქართველოს მეზობელ სომხეთში, აზერბაიჯანსა და ცენტრალური აზიის ქვეყნებში. ამ მიმართულებებიდან, თვალში საცემია ექსპორტის მკვეთრი ზრდა ყაზახეთსა და აზერბაიჯანში.

საიდან შემოგვაქვს ხმის/გამოსახულების მიმღები და გადამცემი აპარატურა?

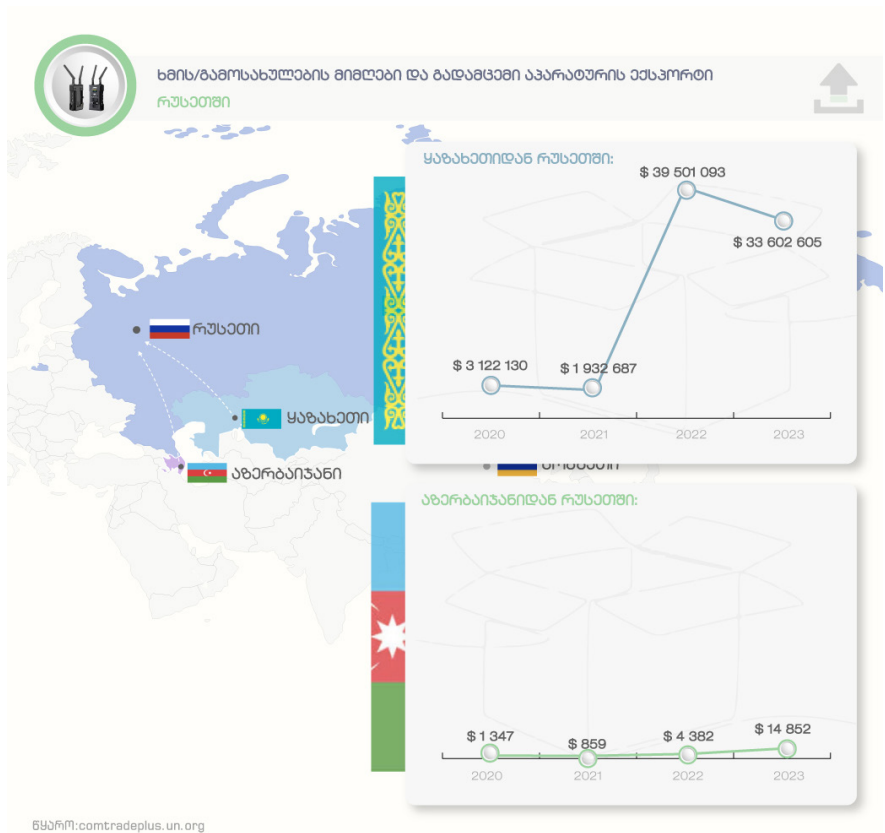

ხმის/გამოსახულების მიმღები და გადამცემი აპარატურის ექსპორტი საქართველოდან

ასეთმა უპრეცედენტო სტატისტიკამ ეჭვი გაგვიჩინა, რომ ყაზახეთი და აზერბაიჯანი ამ ორმაგი დანიშნულების პროდუქტს რუსეთს აწვდიან და მოთხოვნამაც ამიტომ იმატა. ამჯერადაც გადავამოწმეთ გაეროს საგარეო ვაჭრობის

სტატისტიკა.

დასტურდება, რომ უკრაინასთან ომის დაწყების შემდეგ ყაზახეთმა და აზერბაიჯანმა რუსეთისთვის ხმის/გამოსახულების მიმღები და გადამცემი აპარატურის მინოღება გაზარდა.

ხმის/გამოსახულების მიმღები და გადამცემი აპარატურის ექსპორტი რუსეთში

სტატისტიკის ეროვნული სამსახურისგან გვინტერესებდა, ვის გააქვს სანქცირებული ორმაგი დანიშნულების ნივთები რუსეთში ან მესამე ქვეყნებში. საქსტატმა ეს ინფორმაცია სრულყოფილად არ მოგვანოდა, კონფიდენციალურობის მოტივით.

გავიგეთ, რომ 2023 წელს სომხეთში მონაცემთა დამუშავების ციფრული

ბლოკები ექსპორტით გაიტანა 7-მა კომპანიამ, ასევე 2023 წელს, ხმის/გამოსახულების მიმღები და გადამცემი აპარატურა აზერბაიჯანში გაიტანა 16-მა კომპანიამ, ხოლო ყაზახეთში სამმა. ფაქტია, ენ მესამე ქვეყნების მიმართულებით ორმაგი დანიშნულების ნივთების ექსპორტი არავის შეუზღუდავს.

„აი, ფაქტის“ ექსპერიმენტი №2 როგორ ხვდება ინტეგრალური სქემები რუსეთში?

დრონების შემდეგ დავინტერესდით, ასევე მარტივია თუ არა, რომ რუსეთში გაიგზავნოს კიდევ ერთი სანქცირებული ნივთი – ინტეგრალური სქემა. ექსპერიმენტისთვის ავირჩიეთ ასეთი სქემის ორი ნიმუში – კომპიუტერის პროცესორი და მყარი დისკი.

ხუთ სატრანსპორტო კომპანიას „ვოთსაფით“ მივწერეთ, რომ გვსურდა თბილისიდან სამარამდე ჩაგვეტანა პროცესორები და შიდა მეხსიერების ბარათები. ერთ-ერთმა გადამზიდმა პირდაპირ უარი მოგვწერა – „ასეთ ტვირთს ვერავისზე გავაფორმებო“.

მისგან განსხვავებით, სანქცირებული ნივთების გადაზიდვაზე უყოყმანოდ დაგვთანხმდა შპს „კარგო რაპიდო“. ოპერატორ ნატალიას 60 ცალი „ინტელის“ პროცესორის და 30 ცალი ჰდდ ტიპის შიდა მეხსიერების ბარათის გაგზავნაზე მოველაპარაკეთ. გვითხრა, რომ სამარამდე ერთი კილოგრამი ტვირთის ჩატანა 15 ლარი ღირს, მაგრამ დამატებით ჩვენ უნდა გადაგვიხადოთ „დაზღვევა“, მთლიანი ღირებულების 10 პროცენტი, ანუ 2 300 აშშ დოლარი.

„დაზღვევაში ვგულისხმობთ ამ ვარიანტებს, ანუ გაფორმების გარეშე ტვირთის გატანას“, – გვითხრა ნატალიამ მოგვიანებით.

ფასი რომ გავარკვიეთ, მივაღექით დელიკატურ საკითხს – სანქციებს. ნატალიას ვუთხარით, რომ გვეშინოდა, საერთაშორისო აკრძალვების გამო გზად

რაიმე არ გაპრობლემებულიყო. ისიც ვახსენეთ, სხვებმა უარი გვითხრეს და თქვენ როგორ რისკავთ ასეთ რამესო?

ოპერატორმა დაგვამშვიდა – ყველაფერს მოვაგვარებთ, ოღონდ არაოფიციალურადო:

„რასაც სხვები გეუბნებიან, ეგრეა. სანქციები და ასე შემდეგ... ამ ტიპის საქონელი კანონით... [არ დაასრულა]. რაც შეეხება გატანას, საქართველოდან და შემდეგ რუსეთში ეს არაოფიციალურად მოხდება, ანუ ექსპორტის და მსგავსი რალაცების გარეშე. კომპანია გვაქვს, გავაფორმებთ ხელშეკრულებას. თუმცა, იქ ამ ტვირთის დასახელებას არ გავწერთ. დაწერთ, რომ თქვენგან მივიღეთ ასეთი და ასეთი ტვირთი და დაზღვევაა 10 პროცენტი... რომ არ შემეძლოს გატანა, პირდაპირ უარს გეტყოდით. რადგან გესაუბრებით და გიხსნით, რომ ამ ტვირთს წავიღებთ, ესე იგი წავიღებთ. თანხაში ყველანაირი რისკი გათვალისწინებულია“.

„კარგო რაპიდოს“ ტრანსპორტირების მარშრუტი ასეთია – თბილისი-ვლად-

ორმაგი დანიშნულების ნივთები, რომლებსაც ამ ექსპერიმენტით ვგზავნიდით

დიკავკაზი-სამარა, ხოლო ტვირთის საბოლოო პუნქტამდე მიტანას, დაახლოებით, 4 კვირას ანდომებენ. რა საბუთებია ჩვენგან საჭირო? - არაფერი.

„არაფერი არ მჭირდება, რადგან ეს არაოფიციალურად კეთდება. ერთადერთი – ხელშეკრულებას გავაფორმებთ ფიზიკურ პირზე და გადახდაც იქნება ფიზიკურ პირზე. გასაგები რომ იყოს, ეს კომპანიის ანგარიშზე ვერ წავა... რუსეთში განბაჟებაც რაში გჭირდებათ? ჩვენ ხომ არაოფიციალურად ვაკეთებთ...“ –

„კარგო რაპიდოს“ შესახებ. მისი თქმით, ტოკაზოვი აქ მხოლოდ მაშინ მოდის, როცა მომხმარებლები ტვირთის გასაგზავნად ურეკავენ.

„ამ მიზნით“ დავრეკეთ ჩვენც. ოპერატორ ნატალიას ნომერზე გვიპასუხა თავად კომპანიის დირექტორმა, რომელსაც ვუთხარით, რომ რუსეთში ტვირთის გაგზავნა გვინდოდა. ტოკაზოვმა შეხვედრა სამ საათში, თავის ოფისში დაგვითქვა.

ადგილზე მისვლისას გავუშხილეთ, რომ ჟურნალისტები ვიყავით და მასთან

„კარგო რაპიდოს“
ოფისი თბილისში

გვითხრა ნატალიამ და ხელშეკრულების ნიმუში გამოგვიგზავნა.

შპს „კარგო რაპიდო“ საქართველოში 2020 წელს დარეგისტრირდა. მისი დირექტორი და მფლობელი რუსეთის მოქალაქე ტაიმურაზ ტოკაზოვია, რომელიც წარმოშობით ჩრდილოეთ ოსეთიდანაა. კომპანიას ოფისი აქვს საბურთალოზე, ზაქარიაძის №5-ში, საცხოვრებელი კორპუსის პირველ სართულზე.

„ერთი 5-6 თვეა, რაც აქ არის, შეიძლება, მეტიც... „პასილკების“ გაგზავნა-გამოგზავნა... დღეში ორი-სამი კლიენტი მოდის,“ – გვითხრა მეზობლად „იანდექსის“ ოფისის თანამშრომელმა

კითხვები გვექონდა. ტოკაზოვი დაიბნა და ინტერვიუზე უარი გვითხრა, ქართული ენის არცოდნის საბაბით. არადა, იქამდე, სრულიად გასაგებად გვესაუბრებოდა. შემდეგ სხვა რამ მოიმიზეზა – მეჩქარება, ბალიდან ბავშვები მყავს გამოსაყვანიო.

რომ ვკითხვით, გაჰქონდა თუ არა ტვირთი რუსეთში, იუარა, მაშინვე შუქი ჩააქრო, ოფისის დაკეტვა დაიწყო და სწრაფი ნაბიჯებით მანქანისკენ გაემართა. ჩვენც გავყევით და გზად სანქციონებული ტვირთის უკანონოდ ტრანსპორტირებაზე ვეკითხებოდით, თუმცა ხმა აღარ გაუღია.

რას აგზავნის საქართველოს კანონი ორგანიზაციები და ნივთების ნივთების ექსპორტზე?

მარტივია თუ არა ორმაგი დანიშნულების ნივთების ქვეყნიდან გატანა? – წესით, არა. ამისთვის სპეციალური ნებართვის მოპოვება გჭირდებათ.

მთავრობის 2014 წლის დადგენილებით, არსებობს სამხედრო და ორმა-

გი დანიშნულების ნივთების ნუსხა, რომელშიც ცხრა კატეგორიის პროდუქტია – მაგალითად, ელექტრონიკა, კომპიუტერები, ბირთვული მასალები, ნავიგაციის და კავშირგაბმულობის სისტემები.

თუ ამ ნივთების ექსპორტი, იმპორ-

ტი ან ტრანზიტი გსურთ, ნებართვისთვის შემოსავლების სამსახურს უნდა მიმართოთ. საბაჟო დეპარტამენტის არასატარიფო კონტროლის სამმართველოსგან კი ნებართვაზე საბოლოო პასუხს 20 დღის ვადაში მიიღებთ.

პროცედურა ასეთია – ოფიციალური განაცხადის შეტანამდე შემოსავლების სამსახურს უკავშირდებით და უხსნით, რისი გატანა გსურთ და ვინ რა მიზნით გამოიყენებს მას საბოლოოდ. შემდეგ ეტაპზე ავსებთ განაცხადს. აქ უთითებთ

RPG 7 ანტისატანკო
გამშვები სისტემა
„კამიკაძე“ დრონზე

პროდუქტის დასახელებას, ღირებულებას, რაოდენობას, წარმოშობის და იმპორტ/ექსპორტის მიმართულებას.

გარდა ამისა, ვალდებულნი ხართ, შემოსავლების სამსახურს მიაწოდოთ ინფორმაცია, ვინ მოიხმარს ამ ნივთს საბოლოოდ და შესაძლებელია თუ არა ის სამხედრო მიზნებისთვისაც გამოიყენონ.

შემოსავლების სამსახურიდან გვითხრეს, რადგან დეტალებს წინასწარ ვაზუსტებთ, 2020 წლიდან დღემდე (22 მაისის ჩათვლით) შემოსული 649 განაცხადიდან უკლებლივ ყველა დავაკმაყოფილეთო. მათ შორის, 67 ნებართვა გაიცა ქსელური მოწყობილობების გატანაზე.

ქსელურ მოწყობილობებში იგულისხმება ხმის/გამოსახულების ან სხვა მონაცემების მიმღები, გადამცემი და გარდამქმნელი მოწყობილობები; 2023-2024 წლებში, ანუ მას შემდეგ, რაც ამ ორმაგი დანიშნულების პროდუქტის რუსეთში ექსპორტზე სანქციები დაწესდა, საქართველოს შემოსავლების სამსახურმა მისი სხვა ქვეყნებში ექსპორტის/რექსპორტის 63 ნებართვა გასცა.

წესით, ორმაგი დანიშნულების ნივთის ექსპორტის, იმპორტის, ან ტრანზიტისას, საზღვართანაც შეგამონმებენ. მაგალითად, ავტომობილს ჯერ სწრაფი სკანერი ამოწმებს, შემდეგ კი მესაზღვრე, უშუალოდ გამშვებ პუნქტთან.

გვანტიერესებდა, კონკრეტულად რა ინფორმაციის დანახვა შეუძლია საზღვარზე დამონტაჟებულ სკანერებს, მაგრამ შემოსავლების სამსახურმა ამ კითხვაზე არ გვიპასუხა. მიზეზად დაგვისახელეს, ამ ინფორმაციის გაცემით

შეიძლება რისკის ქვეშ დავაყენოთ საბაჟოს პროცედურებიო.

კონტროლის შესახებ მოგვწერეს ზოგადად – თუ მესაზღვრეს ტვირთის გადაზიდვისას ეჭვი გაუჩნდა კანონდარღვევაზე, იწყებს დოკუმენტების დეტალურ შემოწმებას, საქონლის ან/და სატრანსპორტო საშუალების და ფიზიკური პირის დათვალიერებას. ხოლო თუ კანონდარღვევა დადგინდა, ადგენენ სამართალდარღვევის ოქმს და მასალებს გამოსაძიებლად გზავნიან.

2023 წლის შემოდგომაზე სადახლოს და ლარსის გამშვებ პუნქტებზე თავად მივედით და დავაკვირდით, როგორ ამოწმებდნენ მსუბუქ ავტომობილებს. გიყვებით იმას, რისი დანახვაც ჩვენი თვალთ შევძელით.

მეზაჟე ათვალიერებს საბარგულს, მანქანის წინა და უკანა სავარძლებს, ოთხივე კარს. ამის შემდეგ კი მძღოლს უშვებს დოკუმენტების შესამოწმებლად. ამ პროცესს, დაახლოებით 2-3 წუთი ეთმობა. საზღვარზე ჰყავთ ძალებიც და საჭიროების შემთხვევაში ტვირთის შემოწმებას ანდობენ.

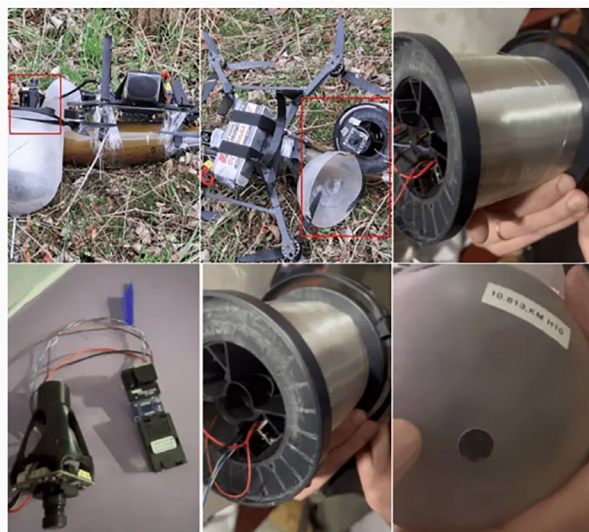
„ელექტრომექ-ბტ“-ის და „ლაზიკა იმპორტის“ ამბავი – როგორ ეხმარებიან ქართული კომპანიები რუსეთს?

2024 წლის მაისში გამოქვეყნებულ ლიტერატურულ მუშაობაში ნახსენებია, რომ ლიტერატურაში არსებულ ერთ-ერთ სატრანსპორტო კომპანია „დელამოუდ ბალტიკს“ რუსეთში სანქცირებული ტვირთი, სავარაუდოდ, საქართველოს გავლით გადააქვს.

ჩვენ „იმპორტ ჯენიუსის“ საერთაშორისო სავაჭრო მონაცემთა ბაზის გაანალიზებისას მივაკვლიეთ, რომ „დელამოუდ ბალტიკს“ ტვირთის რუსეთში გადაზიდვაში ეხმარებოდა ქართული კომპანია -შპს „ელექტრომექ-ბტ“. ის 2021

მეტი ღირებულების სანქცირებული პროდუქცია – ბურთულოვანი და ცილინდრული, გორგოლაჭოვანი საკისრები; ელექტრონული აპარატურა, „შტეფ-ცელეები“, როზეტები და სხვა.

მარი სარაპიანი 2022 წლის დეკემბრიდან კიდევ ერთ სატრანსპორტო კომპანიას, „ლაზიკა იმპორტს“ ფლობს. „იმპორტ ჯენიუსის“ ბაზაში ამ კომპანიასაც მივაგენით. აღმოჩნდა, რომ 2023 წელს „ლაზიკა იმპორტის“ მონაწილეობით რუსეთში გაიგზავნა 29 მილიონ აშშ დოლარის ღირებულების სანქცირებული ტვირთი.

რუსულ FPV დრონზე დამაგრებული საკომუნიკაციო სისტემები, 2024 წლის მარტი
ფოტო: Serhii Flash, წყარო: mil.in.ua

წლის 19 ივნისს დარეგისტრირდა. კომპანიის დირექტორი და მფლობელი მარი სარაპიანია. კომპანიას ოფიციალურ ძირითად საქმიანობად მშენებლობა აქვს მითითებული.

2023 წლის ივლის-ოქტომბერში ამ კომპანიამ რუსეთში სანქცირებული ორმაგი დანიშნულების ნივთების გადაზიდვაში 365-ჯერ მიიღო მონაწილეობა. ზოგჯერ ტვირთი თავად გაიტანა, ზოგჯერ სხვებს დაეხმარა. ამ პერიოდში, „ელექტრომექ-ბტ“-ის ჩართულობით რუსეთში გაიგზავნა 24 მილიონ აშშ დოლარზე

მარი სარაპიანმა ამ ორი კომპანიის ხელმძღვანელობა დაგვიდასტურა. თუმცა, რომ გაიგო, ჟურნალისტები ვიყავით და მასთან ინტერვიუ გვსურდა, საუბარი არ ისურვა – არ მცალიაო. მაინც ვცადეთ კითხვების დასმა და გავახსენეთ, რომ შარშან მისმა კომპანიებმა რუსეთში სანქცირებული ტვირთი გაგზავნა. თავი ასე იმართლა – ფირმები უკვე ერთი წელია არ მუშაობსო და ტელეფონი გაგვითიშა. გადავურეკეთ ხელმეორედ. ამჯერად გვითხრა – ნუ მანუხებთ, 62 წლის ქალი ვარ, გულის პრობლემები მა-

ქვს, თან ახლა არ მცალია, ორ დღეში დამირეკეთო და ზარი ისევ გაგვითიშა. სარაპიანს ორ დღეში რომ გადავურეკეთ გვითხრა – თქვენთან საუბრის არც შესაძლებლობა მაქვს და არც სურვილი.

სარაპიანის არგუმენტი, რომ კომპანიები არ მუშაობს, სიმართლეს არ შეესაბამება. შემოსავლების სამსახურის გადამხდელთა რეესტრში ორივე კომპანია აქტიურია.

„იმპორტ ჯენიუსი“ აშშ-ში, არიზონის შტატში შექმნილი საერთაშორისო ბაზაა, რომელიც საგარეო ვაჭრობის ოფიციალურ მონაცემებს ევროპის, აზიის, ჩრდილოეთ და ლათინური ამერიკის ქვეყნებიდან აგროვებს.

ამ ბაზით ვიპოვეთ საქართველოში არსებული კიდევ ორი ქართული კომპანია, რომლებიც რუსეთში სანქცირებული ტვირთის გაგზავნაში მონაწილეობენ.

2023 წლის 24 აგვისტოს შპს „ფეის პლიუსმა“ პოლონურ კომპანიასთან ერთად რუსულ კომპანია „ემმას“ როსტოვის რაიონში გაუგზავნა 40 ათასი აშშ

დოლარის ღირებულების ხმის/გამოსახულების მიმღებები და გადამცემი აპარატურა. საჯარო რეესტრში ამ სახელწოდების კომპანია არ იძებნება. ვიცით მხოლოდ ის, რომ „ფეის პლიუსის“ მისამართია თბილისი, ომარ ხიზანიშვილის №264. აქ თბილისის თავისუფალი ინდუსტრიული ზონაა.

2023 წლის იანვარ-თებერვალში რუსულმა კომპანია „ხორტ თრეიდი“ სანკტ-პეტერბურგში სამჯერ მიიღო გზავნილი ორმაგი დანიშნულების ტვირთით -ნაბეჭდი სქემები, სტატიკური გარდამქმნელები და როზეტები [შტეფცელეები]. ეს სანქცირებული პროდუქტი რუსეთში გაგზავნა შპს „ასტერი გრუპმა“, ხოლო გადამზიდავი იყო ლატვიური კომპანია „ულტრა თრეიდ სერვისი“.

„ასტერი გრუპი“ 2022 წლის მაისიდან თბილისშია რეგისტრირებული. მისი დირექტორი და მფლობელი ლატვიის მოქალაქე ვლადიმირს საპოჟნიკოვსია. ის „ულტრა თრეიდ სერვისის“ ბორდის წევრიცაა.

რუსეთში გაგზავნილი საოჯახო ტექნიკის ოფში მიღის

ახლა მოგიყვებით, რატომ არ უნდა მარაგდებოდეს რუსეთი მაცივრებით, ტანსაცმლის თუ ჭურჭლის სარეცხი მანქანებით. გაიფიქრეთ, რა შუაშია ზემოთ ჩამოთვლილი ტექნიკა ომთან?

„აი, ფაქტი“ ესაუბრა სამხედრო ინდუსტრიაში გარკვეულ და გამოცდილ პირებს, ყოფილ და მოქმედ სამხედროებს, თავდაცვის სამინისტროს ყოფილ მაღალჩინოსნებს და ეკონომიკური სანქციების საერთაშორისო ანალიტიკოსს.

ყველა მათგანი თანხმდება, რომ თანამედროვე ომებში საბრძოლო იარაღის ანცობას „დიდი ფილოსოფია“ აღარ სჭირდება. შეიარაღებისთვის გამოსადეგი ნაწილები არის ისეთ ნივთებშიც, რომლებსაც ყოველდღე ვიყენებთ, ზოგ მათგანს კი ხელჩანთით დავატარებთ –

მაგალითად, ლეპტოპები ან ‘სმარტ’ მობილური ტელეფონები.

„პრაქტიკულად ყველა რუსულ დრონს და სამხედრო რაკეტას აქვს ისეთი კომპონენტი, რომელიც, მაგალითად, მაცივარში გამოიყენება. მარტივად რომ ვთქვათ, უთო, რომელიც სახლში გაქვთ, შეიძლება აჩუქოთ ვიღაც რუსს, რომელმაც ის შეიძლება უკრაინელების მოსაკლავად გამოიყენოს. შეიძლება უტრირებულად ჟღერს, მაგრამ ამ ორმაგი დანიშნულების პროდუქციას აქვს ეს განზომილება“, – გვითხრა „სამოქალაქო იდეის“ ანალიტიკოსმა გიორგი შაიშმელაშვილმა.

უკრაინაში რუსეთის სრულმასშტაბიანი ომის დაწყების შემდეგ საქართველოდან მაცივრების, ჭურჭლის და ტანსაცმლის სარეცხი მანქანების

ექსპორტი მკვეთრად არის გაზრდილი შემდეგ ქვეყნებში – რუსეთი, აზერბაიჯანი, სომხეთი, ყაზახეთი, ყირგიზეთი და უზბეკეთი.

2023 წელს საქართველოდან პირდაპირ რუსეთში გავიდა 286 660 აშშ დოლარის ღირებულების ტანსაცმლის სარეცხი და 41 390 აშშ დოლარის ღირებულების ჭურჭლის სარეცხი მანქანა.

„მე ახლა ამკარად ვიცი, რომ სარეცხი მანქანების დოლურას რაც ატრიალებს, ეგ ჩვეულებრივად გამოიყენება უპილოტო სამხედრო აპარატებში – „კოპტერებში“, რომ იმის როტორიც, [მბრუნავი ნაწილი] ატრიალოს... როდესაც სამხედრო დანიშნულების ნაწილები აღარ გაქვს, რაც გაქვს, იმით აკეთებ. სხვა გზა არ არის და იმიტომ... სამხედრო დანიშნულების ნივთები ისე ძვირი ღირს, იმ ფასად ახლა 5 სარეცხ მანქანას იყიდი. პრობლემა არ არის, რაც გჭირდება ამოა-

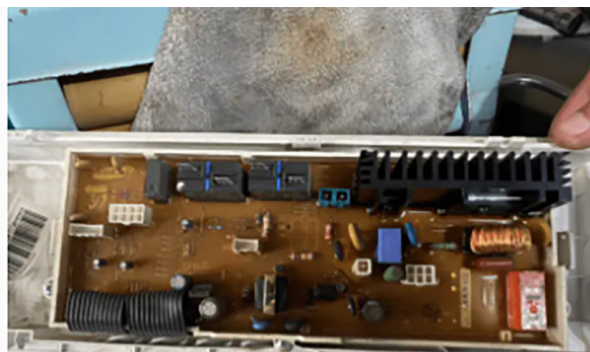
და მისი ნაწილები სამხედრო იარაღზე გადაიტანო. მისი თქმით, ამას აადვილებს ის, რომ ერთი და იგივე ჩიპი აქვს, მაგალითად, ტელეფონს, სარეცხ მანქანას და სამხედრო დროს.

„ნებისმიერ თანამედროვე ტელევიზორს მოვუძებნი „ტვინს“ და პროგრამას გადავწერ ისე, რომ დრონის „ტვინად“ იქცეს... ადამიანებს ჰგონიათ, სამხედრო ტექნოლოგიები კოსმოსურია და ჩვენ არ ვიცი, მაგრამ დრონის წავიდა. ადრე ჯაველინი რალაც საოცრება იყო, ახლა კი ჯაველინს ჩემი 14 წლის შვილიც გააკეთებს, ამ სქემის ბაზაზე [გვაჩვენებს „არდუინოს“]. ხარისხიანი და სანდო ვერ იქნება, მაგრამ ომი თუ გამოფიტვის სტადიაზეა, ყველაფერი შეიძლება“.

„რუსები, როგორც ბოლო დროს აღმოჩნდა, [უკრაინის ომში] იყენებდნენ სამოქალაქო ნახევარგამტარებს [ჩიპებს], უბრალო გაყიდვაში რაც არის. ეგ ნიშნავს, რომ შეიძლება ეს ნახევარ-

ტელევიზორის „ტვინი“
ფოტო: ნავთლუდის „დამლილების“
ბაზრობიდან

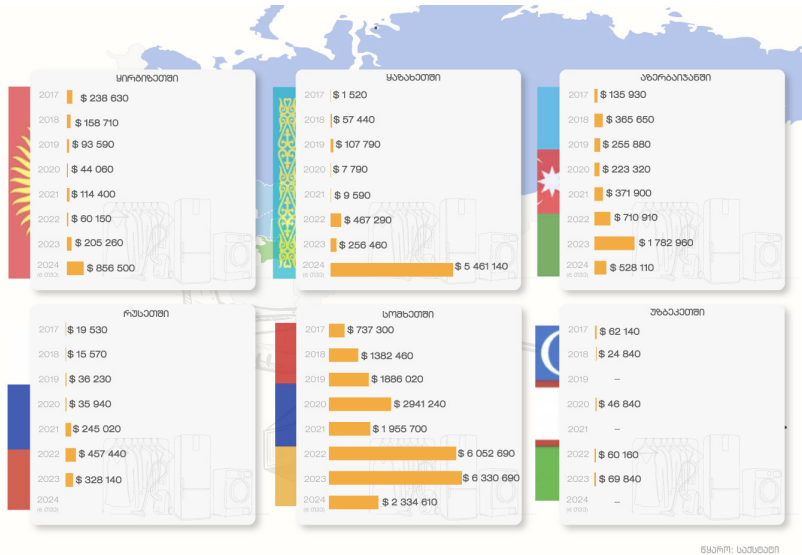

სარეცხი მანქანის „ტვინი“
ფოტო: გლდანის საყოფაცხოვრებო
ბაზრობიდან

ცლი და დანარჩენს გადააგდებ“, – გვითხრა თადარიგის პოლკოვნიკმა ლაშა ბერიძემ.

პროგრამისტი და ფიზიკოსი უჩა აბაშიძეც გვიხსნის, რომ მონდომების შემთხვევაში, მარტივად არის შესაძლებელი, საოჯახო ტექნიკა დაშალო

გამტარი იყოს სარეცხ მანქანაშიც და ყავის აპარატშიც“, – გეუბნება გიორგი ყურულაშვილი, IT ინფრასტრუქტურის მწარმოებელი ბრიტანული კომპანია „cott electronics“-ის კვლევებისა და განვითარების დირექტორი.

ტანსაცმლის/ჭურჭლის სარეცხი მანქანების და მაცივრების საქართველოდან ექსპორტი 2017-2024 წლებში

რა არის ტანტალი და რაობრ გამოიყენება ბრძოლის ველზე?

„ტანტალის კონდენსატორების გარეშე ვერ დაწყობ ელექტრონიკას, თვითონ არაფერი არ არის, პატარა რამეა, მაგრამ ჩიპებიც და ყველაფერი რომ გქონდეს, ტანტალის გარეშე არაფერი გამოვა“, – აგვისხნა უჩა აბაშიძემ.

ტანტალის კონდენსატორები ელექტრომონოცილობების აუცილებელი შემადგენელი ნაწილია, რომელიც ელექტროდენის დადებით და უარყოფით მუხტებს აგროვებს. მას რუსი სამხედროები ჭურვების სანარმოებლად იყენებენ.

უკრაინაში ომის დაწყების შემდეგ, 2022 წლის ნოემბერში, საქართველოდან სომხეთში რეექსპორტით გავიდა 2 400 აშშ დოლარის ღირებულების 710 კილოგრამი ტანტალი. ეს უპრეცედენტო შემთხვევაა. წარსულში ეს პროდუქტი თითქმის არასდროს არსად გაგვიტანია. მხოლოდ 2018 წელს გავიტანეთ ბანგლადეშში – 160 აშშ დოლარის ღირებულების.

„იმპორტ ჯენიუსის“ საერთაშორისო ვაჭრობის მონაცემთა ბაზაში ვიპოვეთ, რომ 2023 წლის ოქტომბერ-დეკემბერში ეს სანქცირებული პროდუქტი საქართველოდან რუსეთში მოხვდა. 12 800 აშშ დოლარის ღირებულების ტანტალის

კონდენსატორები ჩინეთიდან დაიძრა და რუსეთში საქართველოს საზღვრის გავლით ჩააღწია. საქსტატის საგარეო ვაჭრობის პორტალზე ეს მონაცემები ასახული არ არის.

„ყველაზე მეტად რუსეთს სწორედ ტანტალი სჭირდება კუმულატიური ჭურვების სანარმოებლად. ასეთი ჭურვები სპილენძითაც მზადდება, მაგრამ ოთხი-ხუთჯერ დაბალი ეფექტურობა აქვს, ტანტალი კი ყველაზე კარგია. ვიცით, რომ რუსებს ტანტალის მოპოვებასთან პრობლემები აქვთ, მარაგები ყველა ლოგიკით უნდა გამოლეოდათ“, – გვითხრა სამხედრო ანალიტიკოსმა კობა წაროუშვილმა.

წაროუშვილს ვკითხეთ, ლოგიკურად მიაჩნდა თუ არა, სომხეთის მხრიდან ტანტალზე ასეთი მაღალი მოთხოვნა, რაზეც გვიპასუხა: „სომხეთი თვითონ არ აწარმოებს მაღალტექნოლოგიურ, ტანტალის ძაბრიან კუმულაციურ ჭურვებს, ეს ტექნოლოგია ათვისებული არ აქვთ. მათთვის უფრო ადვილია, რომ იყიდონ მზა ჭურვები.“

ტანტალის კონდენსატორები, ფოტო: ebay

რა არის გამოსავალი? – ლიეტუვის გამოცდილება

2024 წლის აპრილში ლიეტუვურმა საგამოძიებო მედიამ Irt.lt-მ გამოაქვეყნა სტატია, რომელშიც ჰყვებოდნენ, როგორ გაჰქონდა ლიეტუვურ კომპანიას სანქცირებული ორმაგი დანიშნულების პროდუქტი რუსეთში.

ამავე მედიის მიერ მოპოვებული ინფორმაციით, უკრაინაში ომის დაწყების შემდეგ ლიეტუვიდან რუსეთში მოხვდა 130 მილიონი ევროს ღირებულების ორმაგი დანიშნულების პროდუქცია. სატრანზიტო ქვეყნები კი იყვნენ – ყაზახეთი, ყირგიზეთი და უზბეკეთი.

ჟურნალისტური გამოძიების საფუძველზე, 2024 წლის მაისში ლიეტუვის სამართალდამცველმა ორგანოებმა გამოძიება დაიწყეს და მალევე ოთხი ეჭვმიტანილიც გამოავლინეს. საქმის გამოძიება დღემდე მიმდინარეობს.

ამ სტატიის ავტორ რუტა იუკნევიჩიუტეს ვესაუბრეთ და და ვთხოვეთ უფრო დეტალურად მოეყოლა, რა ზომები მიიღო ლიეტუვის მთავრობამ მათ მიერ გამოამკარავებული „შავი ხვრელის“ ამოსავსებად. რუტას თქმით, უკრაინაში ომის დაწყების შემდეგ, იმპორტ-ექსპორტი ლიეტუვაშიც უკონტროლო გახდა, კომპანიები რუსეთის სანქცირებული ნივთებით მომარაგებას მესამე ქვეყნების გავლით აგრძელებდნენ. მაგალითად, სქემში ჩართული იყო ყაზახეთი და უზბეკეთი.

„...ლიეტუვამ ექსპორტზე შეზღუდვების გასამკაცრებლად ნაბიჯები გადადგა – მთავრობამ ბრძოლის ველისთვის პრიორიტეტულ ნივთებზე ეროვნული სანქციები დააწესა. ასევე, აიკრძალა ლიეტუვის გავლით ასეთი პროდუქტის სახმელეთო ტრანზიტი. ჯერჯერობით, ეს საზღვაო გადაზიდვებს არ შეხება“, – გვიყვება რუტა იუკნევიჩიუტე.

თუ საქართველოს მთავრობა რუსეთში ორმაგი დანიშნულების ნივთების გატანაზე კონტროლის გამკაცრებას გადწყვეტს, შეუძლია, მაგალითად, ლიეტუვის გამოცდილება აიღოს და ეროვნული

სანქცია დაანესოს.

ლიეტუვური მედიის ჟურნალისტური გამოძიების შემდეგ ლიეტუვის მთავრობამ ორმაგი დანიშნულების ნივთების ექსპორტი აკრძალა არა მხოლოდ რუსეთის, არამედ ევროკავშირის არანევრი ქვეყნების მიმართულებითაც.

ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრის აღმასრულებელი დირექტორი ნინო ეგვინიძეც ფიქრობს, რომ შექმნილი უკონტროლო სიტუაცია დარეგულირდება მაშინ, როცა ქვეყანა, საერთაშორისო აკრძალვების გარდა, დამოუკიდებელ, შიდა შეზღუდვებსაც დაანესებს.

„რომ დაიჭირო იმ სატრანსპორტო კომპანიის უფროსი და უთხრა, რატომ გადაგაქვს შენ დრონები [მესამე ქვეყნით] რუსეთის ტერიტორიაზე, მის წინააღმდეგ ერთ სამართლებრივ ღონისძიებასაც ვერ განახორციელებ. იმიტომ, რომ ბუნებაში არ არსებობს კანონი, რომელიც მას ამ უფლებას შეუზღუდავს... ამას სახელმწიფო უნცობს ხელს. რა პრობლემაა? აიღონ ის საერთაშორისო ბაზები, სადაც აკრძალული პროდუქციის ჩამონათვალია და გამოსცენ ბრძანებულება... ეს მონაცემები ძალიან დამაზიანებელია ჩვენი რეპუტაციისთვის და ამას მოჰყვება ის, რომ აღარ გენდობიან, როგორც ქვეყანას“, – გვითხრა ნინო ეგვინიძემ.

ვესაუბრეთ პოლიტიკური რისკებისა და სანქციების ანალიტიკოს მაქსიმელიან ჰესსს. ის ბრიტანეთის საგარეო პოლიტიკის კვლევის ინსტიტუტში მუშაობს და გამოცემული აქვს წიგნი „ეკონომიკური ომი“, რომელიც უკრაინის ომს და რუსეთის წინააღმდეგ დაწესებულ შეზღუდვებს ეხება.

„სულ მცირე, თუ მთავრობა მართლაც პატიოსნად ამბობს, რომ სანქციებს აღასრულებს და სურს, არ იქცეს დამრღვევ ქვეყნად, საუკეთესო გზა იქნება, რომ ცალკე გამოაქვეყნოს ბრძოლის ველისთვის მაღალპრიორიტეტული ნივთების ნუსხა და მათ ექსპორტზე

დამატებითი შეზღუდვები გამოსცეს. ეს პრაქტიკაში ასე იქნება – ექსპორტიორს მოსთხოვენ დააზუსტოს, რა არის ტვირთის საბოლოო დანიშნულების პუნქტი. ეს იმისთვისაა საჭირო, რომ აირიდონ აკრძალული საქონლის მოხვედრა საქართველოდან რუსეთში“, – გაგვიზიარა გამოსავლის თავისი ვერსია მაქსიმელიან ჰესმა.

სტატიის გამოქვეყნებამდე ერთი კვირით ადრე, შემოსავლების სამსახურს ინტერვიუს შესათანხმებლად მივმართეთ. პრესსამსახური დაგვიპირდა, კითხვები ელექტრონულ ფოსტაზე გამოგიზავნეთ და „შეგიჩვენო შესაბამ-

ის რესპონდენტსო“. თუმცა, ორ დღეში მხოლოდ ზოგადი, წერილობითი პასუხი დაგვიბრუნეს. ინტერვიუზე თანხმობა ისევ არ არის.

ასე მოიქცნენ თებერვალშიც, როცა „აი, ფაქტმა“ რუსეთის სანქცირებული მანქანებით მომარაგების სქემა გამოაშკარავა და შემოსავლების სამსახურთან კრიტიკული კითხვები ჰქონდა. დროულად და მაღალი სტანდარტით არც მაშინ გვიპასუხეს. სტატიის გამოქვეყნების შემდეგ კი ქვეყნის წინააღმდეგ დეზინფორმაციის გავრცელებაში დაგვდეს ბრალი. ■

სტატიაზე მუშაობდნენ: ია ასათიანი (ინტერვიუერი); ნანუკა ბრეგაძე (ინტერვიუერი); მანანა ლოლობერიძე (რედაქტორი); ნინო გაგუა (დიზაინერი); რობი ზარიძე (ვიდეოგრაფი);

ელენე ებანოიძე

ევროპის როლი და არჩევნები

საქართველოს ევროკავშირში განევრინება დღესდღეობით ყველაზე მნიშვნელოვანი რამაა ჩვენთვის, სტუდენტებისთვის. საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგ ეს აღმოჩნდა ის იდეა, რომელმაც გააერთიანა ყველა სფეროსა და ასაკის წარმომადგენელი.

საბედნიეროდ, დღეს ჩვენთვის ევროპა აღარ არის შორეული რამ. ჩემი თაობა ძალიან ახლოს და უშუალოდ იცნობს ევროპას და კარგადაც წარმოუდგენია, როგორი იქნება, ვიყოთ მისი სრულფასოვანი ნაწილი. ვიცით, რამდენად ლაღი, თავისუფალი და დაცული შეგიძლია იყო, როგორც ევროკავშირის მოქალაქეს...

გახდე ევროკავშირის ნაწილი, ნიშნავს ქვეყანაში მაღალ სამოქალაქო პასუხისმგებლობას, სოციალურ სამართლიანობას, ადამიანის უფლებების დაცვასა და სამართლის უზენაესობას. რაც ჩვენთვის განსაკუთრებით საჭიროა, გამარტივდება ხარისხიანი განათლების მიღება.

ერთი მხრივ, როგორც არასდროს,

ისე ახლოს ვართ ამ ეპოქალურ მოვლენასთან. მეორე მხრივ, თითქოს უცნაურია, რომ ქვეყანაში სწორედ ასეთ დროს ერთიმეორის მიყოლებით იღებენ ე.წ. რუსულ კანონს, ჰომოფობიურ კანონსა თუ ე.წ. ოფშორების კანონს, რომლებიც ფუნდამენტურად ეწინააღმდეგება ევროკავშირის ღირებულებებს, სულისკვეთებასა და კონცეფციას.

ამ ყოველივეს ფონზე, 2024 წლის არჩევნები თანამედროვე საქართველოსთვის ისეთივე მნიშვნელოვანია, როგორც იყო 1990 წლის პირველი მრავალპარტიული არჩევნები, რომელშიც ქართველმა ხალხმა საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტია დაამარცხა.

დღეს საქართველოს თითოეული მოქალაქე დგას არჩევნის წინაშე - ან ასე ახლოს მოსული სანუკვარი, საუკუნოვანი ოცნება აიხდინოს და გახდეს ევროკავშირის წევრი, ან - გახდეს პროპაგანდის ნებიერი მსხვერპლი და, შედეგად, ქვეყანა „ახალი რკინის“ ფარდის მიღმა აღმოჩნდეს.

ახალგაზრდებისთვის ეს არჩევნები ორმაგად, შეიძლება ითქვას, სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია, რადგან ბოლო ორი წლის განმავლობაში არაერთხელ გვცემეს, ცივი წყლის ჭავლით დაგვარბიეს, ცრემლსადენი გაზით გაგვგუდეს და უსამართლო ჯარიმებით ეცადნენ ჩვენთვის სულის ამოხდას. თუმცა, შიშის მაგივრად, ამან კიდევ უფრო დიდი სტიმული მოგვცა, რომ ეს ყოველივე დამთავრდეს. ამ განწყობას ამყარებს ისიც, რომ დღესდღეობით საზღვარგარეთ მყოფი ქართველი სტუდენტები მასობრივად რეგისტრირდებიან და მიდიან სხვადასხვა ქალაქში საარჩევნო უბნებზე (სადაც საარჩევნო უბნების გახსნაზე ხელისუფლებამ უარი არ თუ ვერ თქვა), რათა მათი ხმა არ დაიკარგოს. აქედანაც ჩანს, თუ რაოდენ მნიშვნელოვანია ჩვენთვის ჩვენი ქვეყნის ევროპული მომავალი და რაოდენ ფასეულია თითოეული ხმა, რომელსაც შეუძლია, ამ მიმართულებით შეცვალოს ქვეყნის ბედი.

არჩევნები განსაზღვრავს ყველასათვის ძვირფასი მონაპოვრის, ევროკავშირთან ვიზალიბერალიზაციის შეწყვეტა-არშეწყვეტის ბედს. არჩევნების შედეგები ასევე გადანყვეტს ქვეყანაში ფართო გაგებით სამოქალაქო საზოგადოების ბედს, მათ შორის, იმ არასამთავრობო ორგანიზაციების მომავალს, რომლებიც ფასდაუდებელ საგანმანათლებლო საქმე-

ინობას ეწევიან.

გასათვალისწინებელია დისტოპიური მომავლის შესაძლო სცენარიც: იმ შემთხვევაში, თუ 26 ოქტომბრის არჩევნებზე არაფერი შეიცვალა, ქვეყანა მთლიანად რუსული გავლენის ქვეშ მოექცევა და საქართველო ღიად ანტიდასავლურ, ავტორიტარულ რელსებზე გადავა, რასაც ჩემი თაობა ვერ და არ შეეგუება. ევროკავშირის კარი დაიკეტება და ქვეყანა რუსეთის ორბიტაზე დამკვიდრდება. განუსაზღვრელი ვადით გადაიწევს საქართველოს დიდ, ევროპულ, ქრისტიანულ ოჯახში დაბრუნება. ქვეყანა მოექცევა საერთაშორისო იზოლაციაში, დაწესდება არაერთი სანქცია საგარეო ვექტორის ცვლილების ავტორთა მიმართ, ხოლო ქვეყანაში დაიწყება ფართომასშტაბიანი რეპრესიები (რომლებიც უკვე არაერთხელ, სრულიად პირდაპირ და არაორაზოვნად დააანონსეს ხელისუფლების წარმომადგენლებმა).

სწორედ ამ არჩევნებზეა დამოკიდებული, 27 ოქტომბერს როგორ საქართველოში გავიღვიძებთ, როგორ წარიმართება ჩვენი ქვეყნის კურსი და როგორი იქნება ახალგაზრდების, ჩემი თაობის, მომავალი. მჯერა და მწამს, რომ იმ ვითარებაში, როცა ყველა ჩვენი პარტნიორი ქვეყანა და მეგობარი გვერდში გვიდგას, გავიმარჯვებთ. ■

გასათვალისწინებელია დისტოპიური მომავლის შესაძლო სცენარიც: იმ შემთხვევაში, თუ 26 ოქტომბრის არჩევნებზე არაფერი შეიცვალა, ქვეყანა მთლიანად რუსული გავლენის ქვეშ მოექცევა და საქართველო ღიად ანტიდასავლურ, ავტორიტარულ რელსებზე გადავა, რასაც ჩემი თაობა ვერ და არ შეეგუება. ევროკავშირის კარი დაიკეტება და ქვეყანა რუსეთის ორბიტაზე დამკვიდრდება. განუსაზღვრელი ვადით გადაიწევს საქართველოს დიდ, ევროპულ, ქრისტიანულ ოჯახში დაბრუნება. ქვეყანა მოექცევა საერთაშორისო იზოლაციაში, დაწესდება არაერთი სანქცია საგარეო ვექტორის ცვლილების ავტორთა მიმართ, ხოლო ქვეყანაში დაიწყება ფართომასშტაბიანი რეპრესიები (რომლებიც უკვე არაერთხელ, სრულიად პირდაპირ და არაორაზოვნად დააანონსეს ხელისუფლების წარმომადგენლებმა).

მიხეილ ანთაძე

ანდროფაგები

იქ, სადაც ახლა მოსკოვია, ანტიკურ ხანაში კაციჭამიები ბინადრობდნენ. ამის შესახებ „ისტორიის მამად“ ნოდებულის ჰეროდოტე გვიამბობს ძველი ნელთალრიცხვის V საუკუნეში დაწერილ ენციკლოპედიურ ნაშრომში, რომელშიც თავმოყრილია მაშინდელი ცივილიზაციის ხელთ არსებული მთელი ცოდნა კაცობრიობის წარსულის, მითოლოგიის, მეცნიერული ნააზრევისა თუ გეოგრაფიის შესახებ და რომელიც „ისტორიების“ სახელითაა ცნობილი. იგი წერს, რომ სკვითების ქვეყნის გადაღმა - ჰეროდოტეს რუკების მიხედვით კი სკვითების

ქვეყანა თანამედროვე უკრაინის ტერიტორიაზე მდებარეობდა - დაახლოებით დღევანდელი ჩერნიგოვიდან ჩრდილო აღმოსავლეთის მიმართულებით მდებარე ულრან ტყეებსა და ჭაობებში ცხოვრობდნენ ბარბაროსთა ტომები, რომლებსაც ჰეროდოტე ანდროფაგებს უწოდებს (Ανδροφαγος ძველ ბერძნულად კანიბალს ნიშნავს). მათი განსახლების ტერიტორია ჰეროდოტეს თავის რუკებზე აქვს დატანილი. ესაა ტერიტორია დაახლოებით თანამედროვე სმოლენსკიდან აღმოსავლეთის მიმართულებით მოსკოვის გავლით კოსტრო-

მამდე. ეს ბარბაროსები უღრან ტყეებსა და ტევრებში მკვიდრობდნენ და იმ დროს, როდესაც სამხრეთით მცხოვრები სკვითები უკვე მინათმოქმედებას მისდევენ, შინაური ცხოველები ჰყავდათ, სახლებში ცხოვრობდნენ და სასოფლო თემებში მკვიდრად დაფუძნებულიყვნენ, ანდროფაგები ჯერაც შემგროვებლობითა და ნადირობით ირჩენდნენ თავს. ისინი იმ იშვიათ ჯილაგს ეკუთვნოდნენ, რომლებიც არა მხოლოდ ცხოველებზე, არამედ ადამიანებზეც ნადირობდნენ. ჰეროდოტე აღნიშნავს, რომ ანდროფაგები განსაკუთრებულად ველურ ჩვეულებებს მისდევენ. ეს ის ეპოქაა, როდესაც საბერძნეთში, სპარსეთში, ეგვიპტესა და ფინიკიაში ცივილიზაცია ყვავის. შექმნილია ალფაბეტური დამწერლობა, ლიტერატურული ნაწარმოებები, განვითარებულია ზღვაოსნობა და ვაჭრობა, აფრიკის ჩრდილოეთი და სამხრეთ ევროპა ბერძნებისა და ფინიკიელების პოლისებითაა დახუნძლული, ვითარდება ფილოსოფიური აზროვნება, ჩნდება სახმელეთი გზები, რომლებიც ყველა მიმართულებით მიიწევენ, მათ შორის ბარბაროსებით დასახლებულ სკვითებისა და მათ აღმოსავლეთით მცხოვრები სარმატების ტერიტორიებზე. ცივილიზაციების არსებობა (მესოპოტამია, ეგვიპტე, ჩინეთი, ინდოეთი) უკვე სამ ათეულ საუკუნეს ითვლის. სავაჭრო გზები ბარბაროსებისკენაც მიიწევენ, მაგრამ, ჰეროდოტეს თქმით, ყველა - ცივილიზებულიცა და ბარბაროსიც - ერიდებოდა იმ ტყიან მხარეში მოხვედრას, სადაც ანდროფაგები დაძრწოდნენ. მეზობელი ეთნოსები კარგად იცნობდნენ მათ სისხლისმოყვარე ბუნებას და ამიტომ მათ სიახლოვეს ერიდებოდნენ. ჰეროდოტე ხაზს უსვამს, რომ ანდროფაგების ხელში მოხვედრილ ნებისმიერ უცხო სისინი, თავიანთი წეს-ჩვეულების თანახმად, ცოცხლად წვავენ, თუ უცხოელი არ ჰყავდათ, მათ შეეძლოთ, თავისიანებისგან თავისიანივე ეყიდათ და ამ უბედურებას იგივე ბედი ელოდათ. მათ დიდხანს ტანჯავდნენ, ანთებული ჩირაღდნებით ნელ-ნელა ბრანავდნენ, ბო-

ლოს კი მკვდრებს მადიანად ნთქავდნენ. მსხვერპლთა თავის ქალებს თმიანად იმაგრებდნენ მკერდზე და ამაყად ატარებდნენ, როგორც მედლებსა თუ ორდენებს. ცხადია, ამას მათი საკულტო წესები და პირველყოფილი მითოლოგია განაპირობებდა. თუმცა რუსეთის იმპერიასა თუ საბჭოთა კავშირში ჩინ-მენდლებითა და ეპოლეტებით გატაცება გვფიქრებინებს, რომ უძველესი მითოლოგიური არქეტიპები დღემდე მუშაობს. ჰეროდოტეს თქმით, მოკლულთა თავის ქალებს ასევე სასმისებად იყენებდნენ. ბერძენთა მიერ ანდროფაგებად ნოდებული მოსკოვისა და მისი ახლომდებარე მიწების მკვიდრი კანიბალები ყველაზე დიდხანს შერჩნენ ქვის ხანას, კაჟის ბუნკიანი ისრებით ნადირობდნენ და იბრძოდნენ, მაშინ, როდესაც ანტიკურ სამყაროში ბრინჯაოსა და სპილენძის პერიოდები დავინწყებას ეძლეოდა, ხოლო ქართველების წინაპარი ხალიბების ნოუჰაუს - რკინასა და ფოლადს - უკვე მთელი ცივილიზებული სამყარო იყენებდა. ანდროფაგების ცხოვრების წესში დიდი ცვლილებები არც რომის იმპერიის ზეობის ხანაში მომხდარა. ჩვენი წელთაღრიცხვის I საუკუნეში მოღვაწე პლინიუს უფროსი თავის „ბუნების ისტორიაში“ ამბობს, რომ ადამიანთა შორის ყველაზე ველური წეს-ჩვეულებები სწორედ ანდროფაგებს აქვთო, მათ არ გააჩნიათ არანაირი კანონი და სამართალი, ისინი ტყეებში დაეხეტებიან, თუმცა ისევე აცვიათ, როგორც სკვითებს და საერთოდაც, ცდილობენ მათ მიჰბადონო, მაგრამ ბუნებით უკლებლივ ყველა დაუნდობელი მძარცველი და მკვლელია, ამ მხრივ, სკვითებზე გაცილებით უარესნი არიანო. თანამედროვე დასავლურ ისტორიოგრაფიაში გავრცელებული შეხედულებით, ანდროფაგების მიგრაცია პრეისტორიულ ხანაში ჩრდილოეთიდან

სკვითი მეომარი.
ანტიკური გამოსახულება

მოხდა, მაგრამ სკვითთა განსახლების ჩრდილოეთ საზღვართან შეჩერდა და ე.წ. „პოლესიე“, ანუ ახლანდელი მოსკოვეთის ტერიტორია, მოიცვა.

ანდროფაგებს რაიმე პროგრესული განვითარება კიდევ დიდი ხნის განმავლობაში არ განუცდიათ, თუ არ ჩავთვლით სკვითური სამოსის მიბადვასა და იმას, რომ როგორც პლინიუს უფროსი ამბობს, სკვითებმა მათ ხელის დაბანა და უკანალის გამონმენდა ასწავლეს. ამასობაში დასავლურ სამყაროში - მათ შორის ქართულ სამეფოებში, ქართლსა და ეგრისში - ქრისტიანობა გავრცელდა, რომელიც რამდენიმე საუკუნის შემდეგ რომის იმპერიის სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადდა. რომის იმპერიის დასავლეთი ნაწილის დაშლის შემდეგ თანამედროვე ევროპული ეთნოსების ჩამოყალიბების ხანგრძლივი პროცესი დაიწყო. აღმოსავლეთში რომმა იმპერიამ კიდევ ათასი წლით შეინარჩუნა. მანამდე არაბეთის ნახევარკუნძულზე ახალი რელიგია, ისლამი, დაიბადა და სწრაფად გავრცელდა აზიასა თუ ჩრდილო აფრიკაში. მალალი კულტურისა და ცივილიზაციების ქვეყნების დაპყრობამ (სირია, ეგვიპტე, ანტიოქია...) არაბული ხალიფატი მონინავე კულტურის ქვეყნად აქცია და ევროპაში, მათ შორის საქართველოში, ანტიკური კულტურის აღორძინების პროცესებს შეუწყო ხელი, თუმცა არაბებმა ისლამს შუა აზიის მომთაბარე ხალხებიც

აზიარეს, რასაც თურქული ექსპანსიის ხანგრძლივი ნაკადი მოჰყვა. სელჯუკებმა არაბეთის ხელიფატის დიდი ნაწილი დაიპყრეს და აღმოსავლეთ რომის იმპერიაც შეავიწროვეს. ამასობაში კი მოსკოვის პოლესიეში მცხოვრები ანდროფაგები კვლავაც ქვის ხანაში რჩებოდნენ. შუა საუკუნეების ბევრ რუკას თან ახლავს ნახატები, რომლებზეც გამოსახული ანდროფაგები ადამიანის ხორცს შეექცევიან. თუმცა ცხადია, ბიზანტიის მიმდებარე ჩრდილოურ ტერიტორიებზეც ხდებოდა იმ ეპოქისთვის დამახასიათებელი დიდი ცვლილებები, სკვითების სამფლობელოებისკენ სამხრეთ-დასავლეთიდან დიდი მიგრაციის შედეგად გაჩნდნენ სლავური წარმოშობის ხალხები, რომელთაც ჩრდილოეთიდან მოსული ვიკინგები (ვარიაგები, ქართულად - ვარანგები) შეერივნენ. მათგან ყველაზე ახლო ბიზანტიასთან ბულგარეთი იყო, საიდანაც ჩრდილოეთით ჯერ ქრისტიანობა გავრცელდა, მასთან ერთად კი - დამწერლობა. აღმოსავლეთ სლავებმა შექმნეს ცენტრალიზებული სახელმწიფო - კიევის რუსი, რომლის მთავარი ქალაქები იყო კიევი და ნოვგოროდი. ამავდროს, სლავურმა ტომებმა - ელმინებმა, ვიატიჩებმა, კივიჩებმა პოლესიის სამხრეთ ტერიტორიებზე შეაღწიეს და იქ დამკვიდრდნენ, ხოლო მოგვიანებით ეს ტერიტორიები გაქრისტიანებული კიევის სახელმწიფოს შეუერთდა, მაგრამ იმ დროშიც მოსკოვიეს პოლესიეში ჯერაც კაციჭამია ანდროფაგები ბინადრობდნენ. თურქებმა, რომელთა ექსპანსია არა მხოლოდ სამხრეთ-დასავლეთის მიმართულებით, არამედ კასპიის ზღვის ჩრდილოეთითაც გავრცელდა, ამ ხალხს კასაბები (ანუ ყასაბები) უწოდეს, რომელთაც ერიდებოდნენ მათი კანიბალიზმის გამო. სლავების მიერ ათვისებულ ტერიტორიაზე აბორიგენი ანდროფაგების ასიმილაცია ხდებოდა, მათ ისწავლეს მინათქმოქმედება და მეცხოველეობა. წარმოიქმნენ ფინო-უგორული ეთნოსები - ჩუტები, მოკსები, მორეელები, მარიელები, მურომელები. ამ დასახელებათა

სლავებისა და ვარიაგების შეხვედრა, XIX ს-ის ილუსტრაცია

უმრავლესობა თურქული წარმოშობისაა და მომდინარეობს სიტყვიდან „მორდვა“, რაც ისევ და ისევ ადამიანის ხორცის მჭამელებს, კანიბალებს ნიშნავს. ეთნოსი, სახელად მორდოველები, ახლაც სახლობს რუსეთის ფედერაციაში (სხვათა შორის, რუსეთის პატრიარქი კირილე სწორედ მორდოველია). ძალიან კი ცდილობდნენ ანდროფაგები, ცივილიზებულ ხალხებს დამსგავსებოდნენ, მაგრამ, ისევ თურქულ წყაროებს თუ დავეყრდნობით, შურიანობისა და უგუნურების გამო სლავებს და მათ სახელმწიფოებს ვერ იტანდნენ, ხშირად ესხმოდნენ თავს, ძარცვავდნენ და ანიოკებდნენ. იძულებითი გაქრისტიანების მიუხედავად, ისინი მაინც გარბოდნენ ჭაობებსა და უღრან ტყეებში, იქ თავის კერპებს ეთაყვანებოდნენ და გარდაცვლილთა კულტის რიტუალებს ასრულებდნენ.

გასაკვირი არ უნდა იყოს, რომ მონღოლ-თათართა ჩინგისხანისეულმა შემოსევამ ამ ველურ ხალხებში გარკვეული სახელმწიფოებრივი წესრიგი და დისციპლინა დაამყარა. თუმცა თვითონ მონღოლები და თათრები, რომლებსაც თავის ეპოქისთვის ერთ-ერთი მონინავე, ტოლერანტული და კულტურისკენ მსწრაფველი იმპერია ჰქონდათ, ამ ხალხებს მეტად დაბალ შეფასებას აძლევდნენ, ნებისმიერ ადგილობრივ მთავარსა თუ ბოიარს ტიტულატურაში ყაენის ლეკვი, მისი ფეხის მტვრის მლოკველი და მსგავსი დამამცირებელი ეპითეტები ეწერა. ჩინგის ხანის უზარმაზარი, მსოფლიოში ყველა დროის უდიდესი კონტინენტური იმპერია მალე დაიშალა. მაგალითისთვის, საქართველოდან ისინი 70-80 წლის მერე წავიდნენ, ვენის ალყა სულ რამდენიმე თვე გაგრძელდა, თუმცა მანამდე მთლიანად დაიპყრეს აღმოსავლეთ ევროპა, კიევის სამეფოც, პოლონეთიც, უნგრეთიც. მაგრამ მონღოლ-თათართა ძლევამოსილი სახელმწიფო, „ოქროს ურდო“, ვოლგისპირეთისა და ანდროფაგების ყოფილ ტერიტორიებზე კიდევ 200 წლით შენარჩუნდა, რამაც ადგილობრივი მოსახლეობის ძლიერი ასიმილაცია გამოიწვია. კან-

იბალიზმს ახლა უკვე ჩინგისხანისეული მსოფლიოს დაპყრობის იდეაც დაემატა. XV საუკუნეში, როდესაც ბიზანტიის იმპერია ოსმალებმა გაანადგურეს, ადგილობრივი მთავრები ჯერ კიდევ მონღოლ-თათართა ვასალებად ითვლებოდნენ. მონღოლ-თათრებმა დააარსეს ულუსი მოსკოვი, რომელიც სხვა ულუსებს შორის იმით გამოირჩა, რომ მისმა ადგილობრივმა ელიტამ პირველმა შესთავაზა ყაენს, ადგილობრივებისგან ხარკის ასაკრეფად თქვენს ჯარს ნუ შეანუხებთ, ჩვენ თვითონ ავკრეფთო. საკუთარი ხალხის სულის ამორთმევის ფასად მოსკოველმა მთავრებმა სუვერენული უფლებები გარკვეულწილად გაიფართოვეს, თუმცა მაინც ყაენთა ყურმოჭრილ მონებად ითვლებოდნენ. სწორედ ოქროს ურდოს მაშინდელი მმართველის, საიდ აჰმედ ხანის, ვასალი იყო მოსკოვის დიდი მთავარი, ყაენის ლანჩის ენით მლოკველი (ეს მის ოფიციალურ ტიტულატურაში შედიოდა) ივან ვასილიევიჩ III, რომელშიც ახალი ძალით იფეთქა სლავებისადმი ძველმა სიძულვილმა. მონღოლ-თათართა ჯარის დახმარებით მან გადაწვა ქალაქი ნოვგოროდი (კიევის რუსი, მონღოლთა შემოსევების შემდეგ დაიშალა, ხოლო ნოვგოროდი, როგორც რესპუბლიკური მართვის მქონე ქალაქ-სახელმწიფო, დიდხანს ასრულებდა მნიშვნელოვანი ეკონომიკური ცენტრის ფუნქციას). სწორედ ივან III-ის დროს ჩაისახა მოსკოვის სამთავროში ორი შიზოფრენიული იდეა - პირველი, რომ მოსკოვს საქრისტიანოში კონსტანტინეპოლი უნდა შეეცვალა და „მესამე რომად“ წოდებულიყო და მეორე, რომ მომხდარიყო ე.წ. „რუსული მიწების“ შემოკრება მოსკოვის ირგვლივ. დაიწყო პერმანენტული ომი და დაპირისპირება ევროპის ქვეყნებთან.

მოსკოვის დიდი მთავარი ივან III, XVI-ის გრავეურა

ჩაინერეს რა სამთავრო ტიტულატურაში ძველი კიევის კუთვნილი სახელწოდება და „სრულიად რუსეთის მთავრები“ დაირქვეს, მოსკოვის მეფეებმა ამ იდეის განხორციელება ისევ ნოვგოროდით დაიწყეს. XVI საუკუნეში, მაშინ, როდესაც ევროპელებმა დიდი გეოგრაფიული აღმოჩენების ეპოქა გახსნეს და საეკლესიო რეფორმაციით ახალ დროებას ჩაუყარეს საფუძველი, მოსკოვის მეფემ, ზემოხსენებული ივან III-ის შვილიშვილმა, აგრეთვე ივან ვასილიევიჩ IV-მ, მრისხანედ წოდებულმა, კიდევ ერთხელ დაანგრია, გადანვა, გაანადგურა ნოვგოროდი და ამით დაასრულა ამ რესპუბლიკის დამოუკიდებლობა. ამჯერად ივანე მრისხანეს მონღოლთა ჯარის დახმარე-

ბათო ყაენი, ირანული მინიატურა

ბა აღარ დასჭირვებია, მან თვითონ შექმნა ე.წ. „ოპრიჩნიკთა“ არმია და სასტიკი დაუნდობლობით დაიწყო მეზობელი ეთნოსების დაპყრობა და მათი დამოუკიდებლობის განადგურება. ისტორიის მკვლევარი და ჟურნალისტი, საქართველოს დიდი მეგობარი, ოლეგ პანფილოვი, თავის წიგნში „ანტისაბჭოთა ისტორიები“ ავითარებს მოსაზრებას, რომ ივანე მრისხანეს მიერ დაწყებული „ოპრიჩნინა“ არასდროს დამთავრებულა და რომ თანამედროვე რუსეთი ჩვეულებრივი, ტიპური წარმოშობის, ეთნიკური და ფეოდალური სუვერენიტეტის ისტორიულ საფუძველზე შექმნილი ქვეყანა კი არა, არამედ გრანდიოზული დაპყრობითი პროექტია, რომელსაც საფუძვლად ჩინგისხანისეული „მსოფლიო ბატონო-

ბის იდეა“ უდევს. მართლაც, ურალს აქეთ მიწების დაპყრობის შემდეგ ურალსიქეთის ჯერიც დადგა, 200-წლიან სისხლისმღვრელ ომებში უამრავი ციმბირის მკვიდრი ეთნოსი განადგურდა, მოსკოვისას ხელი ციმბირს იქით, კამჩატკაზე, ჩუკოტკასა და შორეულ აღმოსავლეთზეც მიუწვდა. მერე თურქესტანის (შუა აზიის) ჯერი დადგა. ევროპულ მხარესაც არანაკლები „მიწების შემოკრება“ გაჩაღდა. კავკასიის ქვეყნები, კარპატები, ბესარაბია, პოლონეთი, ფინეთი და სხვა კიდევ მრავალი ჩინგიზ ხანის განახლებულმა იმპერიამ შთანთქა.

მშთანთქმელი რუსეთად, ანუ Россия-ად, ჯერ ერთხელაც არ მოგვიხსენიებია. იმიტომ, რომ ქვეყნისათვის ეს სახელი მხოლოდ XVIII საუკუნეშია მოგონილი. მანამდე კი, თვით XVI- XVII საუკუნეების ევროპულ რუკებზე, იმ რუკებზე, რომლებსაც, მაგალითად, მეფე ლუდოვიკო XIV ათვალიერებდა, ამ ქვეყანას „ტარტარია“ ერქვა, ანუ თათრების ქვეყანა, რაც, ამავე დროს, ძველი ბერძნული ტარტაროზის (ანუ ჯოჯოხეთის) ასოციაციასაც იწვევდა. თვითონ ადგილობრივები თავის სახელმწიფოს მოსკოვის ეძახდნენ. აქვე ბარემ ისიც უნდა აღვნიშნოთ, რომ XVIII საუკუნემდე ტყვეებსა და ჭაობებში უხვად შეხვდებოდით ქათმის ფეხების მსგავს წვრილ ჯირკვებზე შეყენებულ ქოხებს, სადაც ლუმლებში გარდაცვლილთა კრემაცია ხდებოდა. მკვლევართა აზრით, ამ წარმართულ გადმონამუთებში შესაძლოა ჯერაც შენარჩუნებული ყოფილიყო ადამიანის ხორცის ჭამის უძველესი ჩვეულება. აქედანვე წარმოდგება ზღაპრული პერსონაჟი ბაბა იაგა, ან უფრო ზუსტი გამოთქმით, ბაბაიალა („ბაბაი“ და „ალა“ თურქული წარმოშობის სიტყვებია და სავარაუდოდ მამა ბატონის აღმნიშვნელია). საერთოდაც, მონღოლ-თათართა უდიდეს გავლენაზე ისიც მიუთითებს, რომ სიტყვა **БАТЯ** – მამა, მამიკო - უშუალოდ ბათო ყაენის სახელიდან მომდინარეობს.

ბაბა იაგას პარპაშის შეჩერება ევროპამოვლილმა მოსკოვის მეფემ პი-

ოტრ პირველმა სცადა. იგი რომანოვე-ბის დინასტიის წარმომადგენელი იყო. მისი დიდი ბაბუა - მიხაილ ფიოდოროვიჩი მოსკოვიაში მრავალი ათეული წლის განმავლობაში ხელისუფლებისათვის ბრძოლით გამონეული „დიდი არეულობის“ შემდგომ თვითმარქვია მეფის, ცრუ დმიტრი II-ის დამხობის შედეგად ავიდა ტახტზე. რომანოვებმა იმით დაინყეს, რომ დმიტრი მეორესთან ერთად მისი მეუღლე, პოლონელი პრინცესა მარია მნიშეკი, და მათი 3 წლის ვაჟი საჯაროდ ჩამოახრჩვეს კრემლის წინ. 3 წლის ბიჭუნას ასეთი უპრეცედენტო დასჯის გამოძახილად, 3 საუკუნის შემდეგ უკანასკნელი რომანოვი - მეფე ნიკოლოზ მეორე და მისი მცირეწლოვანი შვილები კომუნისტებმა დახვრიტეს.

ახლა ისევ პიოტრ I-ს, ჩვენში პეტრე დიდად წოდებულს, მივუბრუნდეთ. სწორედ მან დაარქვა XVIII საუკუნის პირველ მეოთხედში თავის ქვეყანას ოფიციალურად Россия. აქ ყურადღებას იქცევს ის გარემოება, რომ ქვეყნის უძველეს დასახელებაში (Киевская Русь) და შემდეგდროინდელ ტერმინოლოგიაში ეს სიტყვა მუდამ ასო „უ“-თი წარმოითქმოდა და საკითხავია, საიდან გაჩნდა აქ „ო“. ცხადია, ბერძნულიდან, რადგან ბერძნულ ანბანში ასო „უ“ არ არსებობს და ბიზანტიურ დოკუმენტებში ეს სიტყვა ასო „ო“ გამოყენებით იწერებოდა (ახლაც ასე იწერება – Ρωσία). პეტრემ, რომელიც ველური ქვეყნის ევროპეიზაციას ცდილობდა, ერთი მხრივ, მიითვისა კიევის ძველი სამეფოს სახელწოდება და თან უცხოურ მანერაზე მოაცქია, რითაც თავისი ქვეყნის ვითომდა ბიზანტიურ კავშირებს გაუსვა ხაზი. ეს, რალა თქმა უნდა, ტყუილი იყო, ევროპის თვალში პრესტიჟის ასამაღლებლად. ამავე მიზნით, მან ევროპასთან ახლოს, მონვეულ ევროპელთა ხელით, ააშენა სრულიად დასავლური ქალაქი, დასავლურსავე ყაიდაზე პეტერბურგი დაარქვა და დედაქალაქი მოსკოვიდან აქ გადმოიტანა. ამავე მიზნის შესაბამისად, პეტრემ საფუძველი ჩაუყარა „რუსეთის“ ისტორიის გადანერასა და

მითოლოგიზება-გაფეიქებას. მან არისტოკრატიას (ბოიარებს) წვერი იძულებით გააპარსვინა და ჰიგიენის ელემენტარული ნორმების დაცვა მოსთხოვა, თუმცა უბრალო ხალხის ყოფაში ამით არაფერი შეცვლილა (ბატონ-ყმობა რუსეთში მხოლოდ 1861 წელს გაუქმდა). პეტრემ ეკლესიასაც „მიხედა“, მოსკოვის საპა-

მარინა მნიშეკის 3 წლის ვაჟის ჩამოხრჩობა მოსკოვიაში 1614 წელს, XX ს-ის ილუსტრაცია

ტრიარქო გააუქმა და რელიგიის მართვა კოლეგიას დაავალა, რომელსაც ობერ-პროკურორი განაგებდა. XVIII საუკუნეში ქვეყნის იძულებით ევროპეიზაციასთან ერთად მიმდინარეობდა ენის დიდი რეფორმა, რადგან მოსკოვის მკვიდრთა ენა ფინო-უგრული, თათრული, თურქული, მონღოლური და ქრისტიანობასთან ერთად მოსული ძველი სლავურის ნაზავს წამოადგენდა. იმიტომაც თუნდაც XVII საუკუნის იქაური ტექსტები დღევანდელი რუსი მკითხველისთვის სრულიად გაუგებარი. რეფორმა მხოლოდ XIX საუკუნის დასაწყისისთვის დასრულდა და რუსული ენა თანამედროვე პარამეტრებში მოექცა. აღიარებული მოსაზრების თანახმად, თანამედროვე რუსული ენის შექმნას ძირითადად ერთ კონკრეტულ პიროვნებას - ალექსანდრ პუშკინს უკავშირებენ. იმპერიის ევროპეიზაციამ XIX საუკუნეში კულტურის დიდი აღმავლობა გამოიწვია, თუმცა ამ ყოველივემ, რეალურად, საუკუნეზე ოდნავ მეტ ხანს გასტანა. ბოლშევიკებმა, რომლებმაც სისხლიანი გადატრიალებიდან მალევე დედაქალაქი პეტერბურგიდან

პეტრე I, XVIII ს-ის ნახატი

კვლავ მოსკოვში გადაიტანეს, კულტურის სწრაფი დეგრადაცია გამოიწვიეს, ხოლო თანამედროვე რუსეთმა რუსული კულტურა ისევ ყოველივე დასავლურის საპირიპისოდ წარმოაჩინა. საბოლოოდ, პეტრე დიდის მიერ განხორციელებული ევროპეიზაციის პროექტმა კრახი განიცადა (თუ ევროპიდან იმპორტირებულ და უპრეცედენტო სისასტიკით დანერგილ კომუნიზმის იდეას არ ჩავთვლით). ამ სახელმწიფოს მთავარ არსად და

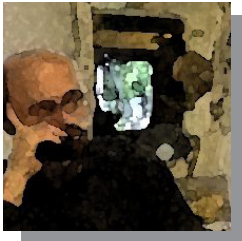
საქმედ ისევ და ისევ „რუსული მინების“ „შემოკრება“ და დაპყრობითი ომების წარმოება დარჩა.

ამჯერად „როსსია“ უკრაინის „დაბრუნებას“ ცდილობს. ყოველივე ზემოთქმულიდან კარგად ჩანს, თუ როდენ უსაფუძვლოა მოსკოვიტების სლავური წარმოშობის იდეა და სლავურ სახელმწიფოთა გამაერთიანებლობაზე პრეტენზია. თუმცა ესეც მხოლოდ კანიბალური ტაქტიკის ერთი რგოლია. თანამედროვე რუსეთის ისტორიის ცრუ, პროპაგანდისტულმა ვერსიამ უკვე ღრმად გაიდგა ფესვი რუსეთის მოქალაქეთა ცნობიერებაში. შემზარავ შთაბეჭდილებას ტოვებს ინტერნეტსივრცეში გავრცელებული მოსკოველი თინეიჯერის ინტერვიუ, სადაც ის ამბობს, რომ რუსეთმა არა მხოლოდ ევროპა, არა მხოლოდ მსოფლიო, არამედ მთელი მზის სისტემა უნდა დაიპყროს. გაოცებული ჟურნალისტის შეკითხვაზე, ეგ როგორ, რუსეთის არმია, მაგალითად, პარიზში შევა და თქვენ იქაურ შადრევნებში იბანავებთო, თინეიჯერი გულწრფელად პასუხობს, ყველა ფრანგი და საერთოდ ყველა ადამიანი რუსი იქნება, მზის სისტემას დავიპყრობთ და ყველაფერი კარგად იქნებაო.

ეს შემზარავი პროპაგანდისტული სანამლავი კრემლში მზადდება. კრემლში, სადაც ჯერჯერობით კვლავაც ზის მთავარი ანდროფაგი. ■

ლევან გურიელიძე

90-იანი წლების თბილისური ქრონიკები

„იტალიური ეზოს“ სამეზობლოში

„კოჯრის კარს“ ზემოთ - სოლოლაკის, იმის იქით მთანმინდის, ხოლო კიდეც იმის იქეთ ვერეს უბნებში არაერთი ეზოა, რომელთაც, იტალიური ნეორეალისტური კინოხელოვნების სურათებთან მსგავსების მიხედვით, „იტალიურ ეზოს“ ეძახიან თბილისელები. ერთ ასეთ ეზოში, თუ არ დავბადებულვარ, მთელი ბავშვობა და ახალგაზრდობა მაქვს გატარებული და სულ კარგად ვიცი - დღეს რომ ლამის ერთ ოჯახად ცხოვრებას აბრალებენ ამ ეზოებს, მთლად ასე არ გახლდათ, მა-

გრამ ჭირისა და ლხინის მოზიარეობა დიდი იყო - მტერსა და ავს, თუ ვინმე გარდაიცვლებოდა, მეზობელი ვერ ჩართავდა ტელევიზორს; თუ ვინმეს ავადმყოფობა სჭირდა - ერთად ზრუნავდნენ მისი ფეხზე დაყენებისათვის და თუ ქორწილის ჟამი დაჰკრავდა - ჯერ მეზობლებს პატიჟებდნენ და მერე ნათესავებს!

ასეთი იყო ცხოვრების დუნე და, იმავდროულად, ტრადიციული მდინარეობა ჩვენს ეზოშიც, რაც ზვიად გამსახურდიას ეროვნული მოძრაობის მოვარდნილმა ქარიშხალმაც კი ვერ შეცვალა - ისევ ისე თამაშობდნენ ფანჩატურში ნარდსა და დომინოს, ისევ ისე საუ-

ბრობდნენ სპორტსა და ამინდზე და ისევ ისე წრუპავდნენ საღამოობით ერთი რომელიმე მეზობლის ჩამოტანილ ღვინოს - ეგ იყო მხოლოდ, „ჩვენი წითელი ლობის“ სადღეგრძელოს ზოგჯერ „შინდისფერი დროშის“ სადღეგრძელო ენაცვლებოდა ხოლმე, შავ-თეთრი ზოლებით. გაზეთები გადაჭრელებული იყო მანამდე უცნობი და აკრძალული პოლიტიკური თემებით, ჰაერს არყევდა პროსპექტიდან მომდინარე შეძახილების ხმები, მაგრამ ჩემი მეზობლებისგან, ბატონი ვიქტორის გარდა, არცერთი თანამომიტინგე და თანამანი-

1992 წლის 3 იანვარი, აქციის დახვრეტა

ფესტანტი არ მყოლია. ჩვენი ეზო კვლავ ძველებურად, თავისი დუნე ცხოვრებით ცხოვრობდა და მე გულწრფელად მიკვირდა - თუ თბილისის თითო ეზოდან, ჩემი და ბატონი ვიქტორის მსგავსად, მხოლოდ ორი კაცი გამოდიოდა სამიტინგოდ, ეს ამოდენა მრავალათასიანი მანიფესტაციები როგორ გროვდებოდა თბილისში.

ბატონი ვიქტორი მარტოხელა, ხნიერი კაცი იყო. აქამდე მოსკოვში გადაცხოვრებულს, დაკეტილი ჰქონდა ბინა და ახლა ყველაფერი მიეტოვებინა თავის სამსახურიანად მოსკოვში და თბილისში ჩამობრუნებული, რომელიღაც კორპორაციაში მსახურობდა. მე და ბატონი ვიქტორი არ ვაცდენდით არცერთ მიტინგსა და მანიფესტაციას, ზვიადისა და მერაბის მიერ ახმთანებულ ყველაზე უკიდურეს მივარდნილ თბილისურ უბნებსაც კი ვსტუმრობდით და გვიან საღამოს ვბრუნდებოდით სახლში, მისა-

ვათებულნი. ხანდახან ჩვენთან მოდიოდნენ მიტინგებზე ახლად გაცნობილი მეგობრები, რომელთა შორისაც ტელევიზორებიდან ცნობადად გამხდარი სახეებიც აღმოჩენილან და ჩვენი მეზობლები მათ აუცილებლად პატიუბდნენ სუფრასთან; მათ სადღეგრძელოებს განსაკუთრებული სასმისებით სვამდნენ და ამ სადღეგრძელოებში ჩვენც, მე და ბატონ ვიქტორსაც, საგანგებოდ მოგვაცოლებდნენ ხოლმე.

მაგრამ მოგეხსენებათ, დიდხანს არ გასტანა ზვიადის ხანამ და დაემხო ეროვნული ხელისუფლება. შეწყდა გამარჯვების ყიჟინის ხმა პროსპექტიდან, თუმცა არ განელებულა მიტინგები და მანიფესტაციები - ახლა უკვე სამხედრო საბჭოს წინააღმდეგ. 3 იანვარს დაარბიეს და დახვრიტეს მიტინგი დიდუბის მეტროსთან, 7 იანვარს - დელისის მეტროსთან. 1 თებერვლის მიტინგზე მე და ბატონი ვიქტორი კვლავ ერთად ვიყავით - ვაგზლის მოედნიდან დაძრულ მანიფესტანტებს თავი რომ უნივერსიტეტთან გვქონდა, კუდი ჯერ კიდევ ვაგზლის მოედანზე იყო - „ქაჯეთის ციხიდან“ სპეცდანიშნულების მანქანებიდან წყლები გვასხეს და დაგვშალეს. მეორე დღეს კი ისევ დავიძარით ვაგზლის მოედნიდან - მაშინდელი ჩელუსკინელების ქუჩის მარცხენა მხარეს, მრავალსართულიანი სახლების მცხოვრებლები ფართოდ აღებდნენ ყველა სართულზე კარებსა და ფანჯრებს: კაცები, ღვინიანი ჭიქებით ხელში, გვადღეგრძელებდნენ, ხოლო ქალები ყვავილებს გვესროდნენ, დაუფარავად იცრემლებოდნენ და მუჭით ისრესდნენ თვალებს. ჩვენ მანიფესტანტთა პირველ რიგებში მივდიოდით. როდესაც ჩელუსკინელების (ახლანდელ თამარის) ხიდს მივუახლოვდით, ბატონ ვიქტორს ნაცნობმა დაუძახა და გვერდზე გაიხმო. მეც ტროტუარს გადავაბიჯე და დაველოდე. გავიდა სულ რამდენიმე წუთი და გამაყრუებელი სროლა გაისმა. როგორც მერე გაირკვა, ცირკიდან წამოსულმა კონონადამ მოცელა პირველი რიგები და უკან დაძ-

რულმა ტალღამ ჩვენც მოგვიყოლა და მტკვრის განაპირა ფერდობით ქვემოთ-კენ ჩაგვყარა.

იმ დღეს მრავალი ადამიანი დაიჭრა და დაიღუპა. 2 თებერვლის შემდეგ კარგა ხნით დადუმდა მანიფესტანტური ჟივილ-ხივილი. მიწყდა მგრგინავი საპროტესტო ხმა, მაგრამ ჩვენ, თავისუფლების ერთგული „ზვიადისტები“, მაინც კიდევ რაღაცას ვცდილობდით და ვცოდვილობდით - ვისაც როგორ შეგვეძლო, ისე ვუნევედით წინააღმდეგობას ხუნტას - საგაზეთო პროტესტებით თუ ხეებზე გაკრული პროკლამაციებით. ჩვენი ეზო კი კვლავინდებურად მიმკვდარებული იყო და ყველა ამ ჩვენი ღია თუ ფარული პროტესტის ერთადერთი გამზიარებელი ისევ ბატონი ვიქტორის სახითა მყავდა.

პრეზიდენტის ჩამოსვლასთან ერთად, ისევ გაიღვიძა თბილისში წინააღმდეგობის სულმა. მანამდე შეგუბებულმა პროტესტმა არტახები გაარღვია და კვლავ იხუვლა ხალხმა. ხუნტა შეშფოთდა და, იმის შიშით, რომ დასავლეთ საქართველოდან დაძრული ძალა თბილისს მოადგებოდა, დაიწყეს პრევენციული დაპატიმრებები და დილეგში ჩაყრა, რათა თბილისში ბრძოლით შემოსული ეროვნული ძალებისთვის ცოცხალ ფარად წინ აეფარებინათ. არ ერიდებოდნენ არც ქალებს და არც დავრდომილ მოხუცებს.

ერთ საღამოს ჩვენთან აქოშინებული მოიჭრა ჩემი შორეული ნათესავი, რომელიც პოლიციაში მსახურობდა - გვერდზე გამიხმო და ჯერ წერილი მაჩვენა, რომელიც ხელში ეკავა, და მერე სხაპასხუპით ამიხსნა, რომ ყველა ეზოში თითო დამსმენი ჰყოლიათ: პოლიციასაც და უშიშროების კომიტეტსაც, მერე დასძინა, რომ ეს-ესაა მათ განყოფილებაში შესულა ეს წერილი, გამოიღო კონვერტიდან მოკეცილი ქალაღი და წამიკითხა, სადაც ეწერა პატაკი პოლიციის უფროსის სახელზე, რომ ჩვენს ეზოში, სადაც 50 ოჯახი ცხოვრობდა, დაახლოებით 5 ოჯახი იყო საეჭვო, გამსახურდიას მიმართ სიმპათიის დამოკიდებულებით, ხოლო სამეზობ-

ლოს ერთი წევრი, ლევან გურიელიძე, თავისი ოჯახითურთ, პრეზიდენტის აქტიური და განსაკუთრებულად სახიფათო მხარდამჭერი იყო. წერილს ხელს აწერდა ბატონი ვიქტორი.

1992 წლის 2 თებერვლის დემონსტრაცია

ნათესავის წინაშე მდგომს, თვალდათვალ მეკარგებოდა სამყაროს რეალობის შეგრძნება, რადგან მან ხელი მკიდა და მითხრა - ახლა გულის წასვლების დრო არ არის, სწრაფად ჩაიცივი და ცოლ-შვილთან ერთად ჩაჯექი ჩემს მანქანაში! ჩაგვსხა მანქანაში და გაგვიყვანა ქალაქგარეთ, სადაც პატარა სააგარაკო სახლი ჰქონდა. ყოველი შემთხვევისათვის დამარიგა, სახლიდან თავი არ გამომეყო... ერთ თვეში ეს ნათესავი ჩემს წინადადებაზე დამთანხმდა და დაჩქარებული წესით ჩემი სახლ-კარი გამაყიდინა. იმ ფულით იქვე, ქალაქგარეთ, მისი სახლის გვერდით, მრავალსართულიან კორპუსში შევიძინე ბინა. მას შემდეგ სამი ათეული წელია აქ ვცხოვრობ - ვიცი მხოლოდ ჩემი სახლის და ბინის, კორპუსის და კვარტალის ნომერი - არ ვიცი სხვა კორპუსებისა და კვარტლების რაოდენობა, არ ვიცი მეზობლების ვინაობა და არც ერთ მეზობელს არ ვიცნობ. ვიცნობ ჩემი სახლის შესასვლელთან ბუდრუგანაში მომუშავე მეწაღეს.

ნათესავმა მითხრა, რომ სახლის სიახლოვეს მომუშავე წვრილმანი მოხელეები, ამხანაგობების თავმჯდომარეები, სახლში მცხოვრები გამყიდველები და მეწვრილმანეები ყველაზე ხშირად არიან სწორედ პოლიციისა და უშიშროე-

ბის დამსმენები, ამიტომ მე საგანგებოდ ვეცრუე მენალეს, რომ დროებით ვცხოვრებ ახლობლის ბინაში ქირით და ყოველ წელს ვახსენებ, რომ ჰა და ჰა - აი, საცა არის უნდა გადავიდე! თუმცა, მენალეს კი არა, თავს ვიტყუებ, თორემ, თუ მართლა დამსმენია ეს მენალე, განა ჩემზე კარგად არ ეცოდინება ჩემი ვინაობა და ბინადრობა?

P.S. როგორც მკითხველი მიმიხვდებოდა, ამ ნამდვილ ამბავში მხოლოდ ბატონი ვიქტორის სახელი გახლავთ შეცვლილი.

ქორწინების ბეჭედი

ქორწინების ბეჭედი, რომელიც წრიული ფორმისაა და არც თავი და არც ბოლო არ გააჩნია, მარადიული სიყვარულის სიმბოლოა. ჩემთვის ყოველთვის ბუნებრივი გახლდათ ქალბატონების თითზე ასეთი ბეჭედი, რომელიც ემსახურებოდა მისი მატარებლის ოჯახის დედობისა და კდემამოსილების ხაზგასმას და, ამასთანავე, ზღუდავდა უცხო მამაკაცისაგან ზედმეტ სითამამეს - ჩემი გული და ჩემი სხეული დაკავებულია და ამაოდ ნუ გაირჯებიო! მაგრამ ყოველთვის მაღიზიანებდა ქორწინების ბეჭედი მამაკაცის თითზე, რადგან მიმაჩნდა, რომ ეს ნიშნავდა მასკულინურად შეუმდგარ პიროვნებათაგან გარეგნული, საჩვენებელი მამაკაცობის დემონსტრაციას ან თანამეცხედრისადმი ერთგულების ხაზგასმას, სინამდვილეში ამ ერთგულების დამარღვეველთაგან.

ვერ ვიფიქრებდი, თუ ოდესმე თავად ვატარებდი ქორწინების ბეჭედს, რომ არა მოვლენათა მოულოდნელი თანამიმდევრობა. ვისაც დღემდე ახსოვს 90-იანი წლების საქართველო, ისიც ემახსოვრება, რომ პრეზიდენტის ერთგულ მოქალაქეებს უმიზეზოდ ითხოვდნენ სამსახურებიდან. მეც დამითხოვეს. ორი ბავშვის საზრდოობა დედის იმედად დარჩა, რომელიც ძიად მუშაობდა პუტჩისტების ოჯახში. მე კი ბავშვები მყავდა დატოვებული. უშუქობაში, ერთეულ

მდიდარ ოჯახებს „დვიჟოკები“ ჰქონდათ ჩართული და გაზის ბალონებით იმზადებდნენ საკვებს, ხოლო ღარიბები სანთლის შუქზე ვჯახირობდით და „ჟესტის ფერები“ გვედგა, რომლებსაც ფანჯრის სარკმლებიდან ვაყოფინებდით თავებს და მათი კვამლით შენობები გარედან იყო გამურული. შეშა ძვირი ღირდა და მე და ბავშვები სახლთან ახლოს, წინვოვან სკვერში, მივდიოდით, სადაც მათ ვუქმნიდი თამაშის ილუზიას და ერთმანეთს ვეჯიბრებოდით - ვინ რამდენ გირჩს მოაგროვებდა. ქარისგან ჩამოყრილ გირჩებს და წვრილ ტოტებს მერე ფერში ვუკეთებდით. საკვებად მეუღლეს საძიძაო ოჯახიდან მოჰქონდა ნასუფრალი, ხოლო ჩასაცემლს ახლო ნათესავეების, ასაკით უფროსი ბავშვების გამოწვევებში აგროვებდა. ამ დამცირებას კიდევ ვეგუებოდი, მაგრამ ჩემთვის ის უფრო მძიმედ გადასატანი იყო, მენაყინე რომ შემოდოდა ეზოში და ნაყინს არ მთხოვდნენ ჩემი შვილები, ან - სათამაშოების დახლებს რომ ჩავუვლიდით ქუჩაში და დახლებისკენ არ იხედებოდნენ!

გაჭირვებულ კაცს ქვა აღმართში დაენიაო, ისე დაგვემართა - მეუღლეს ძიძობის ვადა ამოენურა და დავრჩით სულ ულუკმაპუროდ - ჩვენს თავს ვინ ჩიოდა, ბავშვები გვრჩებოდა მშიერი. გაზეთში ბუკინისტის განცხადება ამოვიკითხეთ და გამოვიძახეთ - სხვა გზა არ იყო, ბიბლიოთეკის გარკვეულ ნაწილს უნდა შევლეოდი. მოვიდა ზონზროხა ბუკინისტი, ფურგონიანი მანქანა ეზოში გააჩერა, როგორც იყო, ხვნეშა-ხვნეშით ამოვიდა ჩვენს სართულზე და ორი ტომარა ამოათრია. მიიღვა ტაბურეტი და დაიწყო თაროებიდან წიგნების გადმოლაგება. მე კედლის კუთხეში ვიდექი და, მისი ეს ქმედება რომ არ დამენახა, ფანჯარაში ვიყურებოდი. მხოლოდ ერთი წუთით მოვტრიალდი მისკენ და დავინახე, როგორ ატრიალებდა ხელში „ღონ-კიხოტის“ ორ ტომს - საჩვენებელ თითს ინერწყვავდა და ფურცლავდა - ეტყობა წიგნების სიმრთელეს ამოწმებდა. ეს იყო 50-იანი წლებში გამოცემული ორ-

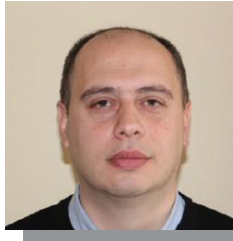
ტომეული, ჩემი ბებიას ბიბლიოთეკიდან, ნიკო ავალიშვილის თარგმანით და სახასიათო ილუსტრაციით გარეკანზე. მერვე კლასში ეს ორი მსხვილი წიგნი სოფელში მქონდა წაღებული და იდაღგოს თავდასავლებით გატაცებულს, მთელი თვის განმავლობაში არც მდინარე მახსოვდა, არც ნადირობა და არც ფეხბურთის თამაში ნამდვილ ბალახიან მოედანზე - მთელი დღეები ამ წიგნებს ვუჯექი და სიამოვნებისგან ხან ვკრუტუნებდი და ხან ხელებს ვიფშენებდი!

„სდექ!“ - შევძახე უცებ და ბუკინისტს მოულოდნელობისაგან ხელები აუკანკალდა და წიგნები გაუცვივდა. - სდექ! - აღარ ვყიდი წიგნებს! შეშინებულმა ბუკინისტმა წიგნები გადმოყარა ტომრიდან, ტომრები ილღიაში ამოიჩარა და სახლიდან გავარდა. მე მეუღლეს მისი პატარა ზარდახმა გავახსენე, იქიდან ჩემი ქორწინების ბეჭედი ამოვიღე და უახლოეს ლომბარდში მივიტანე. მომცეს ფული და ერთი თვის ვადა ბეჭდის დასახსნელად. ეს ერთი თვე ელიავას ბა-

ზრობას შევაფარე თავი. რადგან ხელებს მანამდე კალმის მეტი არაფერი სჭეროდა, ხელების ნაცვლად, მთელი სიმძიმე წელს ადგებოდა და ჯაფა ამ წელის მოწყვეტამდე გრძელდებოდა. გასამრჯელო კი მაინც იმდენად მცირე იყო, რომ თვის ბოლომდე გაჭირვებით მოვუყარე თავი საჭირო თანხას და დათქმულ ვადას ერთი დღე გადავაცილე.

როდესაც ლომბარდის სარკმელში შევყავი თავი და ქვითარი წარვადგინე, მევახშე ქალმა დახედა და თვალეზი შემომანთო - უი, თქვენა ხართ? აი, თქვენი ბეჭედი მიჭირავს ხელში, სწორედ ახლა მიმქონდა ჩასაბარებლად! „მომეცით ბეჭედი!“ - ცერითა და საჩვენებელი თითით გამოვგლიჯე ბეჭედი, ვიდრე მას ბეჭდების აცმას შეუერთებდა, გამოვგლიჯე და თითზე წამოვიცივი. მას შემდეგ მოუხსნელად მიკეთია. არ ვიცი, ჩემებრ დაფარულ საიდუმლოთა მჩხრეკელნი რა ნაკლში მითვლიან ამას და რას ფიქრობენ ჩემზე, მაგრამ რაც უნდათ, ის იფიქრონ - აღარ მენალვლება! ■

გიგი გიგინეიშვილი

ბუძისთის ბრძოლა

16-19 მარტი, 1993 წელი

1993 წელმა აფხაზეთში უჩვეულო, სისხლით გაჟღენთილი სიცივით შემოაბიჯა. 1992 წლის ოქტომბერში გაგრაში მომხდარი ქართველთა გენოციდის შემდეგ, საზოგადოება ყოველდღიურად იგებდა შემზარავ დეტალებს იმის შესახებ, თუ რა ჩაიდინეს გაგრაში, განთიადში, ლესელიძესა და სხვა დასახლებებში რუსებმა და მათი ზურგით მოქმედმა სეპარატისტებმა. აფხაზეთის მოსახლეობაში იმ პერიოდში გარკვეულ დონეზე ქიშპი და დაპირისპირება მუდმივად იყო, მაგრამ ასეთ სისასტიკეს საკუთარი მეზობლებისგან მაინც არავინ ელოდა. თბილისში შეიქმნა კომისია, რომელსაც უნდა შეესწავლა გაგრის დაცემის მიზეზები, თუმცა წინასწარვე ცხადი იყო, რომ კომისიის საქმიანობა არანაირ რეალურ შედეგს არ მოიტანდა. გაგრის გენოციდის შემდეგ

უკვე არაერთი მტკიცებულება არსებობდა იმისა, რომ პროცესებში რუსეთის ფედერაცია ჩაერთო, ხოლო ქართული საგამოძიებო კომისიის წევრები და ზოგადად ხელისუფლებაში მყოფი პირების დიდი ნაწილი არ იყვნენ მზად, რუსეთისათვის მტერი ან ოკუპანტი ეწოდებინათ. სწორედ ამ აჭრილი პოზიციის ნაყოფია ქართულ მედიაში რუსეთის ფედერაციის ნაცვლად ჩეჩნების მიმართ სიძულვილის არნახული პროპაგანდა, ცნობისათვის, მთელი აფხაზეთის ომის განმავლობაში არა უმეტეს 350 ჩეჩენი თუ მიიმხრო GPY-ს აგენტმა, შამილ ბასაევმა, ჩეჩენ მეზობლთა უდიდესმა ნაწილმა უარი განაცხადა აფხაზეთში რუსეთის არმიასთან მხარდამხარ ქართველების წინააღმდეგ ბრძოლაზე (სამჯერ მეტი ადიღელი იბრძოდა ჩვენ წინააღმდეგ). ქართულ-

მა პოლიტიკურმა ელიტამ კი, ოღონდ რუსეთზე აუცილებელი არ წამოსცდენოდათ და თან ზვიად გამსახურდია გაეშავებინათ (რომელიც იმ დროს გროზნოში, დევნილობაში, იმყოფებოდა), მთელი სიმძიმის ცენტრი სწორედ ჩეჩნებისკენ მიმართა. მაშინ გაიგებდით აბსურდულ ამბებს, რომ: „ჩეჩნებმა საღვთო ომი - ჯიჰადი გამოუცხადეს საქართველოს“; „5000 ფაფახიანი ჩეჩენი გადმოისროლეს აფხაზეთში“ და ა.შ.

გაგრის ტრაგედიის შემდეგ, 1992 წლის დეკემბერში, ტყვარჩელის სიახლოვეს, სოფელ ლათასთან, რუსეთის თავდაცვის სამინისტროს კუთვნილი ვერტმფრენი ჩამოაგდეს, ქართველების მიერ კონტროლირებად სივრცეში. დატრიალდა უდიდესი ტრაგედია, რომლის შედეგადაც უდანაშაულო ქალები და ბავშვები დაიღუპნენ, მათ შორის, ქართულ-აფხაზური შერეული ოჯახებიდან. რუსულ ვერტმფრენს, რომელიც ტყვარჩელიდან გუდაუთაში მიფრინავდა, შეთანხმების მიხედვით, ჯერ სოხუმში უნდა გაეგლო ქართული მხარის კონტროლი და მხოლოდ შემდეგ გაეგრძელებინა გზა გუდაუთისკენ. ვერტმფრენის რუსულმა ეკიპაჟმა მიზანმიმართულად დაარღვია ქართველებთან შეთანხმებული მარშრუტი იმის გამო, რომ ბორტზე 12 შეიარაღებული ბოევიკი დაუშვა და კოდორის ხეობით დააპირა გუდაუთაში „გადაპარვა“. შედეგად სოფელ ლათასთან რუსული სამხედრო ვერტმფრენი - როგორც საომარი მოქმედებების თავზე მფრინავი ლეგიტიმური სამიზნე - დღემდე დაუდგენელმა პირებმა ჩამოაგდეს.

აფხაზები ამ რეისს „ჰუმანიტარულ რეისად“ მოიხსენიებენ, თუმცა ქალებსა და ბავშვებთან ერთად იმავე ვერტმფრენში მსხდომ რუს და აფხაზ ბოევიკებსაც ცხარე ცრემლით ტირიან. ეს შემთხვევა, სამწუხაროდ, დღემდე გამოუძიებელია და, შედეგად, რუსულ-აფხაზურ მხარეს ეძლევა საშუალება საკითხი გამოიყენოს ქართველებისადმი სიძულვილის პროპაგანდისათვის.

მიუხედავად დეტალებისა, გაგრის გენოციდმა და ლათას ტრაგედიამ აფხაზეთში შეტაკებებს მანამდე გაუგონარი და წარმოუდგენელი სისასტიკე შესძინა.

1993 წლის იანვარში, ნახალწლევს, აფხაზები შეეცადნენ, სოხუმის მიმართულებით ორჯერ შემოეციათ, თუმცა ორივეჯერ დამარცხდნენ და ასამდე მებრძოლის დაღუპვის გამო შეაჩერეს შეტევა. შემდეგ რუსებს სთხოვეს დახმარება, რათა, როგორც გაგრაში ულიტეს დაუცველი ქართველები, ახლა სოხუმშიც მისცემოდათ ანალოგიურის ჩადენის საშუალება. რუსულმა გენერალიტეტმა სოხუმის მტურმისთვის მზადება 1993 წლის იანვრის ბოლოს დაიწყო. ამ პროცესის ფარგლებში, აფხაზეთში, 9 თებერვალს, შეიქმნა ბაგრამიანის სახელობის ბატალიონი, რომლის დამფუძნებელი იყო რუსული სპეცსამსახურების აგენტი, ალბერტ ტოპოლიანი.

ბატალიონის შემადგენლობა, ჯამურად, 1500 კაცს ითვლიდა, მისი დაფინანსება დაევალა რუსეთში მომუშავე სომხური წარმოშობის ბიზნესმენთა ჯგუფს. ბატალიონის რიგებში, გარდა აფხაზეთში მცხოვრები სომხებისა, იყვნენ როგორც ყარაბაღელი, ისე ერევნელი ბოევიკები. ბატალიონი ძირითადად იბრძოდა სომხეთის სახელმწიფო დროშით და გამოირჩეოდა განსაკუთრებული სისასტიკით მშვიდობიანი ქართველი მოსახლეობის მიმართ.

1992 სექტემბერშივე რუსეთის ფედერაციაში საქართველოს გამოუტანეს საბოლოო განაჩენი აფხაზეთთან მიმართებით. შედეგად, მთელი საქართ-

ალბერტ ტოპოლიანი

ბაგრამიანის ბატალიონის მეომრები

ველოს ტერიტორიაზე და, ასევე, მთელ კავკასიაში დისლოცირებული რუსული ბაზები და გენერლები, განსაკუთრებით, ვიქტორ სოროკინი და ალექსანდრე ჩინდაროვი (რომლებიც იყვნენ რ.ფ. თავდაცვის მინისტრის, პაველ გრაჩოვის, უახლოესი გარემოცვა) უკვე ღიად ჩაერთვნენ საქართველოს წინააღმდეგ სადამსჯელო ღონისძიებებში.

გენერალ-პოლკოვნიკი ალექსანდრე ჩინდაროვი (რ.ფ. საჰაერო სადესანტო ძალების მეთაურის მოადგილე-მინიჭებული აქვს ე.წ. „აფხაზეთის გმირის“ წოდება, ოფიციალური რუსული ვერსიით, ენეოდა სამშვიდობო საქმიანობას აფხაზეთში) და ვლადისლავ არძინბა.

პაველ გრაჩოვი, იური სკოკოვი და ევგენი პრიმაკოვი

სპეციალურად ამ ოპერაციისათვის აფხაზეთში მებრძოლ რუსულ-აფხაზურ შენაერთებს დამატებით გადაეცათ 4 ერთეული „გრადის“ დანადგარი, 15 ერთეული BMP, ათამდე D-44 ქვემეხი და დიდი რაოდენობით 120-მმ იანი და 82-მმ იანი ყუმბარმტყორცნები, ტყვიამფრქვევები, ავტომატური ცეცხლსასროლი იარა-

ღი დიდი ოდენობით, კავშირგაბმულობის საშუალებები, მდინარის ფორსირებისათვის საჭირო სპეცსაშუალებები, აღჭურვილი სამედიცინო მანქანები და ა.შ. ყველაფერი, რაც საჭირო იყო კონკრეტული ოპერაციისათვის.

რუსეთის ფედერაციის აქტიურად ჩართვას და საქართველოს წინააღმდეგ სადამსჯელო ღონისძიებებს პირადად ხელმძღვანელობდა რუსეთის ფედერაციის უშიშროების საბჭოს მდივანი, იური სკოკოვი, რომლის შესახებაც ქართველ საზოგადოებას ნაკლები ინფორმაცია აქვს, თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ სწორედ იგი იყო აფხაზეთის საქართველოდან მოგლეჯის მრავალსვლიანი გეგმის მთავარი ინიციატორი. საკითხი არ წყდება რომელიმე თავნება რუსი გენერლის დონეზე, როგორც ამას რუსული პროპაგანდა ამტკიცებდა, როდესაც საუბარია აფხაზეთში რუსული არმიის უტყუარ მონაწილეობაზე. გარდა სკოკოვისა, სეპარატისტული ლიდერები აქტიურ სატელეფონო კომუნიკაციაში იყვნენ პირადად რ.ფ. პრეზიდენტ ბორის ელცინთან და ერთწლიანი ომის განმავლობაში მასთან რამდენჯერმე პირადი აუდიენციაც მოაწყვეს.

სოხუმზე თავდასხმის გეგმის შემუშავება რუსი გენერლის, ა. ჩინდაროვის, ბრძანებით დაევალა გუდაუთის რუსული ბაზის შტაბს და სულთან სოსნალიევს (რუსეთის ფედერაციიდან მოვლენილი პოლკოვნიკი, რომელიც ГРВ-ს რეკომენდაციით დაინიშნა აფხაზეთის ე.წ. თავდაცვის მინისტრად). გეგმა შემუშავდა რუსი ოფიცრების მიერ და შემდეგ გასაცნობად გადაეცა აფხაზებსაც, რომლებმაც ფორმალურად მოიწონეს გეგმა და ყველაფერს დაეთანხმნენ. გარდა შეიარაღების გადაცემისა, მდინარე ბზიფზე, გაგრის ზონის სიახლოვეს, გუდაუთის 345-ე რუსული საპარაშუტო-სადესანტო პოლკის ოფიცრები, საერთო გეგმის ფარგლებში ავარჯიშებდნენ აფხაზ ბოევიკებს მდინარის ფორსირებასა და ოპერაციის სხვა სამხედრო დეტალების დახვეწაში.

13 მარტს მთელი სოხუმი მოიცვა ამ-

1993 წლის მარტი, მდინარე ბზიფი

ბავმა, რომ გუმისთის მარჯვენა სანაპიროს მხრიდან ქართული პოზიციების მისამართით მზადდებოდა დიდი შეტევა, ამის გამო ედუარდ შევარდნაძეც და მინისტრთა კაბინეტის დიდი ნაწილი პირადად ჩაერთო დაცვის ხაზის ორგანიზებაში.

14 მარტს, გამთენიისას, გეგმის მიხედვით, რუსულმა ავიაციამ მდინარე გუმისთის ფრონტის ხაზის მთელ პერიმეტრზე, ქართული თავდაცვითი ზოლის სიახლოვეს, ჩამოყარა 49 ერთეული 500-კილოგრამიანი ბომბი, საათის მექანიზმით, ყველა მათგანი 16 მარტს 00:05 საათზე იყო მომართული და მათი აფეთქებით უნდა დაწყებულიყო სოხუმზე შტურმი. თუმცა დღემდე გაურკვეველი მიზეზებით დათქმულ დროს არც ერთი ბომბი არ აფეთქდა, ამან გამოიწვია გარკვეული დაბნეულობა მტრის ბანაკში. შტურმის დაწყება შეფერხდა, ვინაიდან შეტევაზე გადასული სეპარატისტები შესაძლებელი იყო თავიანთივე ჩამოგდებული ბომბების დეტონაციის მსხვერპლნი გამხდარიყვნენ. რუსმა გენერლებმა განაცხადეს,

რომ მალე ამოქმედდებოდა ბომბების ქარხნული თვითლიკვიდატორები, თუმცა არც თვითლიკვიდატორები არ ამოქმედდა, ამან უკვე წარმოშვა უთანხმოება რუს და აფხაზ მებრძოლებს შორის, აფხაზეთის ე.წ. გენშტაბის უფროსი სერგეი დბარი უარს აცხადებდა შეტევის დაწყებაზე, მას მხარს უჭერდნენ სხვა აფხაზი სარდლები, თუმცა რუსმა გენერლებმა შეძლეს დაერწმუნებინათ აფხაზი ბოევიკები, რომ იმ მომენტში იყო შტურმისათვის და წარმატებისთვის იდეალური შანსი და სხვა ასეთი შანსი მათ აღარ მიეცემოდათ, რომ რუსეთის თავდაცვის სამინისტრო მასირებული საავიაციო დარტყმებით მოახდენდა აუფეთქებელი ბომბების კომპენსაციას და დამატებითი საარტილერიო დამუშავებაც იქნებოდა საჭიროზე მძლავრი, აფხაზები დათანხმდნენ. ღამის 03:00 საათზე მართლაც დაიწყო ქართული პოზიციების გააფთრებული შტურმი შავი ზღვიდან დაწყებული, დამთავრებული მდინარე გუმისთის ზედა საავტომობილო ხიდამდე (აჩადარის მიმართულება), ჯამურად, დაახლოებით 10-კილომეტრიან მონაკვეთზე,

რუსულმა ავიაციამ მანამდე არნახული ინტენსივობის იერიში მიიტანა ქართულ პოზიციებზე, ასევე მათ პირველად გამოიყენეს ე.წ. „სამხედრო გირლიანდები“, რომლითაც შუა ღამით გაანათეს ქართული პოზიციები, ესეც სიახლე და მოულოდნელობა იყო ქართული თავდაცვის ზოლისათვის, ვინაიდან ქართველ მეზრძოლთა უმრავლესობა არაპროფესიონალი იყო.

საავიაციო ჭალი (გირლიანდა)

04:00 საათიდან ქართული პოზიციებისა და საცხოვრებელი რაიონების საარტილერიო „დამუშავება“ დაიწყო, საარტილერიო ცეცხლს

უზრუნველყოფდა ფსკოვის დივიზია. საარტილერიო დაბომბვასაც მანამდე უპრეცედენტო მასშტაბი ჰქონდა, 20 ერთეული სხვადასხვა სახეობის საარტილერიო დანადგარი შეუჩერებლად მუშაობდა დაახლოებით ერთი საათის განმავლობაში. თანამედროვე საქართველოს ისტორიაში ამ ერთ-ერთ ყველაზე მასშტაბურ ბრძოლას, ტრაგიკომედიის ელემენტიც არ დაჰკლებია: სოხუმის შუაგულში, შუქურას რაიონში დისლოცირებული რუსული 901-ე სადესანტო-მოიერიშე ბატალიონის ოფიცრები, რომლებიც ოფიციალურად სოხუმელების უსაფრთხოებას უზრუნველყოფდნენ, წყნარად და უდრტივინველად ცეცხლის კორექციაში

1993 წლის 16 მარტი, გუმისთის ხაზი

დან სადაზვერვო ინფორმაციას). ბუნებრივია, ეს ერთმორწმუნე მედესანტეები ძალიან გულისხმი-

ერ, მეგობრულ ურთიერთობაში იყვნენ ადგილობრივ ქართველ მოსახლეობასთან, იყო მიმოსვლა და პატივისცემა, ამიტომაც ასე უანგაროდ ეხმარებოდნენ ქართველებს სიკვდილში. ცნობისთვის, თბილისის 3AKBO-ს ბაზაც აქტიურად იყო ჩართული აფხაზეთში მიმდინარე კონფლიქტის ლოგისტიკაში, ბუნებრივია, ჩვენ წინააღმდეგ, თუმცა ისინიც სამეზობლოსა და ზოგადად ქალაქის „დიდი მოყვარულები“ ბრძანდებოდნენ.

შტურმის გეგმა ასევე მოიცავდა ზღვის მხრიდან, მდინარე კელასურის სიახლოვეს, სოხუმის ყურეში, მეზრძოლების დესანტირებას. ამისათვის გუდაუთის პორტიდან 03:00 საათზე 5 მცირე ზომის კატარლა გამოემართა ქართული პოზიციების ზურგში.

05:00 საათზე რუსულ-აფხაზური ქვეითი ნაწილების ჯერიც დადგა, შეტევაში მონაწილეობდნენ რუსული რეგულარული ჯარის ოფიცრებისგან დაკომპლექტებული ნაწილები, მათ შორის რუსეთის არმიის 365-ე სადესანტო-მოიერიშე პოლკის მეზრძოლები, დაჯგუფება „ტაპირი“, კაზაკების დაჯგუფება, სლავური ბატალიონი, ახლად დაფორტიანებული „ბაგრამიანის“ ბატალიონი, ჩეჩნური დაჯგუფება, კონფედერატა ბატალიონი, დაჯგუფებები „კატრანი“, „ბერკუტი“, „ეკალიპტი“, „გრადი“ და რიგის რუსული ომონის მეზრძოლები. მიუხედავად იმისა, რომ ქართული შეიარაღებული ძალები შეტევის მოლოდინის რეჟიმში იყვნენ, ასეთი მასირებული დარტყმების პირობებში გამთენიისას მოწინააღმდეგემ მაინც შეძლო ქართული წინააღმდეგობის დაძლევა და ფრონტის ხაზი რამდენიმე ასეულმა მეზრძოლმა გაარღვია, ჩრდილოეთით, გუმისთის ხიდთან, სოფელ აჩადარის სიახლოვეს (ხიდი რუსულმა სპეც. ჯგუფმა განაღმა), ცენტრში სარკინიგზო ხიდთან და კიდევ ორ ადგილას მდინარის ფორსირებაც მოახდინეს.

ზოგიერთ მონაკვეთში სანგრებში ხელჩართული ბრძოლა მიმდინარეობდა, მტერი სოხუმის ახალ რაიონში გამოჩნ-

და, ქართველმა მებრძოლებმა წარმოშობილ ქაოსში მარცხენა ხელზე თეთრი სახვევები შეიბნიეს, რომ თანამებრძოლი და მტერი არ არეოდათ ერთმანეთში.

საერთო გეგმის მიხედვით, გუდაუთის პორტიდან გამოსული ხუთი კატარლა შეუმჩნევლად შევიდა სოხუმის ყურეში დილის ექვსი საათისთვის და გეზი მდინარე კელასურისკენ აიღო, ეს ფაქტი სრულიად შემთხვევით დაინახეს აგუძერაში დისლოცირებულმა ბატალიონ „თეთრი არნივის“ არტილერისტებმა, კერძოდ კი, ოფიცერმა ალექსანდრე პაპაშვილმა და მისმა ჯგუფმა, რომლებმაც შესაბამისი ბრძანების არარსებობის პირობებში, საკუთარი რისკით ცეცხლი გაუხსნეს მტრის ხომალდებს, ნახევრად დაშლილი საარტილერიო დანადგარებიდან (ა. პაპაშვილის ქვედანაყოფი იმ დროს ზურგში იქნა გადაგზავნილი საარტილერიო დანადგარების მიმდინარე სარემონტო სამუშაოების წარმოებისათვის), ქართველმა არტილერისტებმა რამდენიმე

წუთში 2 კაპარჭი ჩაძირეს, ხოლო 1 დაზიანეს, რის შემდეგაც დარჩენილმა ორმა გეზი შეიცვალა და ისევ გუდაუთისკენ გაცურა. რუსების მზაკვრული გეგმა ქართული ნაწილების ზურგში დესანტის გადასხმისა ამჯერად ჩაიშალა (თუმცა, იგივე მანევრი მათ წარმატებით განახორციელეს უკვე რამდენიმე თვეში ე.წ. ტამიშის დესანტისას).

გუმისთის ფრონტზე უმძიმესი მდგომარეობა შეიქმნა, თუმცა იერიშზე გადმოსულ რუსულ და აფხაზურ ნაწილებს აქაც ქართველი არტილერისტები, პოლკოვნიკ თემურ ლომთათიძისა და პოლკოვნიკ ემზარ ჭოჭუას მეთაურობით, მომზადებულები დახვდნენ. მათ დილიდანვე დაიწყეს გუმისთის გაღმა, მარჯვენა ნაპირზე, უზუსტესი დარტყმების განხორციელება მონინაალმდეგის რეზერვებისა და საცეცხლე ნერტილების მიმართულებით. შედეგად, რამდენიმე საათში გაანადგურეს მებრძოლებითა და შეიარაღებით სავსე 7 სატვირთო მანქა-

გუმისთის ხიდები, ე.წ. “ზედა” და სარკინიგზო

ნა, 5 ერთეული ჯავშანტექნიკა, საარტილერიო დანადგარების საცეცხლე ნერტილები, რამდენჯერმე ზუსტი გასროლით გაანადგურეს ერთად შეჯგუფებული რუსი მებრძოლები, რომლებიც უკვე პანიკურად ცდილობდნენ ახალი თავშესაფრის მოძიებას, ხოლო ქართული არტილერია იმ ახალ ადგილასაც ეფექტიანად ურტყამდა მოწინააღმდეგ-

რუსული CV-27 სოხუმის ცაზე

ეს. 16 მარტს, დაახლოებით დღის 2 საათისათვის, სეპარატისტული ფორმირებები გუმისთის მარჯვენა ნაპირზე (რუსული კონტროლის ქვეშ არსებული ნაპირი) უფრო მძიმე დღეში აღმოჩნდნენ, ვიდრე მდინარე გუმისთის მარცხენა მხარეს შეტევაზე გადმოსული ბოევიკები. შედეგად, მოწინააღმდეგის სამტურმო ჯგუფები ე.წ. ზურგის გარეშე დარჩნენ და მათი წინსვლა შეჩერდა. რეალურად, სწორედ ამ ფაქტორმა გადაწყვიტა ბრძოლის ბედი. დამხმარე რაზმების ამოო მოლოდინისა და მნიშვნელოვანი

დანაკარგების გამო რუსულ-აფხაზურმა ფორმირებებმა დღის მეორე ნახევარში უკან დახევის გადანწყვტილება მიიღეს, იმის გათვალისწინებით, რომ ქართულ შენაერთებს იმ დროისათვის ფრონტის ხაზი უკვე შეკრული და დასტაბილურებული ჰქონდათ და მოწინააღმდეგის განლაგების შესახებაც ზუსტ ინფორმაციებს ფლობდნენ, უკან დახეული მოწინააღმდეგე ძალიან მძიმე დღეში ჩააგდეს ინტენსიური ცეცხლით, სწორედ ამ დროს დაეღუპათ ყველაზე მეტი ბოევიკი რუსებს და აფხაზებს და, რაც ძალიან მნიშვნელოვანია, სეპარატისტებმა ყველაზე დიდი დანაკარგები სწორედ მაშინ განიცადეს, როდესაც თვითონ ესხმოდნენ თავს ქართველებს. მოწინააღმდეგის რიგებში სრული ქაოსი წარმოიქმნა, რუსულ-აფხაზური არტილერიის გადარჩენილი საშუალებები უნესრიგოდ ისროდნენ, არაერთი აფხაზი მებრძოლი აღნიშნავს, რომ რამდენჯერმე საკუთარ საარტილერიო დაბომბვაში მოყვნენ გუმისთის მარცხენა ნაპირზე. 16 მარტს, საღამო ხანს, ბრძოლები შემცირდა, თუმცა მცირე შეტაკებები 18 მარტის ჩათვლითაც გრძელდებოდა გუმისთის მარცხენა სანაპიროზე ჩარჩენილ ჯგუფებთან, აქტიური საბრძოლო მოქმედებები შეწყდა 19 მარტს, რა დროსაც ქართული საჯარისო ნაწილების მიერ სოხუმის სიახლოვეს ჩამოგდებულ იქნა რუსული სამხედრო საჰაერო ძალების

რ.ფ. სამხედრო საჰაერო ძალების მაიორი ვ. შოპკო და მისი პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტები

რაც ძალიან მნიშვნელოვანია, სეპარატისტებმა ყველაზე დიდი დანაკარგები სწორედ მაშინ განიცადეს, როდესაც თვითონ ესხმოდნენ თავს ქართველებს.

CV-27 ტიპის გამანადგურებელი თვითმფრინავი, საბორტო ნომრით №11, რომელიც იერიშზე გადმოვიდა და საბრძოლო პოზიციებთან ერთად დასახლებულ პუნქტებსაც ბომბავდა ტრადიციული რუსული მეთოდით. თვითმფრინავს მართავდა

რუსეთის ფედერაციის სამხედრო ავიაციის მათი ვაცლავ შიპკო.

ოფიცერს ყველა სახის დოკუმენტი თან აღმოაჩნდა, იგი ქართველმა სამართალდამცავებმა გარდაცვლილი იპოვეს თვითმფრინავის კაბინაში და საგამოძიებო პროცედურების განხორციელების შემდეგ გადასცეს რუსულ მხარეს. ეს პირველი უტყუარი და ისტორიული მტკიცებულება იყო, რომელიც შეტაკებების დაწყების დღიდან ქართულმა მხარემ მოიპოვა. იმ პერიოდის ქართული პოლიტიკური ელიტის მნიშვნელო-

ამ ბრძოლით სამი რამ გახდა რუსებისა და აფხაზებისათვის ცხადი: პირველი, წმინდა ტაქტიკური თვალსაზრისით გუმისთის მხრიდან სოხუმზე პირდაპირი დარტყმით წარმატების მიღწევა შეუძლებელი იყო. მეორე ის, რომ ქაოსისა და უსახსრობის მიუხედავად, ქართველები მაინც ახერხებდნენ განსაცდელისას გაერთიანება-კონცენტრაციას და ამიტომ სეპარატისტებისათვის, გარდა შეიარაღების მიწოდებისა, ეფექტური შედეგის მისაღწევად საჭირო იყო გაგრის დაკავების მსგავსი სცენარის გამეორება,

ვანი ნაწილისათვის ეს მტკიცებულება უდიდესი მორალური თუ ფსიქოლოგიური დილემის საფუძველი გახდა. უნდა აღინიშნოს, რომ თანაგუნდელთა წინააღმდეგობის მიუხედავად, სახელმწიფო მეთაურმა ედუარდ შევარდნაძემ ქართველი და უცხოელი ჟურნალისტების თანხლებით სოხუმის მიმდებარე მაღალ მთებში მოინახულა სამხედრო თვითმფრინავის ჩამოვარდნის ადგილი და ბრძანება გასცა, ფართოდ გაშუქებულიყო მომხდარი ფაქტი.

რამდენიმე დღეში მთელ მსოფლიოს მოედო ჩამოგდებული რუსული სამხედრო თვითმფრინავის ფოტო და ვიდეო კადრები, შედეგად, 1993 წლის 19 მარტიდან „ერთმორწმუნე ძმებმა“ კიდევ ერთხელ დამსახურებულად მოირგეს სისხლისმსმელი, ვერაგი მტრის სახე იმ პერიოდში ჯერ კიდევ ჩამოუყალიბებული ქართველების თვალში.

ანუ სამშვიდობო შეთანხმების გაფორმება და შემდეგ, რუსული მეთოდით, ხელსაყრელ დროს მისი დარღვევა. ზოგადად უნდა აღინიშნოს, რომ სწორედ სამშვიდობო შეთანხმების დარღვევის ეფექტით იქნა რუსულ-აფხაზური მხარის მიერ მზაკვრულად დაკავებული გაგრის ზონა (03.09.1992 წლის შეთანხმების დარღვევის ეფექტით), სოხუმის ჩრდილოეთ სიმაღლეები, შრომა, კამანი (14.05.1993 წლის შეთანხმების დარღვევის ეფექტით).

რამდენიმე დღეში მთელ მსოფლიოს მოედო ჩამოგდებული რუსული სამხედრო თვითმფრინავის ფოტო და ვიდეო კადრები, შედეგად, 1993 წლის 19 მარტიდან „ერთმორწმუნე ძმებმა“ კიდევ ერთხელ დამსახურებულად მოირგეს სისხლისმსმელი, ვერაგი მტრის სახე იმ პერიოდში ჯერ კიდევ ჩამოუყალიბებული ქართველების თვალში.

დაბოლოს, სოხუმი, ოჩამჩირე და გალი (27.07.1993 წლის შეთანხმების დარღვევით). მესამე ფაქტორი ეს იყო ქართული არტილერია, რომელიც საოცარი სიზუსტით მუშაობდა და ყველა დუელს უგებდა უფრო უკეთესი და მრავალრიცხოვანი შეიარაღების მქონე მონინალმდევს. სწორედ ამიტომ, ქართული მხარის საარტილერიო დანადგარები, 27.07.1993 წლის სამშვიდობო შეთანხმების საფუძველზე, ნაცვლად გულრიფშის რაიონისა (როგორც ეს თავდაპირველად შეთანხმდა), დღემდე გაურკვეველი მიზეზებით, მაქსიმალურად შორს აფხაზეთიდან, კერძოდ, ფოთში იქნა განთავსებული რუსი გენერლების მიერ, საკუთარი გემებით (ეს საკითხი აუცილებლად გამოსადიებელი აქვს ქართულ სახელმწიფოს).

სწორედ სამშვიდობო შეთანხმების დარღვევის ეფექტით იქნა რუსულ-აფხაზური მხარის მიერ მზაკვრულად დაკავებული გაგრის ზონა (03.09.1992 წლის შეთანხმების დარღვევის ეფექტით), სოხუმის ჩრდილოეთ სიმაღლეები, შრომა, კამანი (14.05.1993 წლის შეთანხმების დარღვევის ეფექტით) დაბოლოს, სოხუმი, ოჩამჩირე და გალი (27.07.1993 წლის შეთანხმების დარღვევით).

უკანასკნელ წლებში გამოიცა ასზე მეტი რუსულ-აფხაზური წიგნი, რომლებიც ასახავენ ე.წ. აფხაზური ჯარის ტრიუმფალურ სამხედრო ოპერაციებს, მაგალითად, რომ თითქოს 250-კაციანმა აფხაზურმა დაჯგუფებამ დაამარცხა გაგრში 5000-კაციანი ქართული შენაერთი, ასევე სოხუმში 25000 ქართველი ჯარისკაცი როგორ დაამარცხა 1200-მა აფხაზმა მეზობელმა და ა.შ. თუმცა ამ ნაშრომებში საერთოდ არ ახსენებენ იმ მთავარ გარემოებას, რომ სამშვიდობო ხელშეკრულების გამო ქართული ბრძოლისუნარიანი ნაწილები და არტილერია ამ დროს გაყვანილი იყვნენ აფხაზეთიდან, ხოლო მაშინ, როდესაც არ იყო სამშვიდობო შეთანხმება გაფორმე-

ბული და საბრძოლო მოქმედებები აქტიურად მიმდინარეობდა, როგორ მთავრდებოდა მათი „კონგენიალური“ შეტევები 93 წლის იანვარშიც, მარტშიც და სხვა დროსაც, ეს ამ სტატიიდანაც ჩანს და სხვა საინფორმაციო რესურსებიც მრავლად მოიპოვება.

საბოლოოდ, გუმისთის 16-19 მარტის ბრძოლებში რუსულ-აფხაზურმა მხარემ 500-მდე ბოევიკი დაკარგა, ასამდე ბოევიკი ტყვედ ჩაუვარდა ქართულ მხარეს. დიდი მსხვერპლით გამოწვეული პანიკის გასაწვრივებად სეპარატისტულმა პროპაგანდისტულმა საშუალებებმა ადვილად დასამახსოვრებელი, გარდაცვლილთა შემცირებული/გაყალბებული რიცხვი 222 დაასახელა ოფიციალურად და დღემდე ყველა სტატისა თუ დოკუმენტში ამ 222 რიცხვს ახსენებს და ატრიალებს. თუმცა თავად აფხაზებმა კარგად უწყიან, რომ ეს რიცხვი არ შეესაბამება რეალურ დანაკარგებს. სამწუხაროდ, მარტის შეტაკებებს ქართული მხრიდანაც საკმაოდ მძიმე დანაკარგები მოჰყვა: 135 მეზობელი და 40-მდე მშვიდობიანი მოქალაქე ემსხვერპლა სოხუმზე ვერაგ თავდასხმას. დაზიანდა და დაინგრა არაერთი შენობა (ნიმანდობლივია, რომ დღეს აფხაზი ტურისტული გიდები ამ ნანგრევებს, როგორც ქართული სისასტიკის მაგალითებს, ისე ასალებენ ტურისტებზე). თავად ეს სამხედრო ოპერაცია თავისი განვითარებით ნააგავს რუსთაგან ნალალატევი ერეკლე მეორის მიერ წარმოებულ ასპინძის ბრძოლას, რა დროსაც ერეკლემ ოსმალთა ჯარის ნახევარს საშუალება მისცა, მდინარე მტკვარზე გადმოსულიყო, შემდეგ ხიდი გადაკეტა/დააზიანა და ჯერ მდინარეზე გადმოსული ნაწილი გაანადგურა, შემდეგ გაღმა ნაპირზე დარჩენილები.

19 მარტს მტერი ბრძოლის ველიდან გაიქცა. სოხუმში ქართველთა აღტაცებას საზღვარი არ ჰქონდა, რადგან საფრთხე მართლაც ძალიან დიდი იყო. თუ არ არსებობს სრული განადგურების საფრთხე, მაშინ არ არსებობს გამარჯვე-

ბით გამონვეული დიდი ალტაცებაც. სოხუმში თავი მოიყარეს საქართველოს ყველა კუთხიდან მოხალისეებმა, დაიგეგმა დიდი კონტრშეტევა, გაჩნდა იმედი, რომ ყველაფერი მალე დასრულდებოდა, გუდაუთა კი უკიდურესმა სევდამ და უიმედობამ მოიცვა, თვითმხილველთა განცხადებით, აფხაზეთის ანექსიის რუსული პროექტის მთავარი შემსრულებელი, ვლ. არძინა, მწვავე დე-

ბელი სამხედრო მოქმედებები. ჩატარდა მოსამზადებელი სამუშაოები, არტილერიის ნაწილებმა გაიარეს ურთულესი მონაკვეთები და დაიკავეს მიუვალი სიმაღლეები ტყვარჩელის გარშემო, თუმცა 20 მარტს, 19:40 საათზე, აქაც მიიღეს ბრძანება, უკან დაბრუნებულიყვნენ, ქართველი მეზობლები დიდად გაკვირვებული დარჩნენ, თუმცა მითითება ძალიან მკაფიო იყო: „შეტევა აღარ იქნება!“. ეს საკითხიც დღემდე დიდი ბურუსით არის მოცული. ზოგი აცხადებს, რომ რუსი მაღალჩინოსნების მუქარის გამო არ განხორციელდა კონტრშეტევა, ზოგი ჯარის მოუმზადებლობას იმიზეზებს, თუმცა ფაქტი რჩება ფაქტად - საქართველომ

სიტუაცია მართლაც გარდამტეხი იყო, თუმცა ქართველ მეზობლთა მოლოდინისა და კატეგორიული მოთხოვნის მიუხედავად, დღემდე გაურკვეველი მიზეზებით, გუდაუთის მიმართულებით კონტრშეტევა არ განხორციელდა.

იმ სიტუაციაში შეტევაზე არგადასვლა იყო დიდი შეცდომაც და დანაშაულიც, რამაც თავისი შედეგი ზუსტად ექვს თვეში, 1993 წლის სექტემბერში, გამოიღო.

პრესიის გამო, კინალამ თვითმკვლელობამდე მივიდა. სიტუაცია მართლაც გარდამტეხი იყო, თუმცა ქართველ მეზობლთა მოლოდინისა და კატეგორიული მოთხოვნის მიუხედავად, დღემდე გაურკვეველი მიზეზებით, გუდაუთის მიმართულებით კონტრშეტევა არ განხორციელდა. ამან, ბუნებრივია, დიდი უკმაყოფილება გამოიწვია და სიტუაციის განსამუხტად დაიგეგმა არა გუდაუთის, არამედ ტყვარჩელის გასათავისუფლე-

ველომ იმ დღეებში დაკარგა ყველაზე რეალური შანსი, აფხაზეთში მიმდინარე სამხედრო კამპანია გამარჯვებული მშვიდობით დაესრულებინა. იმ სიტუაციაში შეტევაზე არგადასვლა იყო დიდი შეცდომაც და დანაშაულიც, რამაც თავისი შედეგი ზუსტად ექვს თვეში, 1993 წლის სექტემბერში, გამოიღო. ■

ამირან ფაჩუაშვილი

კედლებზე ნანახი ნიშნები

რუსეთ-უკრაინის ომის დაწყების შემდეგ ყოველდღე ტიროდა, ხშირად დღეში რამდენჯერმე. ტიროდა, როდესაც ტელევიზორს უყურებდა, ტიროდა, როდესაც ფეისბუქს სეროლავდა, ტიროდა, როდესაც მეგობრებს, მეზობლებს, ნათესავებს, ნაცნობებს ესაუბრებოდა იმაზე, რაც უკრაინაში ხდებოდა. თავს ვერ იკავებდა და არც ცდილობდა, ანდა, როგორ არ უნდა ეტირა ამ უბედურებაზე, როგორ არ უნდა მიეტანა გულთან მეგობარი ხალხის ტრაგედია, მოძმე ერის ტკივილი?! ეს შეუძლებელი იყო და სწორედ ამიტომ ტიროდა, ცხარე ცრემლით, ხშირად - ჩუმად, იშვიათად - ხმით. ცრემლები უკონტროლოდ ჩამოსდიოდა ლოყებზე და ეღვრებოდა ყელზე, აღარც ინმენდდა, იდგა, იჯდა, იწვა და ტიროდა. ცდილობდა, თავისი 14 წლის ქალიშვილისთვის არ ეჩვენებინა, მაგრამ ხანდახან ესეც არ გამოსდიოდა. გარდატეხის ასაკში მყოფ გოგონას უნდოდა მიაღერებოდა დედას, დაემშვიდებინა, ენუგეშებინა, მაგრამ რალაცნაირი თინეიჯერული უხერხულობა თუ მოუხერხებლობა ხელს უშლიდა ამაში და დედა საბოლოოდ უნუგეშოდ რჩებოდა.

თინა და საშა ჩვეულებრივ თბილისურ კორპუსში ცხოვრობდნენ ჩვეულებრივ თბილისურ უბანში და თან საკმაოდ ჩვეულებრივად. ომის დაწყებამდე ბევრი არც არაფერი ანუხებდათ, თინა მუშაობდა, საშა სწავლობდა. პანდემიამდე დღისით გარეთ იყვნენ, ღამით - სახლში. პანდემიამ კიდევ უფრო მეტი დრო მისცა სახლში გასატარებლად და ისინიც სხვებივით დამორჩილდნენ არარსებული კომენდანტის ნებას. ჯერ კიდევ ახალი შემთხვევების და გარდაცვლილების თვლაში და მესამე ბუსთერ დოზის ავ-კარგის განხილვაში იყვნენ, უცებ უკრაინის უბედურება რომ დაატყდა თავს მთელ მსოფლიოს, მთელ საქართველოს და მათ ორსულიან ოჯახსაც. საშა უკვე საკმაოდ დიდი იყო, სრული სიმძაფრით რომ აღექვა ომის საშინელება, მაგრამ როგორც ჩანს, ფსიქოლოგიური იმუნიტეტი იცავდა და უკრაინელი თანატოლების ხოცვა-ჟლეტისა და გაუპატიურების შესახებ ინფორმაციას ისე კატასტროფულად არ აღიქვამდა, როგორც დედამისი. ბუჩის საზარელმა კადრებმა და შემზარავმა ისტორიებმა საბოლოოდ შეარყიეს თინას ფსიქი-

კა, რამდენიმე დღე ლამის დილიდან საღამომდე გაუჩერებლად ტიროდა და შუალედებში ხან დაუნდობლად წყევლიდა და ხან უკანასკნელი სიტყვებით ლანძღავდა იმ არაადამიანებს, რომლებმაც ნამდვილი ჯოჯოხეთი დაატრიალეს კიევის ოლქის ქალაქებში და გენოციდი მოუწყვეს უკრაინელ ხალხს.

თინას და სამას ჩვეულებრივ თბილისურ კორპუსს ჰქონდა ჩვეულებრივი თბილისური სარდაფი, რომელიც ნაგვით იყო სავსე და რომლიდანაც კანალიზაციის საშინელი სუნი ამოდიოდა. კარი, რა თქმა უნდა, ჩაკეტილი იყო და იქ მხოლოდ რწყილებიანი კატები ჩადიოდნენ. საქართველოს ხელისუფლების წარმომადგენლები ახალი დაბრუნებულები იყვნენ ბუჩიდან და ქართველი გმირები: არკადი კასრაძე, ზაზა ბინაძე და ალიკა ცაავა ჯერ კიდევ არ იყვნენ ჩამოსვენებული საქართველოში, როდესაც „ნიკორადან“ სახლში დაბრუნებულმა თინამ თავისი მრავალბინიანი საცხოვრებელი სახლის კედელზე უცნაური ნახატი აღმოაჩინა. არ იცოდა, ეს რა იყო, თითქოს ადამიანის თავს ჰგავდა, ამოტრიალებული სამკუთხედის მაგვარ ხუთკუთხედს თვალები და პირი ჰქონდა მიხატული და შუბლის ადგილას ამოტრიალებული ფვარიც ჰქონდა გამოსახული რქების ფუძეებს შორის. ლურჯი კონტური ნითელი ფერით იყო შევსებული. იქვე იყო გაკრული ხელით, სავარაუდოდ კირილიცით, შესრულებული წარწერაც და არაბული შვიდიანიც.

თინა შეცბა, არ მოეწონა ნანახი, გაახსენდა, რომ გაგონილი ჰქონდა, როგორ ნიშნავდნენ უკრაინაში ომამდე ცოტა ხნით ადრე ჩასახლებული დივერსანტები სხვადასხვა ობიექტს გარკვეული ნიშნებით. თინას შეეშინდა და 112-ზე დარეკა, უთხრა, რაც იხილა, ოპერატორმა კი უპასუხა, რომ მსგავსი ნახატები დედაქალაქის სხვა ადგილებშიც ნახეს და რომ საგანგაშო არაფერი იყო, როგორც ამბობენ, მეღიებს ხატავს ვილაცო, „დაამშვიდა“ ოპერატორმა თინა, რომლისთვისაც მოსმენილი არ აღმოჩნდა დამაკმაყო-

ფილებელი, მაგრამ, სახლში დაბრუნების გარდა, იმ მომენტში ვერც ვერაფერი გააკეთა. სახლში შესულს რატომღაც Kadebostany-ს Mind If I Stay გაახსენდა და ლეფთოფში ჩართო, მერე ფანჯარას მიუახლოვდა, ფარდა გადასწია და გარეთ გაიხედა. მის წინ რვასადარბაზოიანი და რვასართულიანი მასიური, ოდესღაც - თეთრი, ახლა კი ნაცრისფერი კორპუსი იდგა. გამოკვეთილად საბჭოთა შესახედაობის მიუხედავად, იყო მასში რალაც ძალიან ნაცნობი და თან ცოცხალი. ზოგი მაცხოვრებელი აივანზე იდგა, ზოგი ფანჯრიდან იყურებოდა, ზოგან ფერადი სარეცხი იყო გაფენილი, ზოგან სინათლე ანთებული იმის მიუხედავად, რომ ჯერ კიდევ დღე იყო. თინამ უცებ წარმოიდგინა და ცხადად დაინახა კიდევ, როგორ მოხვდა ამ კორპუსს რალაც დიდი და მძიმე რაკეტა და როგორ გამოანგრია ზუსტად ცენტრში, დაინახა, როგორ მოეკიდა სახლს ცეცხლი და ხალხის განწირული კვილიც გაიგო.

ძალიან შეეშინდა, გაშეშდა, ადგილიდან ვერ იძვროდა, უყურებდა, როგორ შავდებოდა კორპუსი, როგორ ასდიოდა კვამლი, როგორ ხტებოდნენ ადამიანები ფანჯრებიდან და აივნებიდან და ისევ ცრემლები მოსდიოდა, ამჯერად უფრო მეტი და უფრო ინტენსიურად. „ამას რა გასმენინებს“, გაიგო ოთახში შესული ქალიშვილის ხმა და გამოფხიზლდა. დახუჭა და გაახილა თვალები და დაინახა, რომ კორპუსი, რომელსაც უყურებდა, ჯერ კიდევ არ იყო დაბომბილი. გაუხარდა, ცრემლები მოიწმინდა და შვილისკენ შეტრიალდა. ჩამეხუტეო სთხოვა და ხელები გაშალა, მაგრამ გოგოსგან ცივი უარი მიიღო და ფრუსტრირებულმა ხელები ჩამოყარა.

ფეისბუქში დიდი ამბავი ატყდა ამ ნიშნებთან დაკავშირებით. ზოგი ამტკიცებდა, ბოლო დროს საქართველოში ჩამოსული რუსები ხატავენო, ზოგი ამბობდა პრორუსული ტელევიზია-პარტიის წევრები ატერორებენ ხალხს ამ ნიშნებითო, ზოგი ვარაუდობდა, რუსულ სპეცსამსახურებთან მოთანამშრომლე

ქართული სპეცსამსახურები აკეთებენ ამასო, ზოგი მელიას ხედავდა, ზოგი კატას, ზოგი ჰაგი-ვაგის, ზოგი ქისი-მისის, ზოგი ემოს და ზოგი - გოსს. დედაქალაქი და შესაბამისად ქვეყანაც პანიკამ მოიცვა. დაიზაფრა ხალხი, ყველაზე მეტად ის ამინებდათ, რომ ომის დაწყებამდე უკრაინაშიც იხატებოდა რაღაცნაირი ნიშნები (ძირითადად წრეში ჩასმული ჯვრები, თუმცა ეს ბევრმა არ იცოდა) და ისედაც ომზე მოფიქრალ ხალხს მრავალმონაგებულის პესიმისტური ფანტაზია ცუდი მიმართულებით მიაქროლებდა.

თინამ საშას ჩიზბურგერების ქაშა შესთავაზა, რაზეც თანხმობა მიიღო. მსუბუქად ჩაიკვეს და გარეთ გავიდნენ. უსასრულოდ განელილი და გაზაფხულის ოკუპანტი ცივი ზამთარი ახალი დასრულებული იყო, უკვე თბილოდა და ქუჩაში სეირნობა სასიამოვნო გამხდარიყო. ფეხით მივიდნენ სწრაფი კვების ობიექტთან, შევიდნენ, სენსორული ეკრანის მეშვეობით საკვები შეუკვეთეს და გარეთ დასხდნენ. არ საუბრობდნენ, საშატელეფონში ჩაძვრა, თინამ ზემოთ აიხედა, პოლიციის შუშებიანი შენობა დაინახა, აი, ისეთი, ნაცების მმართველობის დროს რომ შენდებოდა და ხუმრობით „სუპერმარკეტების ქსელ პოლიციას“ რომ ეძახდა. ისევ რაკეტამ ჩაიწვილა და ამჯერად პოლიციის განყოფილებას მოხვდა. ყველა შუშა ჩამოიშხვრა, ქუჩაში მოსიარულე ხალხს დაეცა და დაჩეხა. შენობიდან ცეცხლმოკიდებული ფორმიანები გამოცვივდნენ და ასფალტზე დაიწყეს გორვა. ხალხი მისცივდა, ცეცხლს ნიხლებით აქრობდა. უცებ საშინელი ხმაური გაისმა და პოლიციის განყოფილების შენობა მთლიანად ჩამოიშალა, საშინელი მტვერი ავარდა ჰაერში. „ჩიზბურგერის ორი მენიუ თქვენია?“ - ჩაესმა ყურში და გამოფხიზლდა. დიახ ჩვენიაო, უპასუხა და ისევ პოლიციის შენობას გახედა. შენობას დაზიანება არ ეტყობოდა, დაინახა ფალსუზები, რომლებიც ქოცებმა დააყენეს ნაცების მიერ სპეციალურად გამჭვირ-

ვალედ აშენებული შენობის ვიტრინებზე იმისთვის, რომ ეს შენობა გამჭვირვალე აღარ ყოფილიყო და დამშვიდდა.

ფეისბუქში ნახა, რომ „ლელოს“ ახალგაზრდული ფრთის წარმომადგენლებმა ჩამორეცხეს ზოგან ის ნიშნები სპეციალური ხსნარებით და გაუხარდა, თუმცა ის მაინც აწუხებდა, რომ სხვა ბევრ ადგილას ეს ნახატები რჩებოდა და რაც მთავარია, პოლიცია, ერთი მხრივ, არაფერს აკეთებდა ამ ნიშნების დამხატვთა გამოსავლენად, მეორე მხრივ, არ აჯარიმებდა ან/და აკავებდა ამ ნიშნების დამხატვებს იმ მარტივი მიზეზით, რომ „არ იცოდა“ ვინ იყო სამართალდამრღვევი მაშინ, როცა ხუთსანტიმეტრიანი რადიუსის მქონე სტიკერების ასფალტზე (დიახ ასფალტზე და არა კედელზე) დაკვრის მცდელობისთვის უკანონოდ აპატიმრებდა „სირცხვილიას“ და სხვა ორგანიზაციების სამოქალაქო თუ პოლიტიკურ აქტივისტებს, იმავდროულად, საზოგადოებას ამყოფებდა საინფორმაციო ვაკუუმსა და ამოუცნობის შიშში. ვილაც წვერებიანი და სათვალეებიანი ქართულად მოსაუბრე რუსის ვიდეოც დაიდო. ქართველებმა წაასწრეს, როგორ ხატავდა იმ იდიოტიზმს და პასუხს სთხოვდნენ, ოკუპანტი კი აქცენტით უხსნიდა, კედლებზე ხატვა კულტურაა და უბრალოდ ვხატავდიო. უკრაინაში ასეთებს თავპირს უერთიანებდნენ, ამას კი შერჩა ხახვის და არჯნის არომატის ჩიფსივით, პოლიცია მივიდა და გაუშვა ალბათ.

სახლში დაბრუნებული აბაზანაში შევიდა, ხელები დაიბანა, გაიხადა და სარეცხის სათავსოში ჩააგდო მაისური, რომელიც ეცვა, აღმოაჩინა, რომ სათავსო გავსებულიყო, სარეცხი მანქანის ილუმინატორი გამოალო და დაინახა ნაღმი, რომელიც აფეთქდა... ქალიშვილის კვილიმა გამოაფხიზლა, თვალეები გაახილა, გააცნობიერა, რომ სარეცხ მანქანაში ნაღმი არ იყო და შესაბამისად არ აფეთქებულა, მაგრამ გოგოს კვილი კვლავ ჩაესმა და სასწრაფოდ აბაზანის კარი გააღო. მისაღებ ოთახში 5 რუსი სალდა-

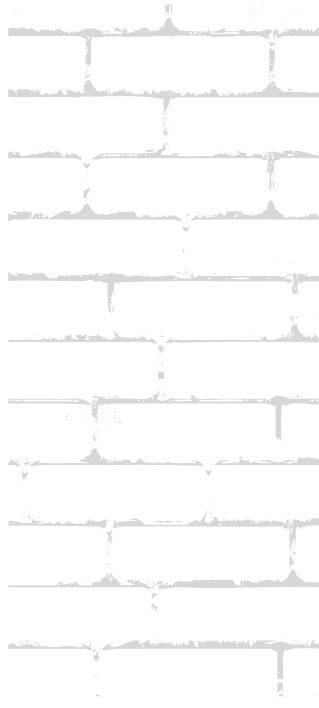
ფონი დაინახა, ორს გაშლილი ხელებით ეჭირა მისი ქალიშვილი, ერთი ტანსაცმელს გავემებული ახევდა, ორი კი შარვალს იხსნიდა. გაშეშდა, ნაბიჯიც კი ვერ გადადგა, ყვიროდა, მაგრამ მისი ხმა არავის ესმოდა. ქალიშვილი შეშინებული თვალებით უყურებდა და დახმარებას სთხოვდა. ამასობაში გოგონა სრულად გააშიშვლეს, შეატრიალეს და მაგიდაზე გადაანვინეს. შარვალჩახდილი ყასბები სიცილ-ხორხოცით დაიძრნენ გოგონასკენ, ამასობაში იმან, ვინც ტანსაცმელი გახადა, საიდანღაც ბრტყელტურჩა მიიტანა და სხვა ჯალათებს უთხრა, რომ საქმის გამარტივების მიზნით გოგონას კბილებს დააძრობდა. ის იყო, მოძალადეები საქმეს უნდა შესდგომოდნენ, ოთახში წვერებიანი აზოველი შევარდა და ავტომატის ჯვრით ხუთივე პირუტყვი გადაცხრილა. მაღლობის თქმა უნდოდა, მაგრამ უკრაინულად ვერ გაიხსენა, როგორ ითქმოდა, რუსულად პრინციპულად არ უნდოდა თქმა და ბოლოს გერმანულად უთხრა, დანქო. მერე სასწრაფოდ შვილთან მივარდა და პლედი მოახურა.

„დე, ჩაის დალევ?“ - გაიგო შვილის ხმა და გამოფხიზლდა. კი, დავლევო, უპასუხა და მაგრად ჩაეხუტა. იმ საღამოს ბევრი იფიქრა და დაასკვნა, რომ ყირიმი უკრაინის აფხაზეთია და იმ ნიშნებს კედლებზე საქართველოს უსაფრთხოების სამსახურის აგენტები, ან რუსეთის ირიბი რეზიდენტები ან რუსეთის პირდაპირი აგენტები, ანუ მოძალადე ტელევიზია-პარტიის მინიპუტინები, ხატავდნენ. მერე ფეისბუქში წაიკითხა, რომ უკრაინელების გენოციდის მომწყობი რუსი ჯალათები ბუჩაში ადამიანებს კოლაბორაციონისტების დახმარებით წინასწარ შედგენილი სიების მიხედვით ხოცავდნენ. ისევ დაფიქრდა, ანტიერესებდა კოლაბორაციონისტები მხოლოდ აშკარად გამოხატული პრორუსული პოზიციების მქონე დაჯგუფებები იყვნენ, თუ საქართველოს ხელისუფლების წარმომადგენლებიც.

დაღამდა, ფანჯრიდან გადაიხედა და დაინახა, როგორ მიადგა ჩაბნელებულ მეტროსადგურს შვიდი ტანკი რომლებზეც სისხლით იყო დაწერილი ლათინური ანბანის ბოლო ასო და რომლებიდანაც კბილებამდე შეიარაღებული რუსი და ჩეჩენი მკვლევები გადმოვიდნენ. ჯალათები მძიმე და ნელი ნაბიჯებით მიუახლოვდნენ მეტროსადგურს, რომლის შუშის კარებზეც ის ნიშანი ეხატა. სადგურში იმალებოდნენ მშვიდობიანი მოქალაქეები, რომლებმაც გაიგეს, რომ სანქცირებული რუსი ოლიგარქების მეგობარი, წარმოშობით ქართველი, მაგრამ სულით რუსი ოლიგარქის ხელისუფლებამ ქვეყნის ტერიტორიაზე შემოსულ რუსულ-ჩეჩენურ-აფხაზურ-ოსურ არმიას ქვეყანა უბრძოლველად ჩააბარა. ციხესიმაგრე თოვლში დაცემას და ოკუპანტების მიერ დაკავებას ელოდა.

მეორე დილით საქართველოს მოქალაქეებმა ულტიმატუმი მიიღეს, რომლის მიხედვითაც, იმ შემთხვევაში, თუ შვიდი სამუშაო დღის განმავლობაში ისინი თავიანთ ქონებას რუსეთის ფედერაციის მიერ უკრაინის წინააღმდეგ სამხედრო აგრესიის განხორციელებისა და ცივილიზებული სამყაროს მიერ რუსებისთვის სანქციების დაწესების შემდეგ მორდორიდან საქართველოში „ლტოლვილებად“ შეჭრილ რბილ ოკუპანტებს გადაუფორმებდნენ, მათ მიეცემოდათ ქვეყნის უფლებლად დატოვების შესაძლებლობა, სხვა შემთხვევაში კი დაექვემდებარებოდნენ ეთნიკურ წმენდას.

ირანის ისლამურ რესპუბლიკაში სომხეთის გავლით სასწრაფოდ ემიგრირებულმა რეზიდენტმა პრეზიდენტმა საგანგებოდ გამოცემული დეკრეტით თბილისში ქართულ ენაზე საუბარი აკრძალა, რუსეთზე მაკლერები კი მეგაფონებით გადაადგილდებოდნენ და სკანდირებდნენ „აბა ომი გინდათ?!“, იგივეს აკეთებდნენ ჯართის ჩამბარებელი მანქანებიც, თან ამბტებდნენ „აბა მიშა გინდათ?!“. ხალხი ისევ დუმდა. სიონიც. ■

საბჭოთა მოგზაურის ჩანაწერები

გიორგი ანთაძე

ჩილე-რუსეთის ტერიტორიული კონფლიქტი

ვერცერთ ისტორიულ სახელმძღვანელოში ვერ ამოიკითხავთ ასეთი კონფლიქტის შესახებ რაიმეს, მაგრამ აქ შეთხზული არაფერია, ეს კონფლიქტი რეალურია და ახლაც გრძელდება.

ანტარქტიდა ერთადერთი კონტინენტი, სადაც ადამიანი არ დასახლებულა. არის მხოლოდ სხვადასხვა ქვეყნის რამდენიმე ათეული სამეცნიერო-კვლევითი სადგური.

ანტარქტიდის საერთაშორისო პაქტის თანახმად, ეს კონტინენტი არ ეკუთვნის არცერთ სახელმწიფოს. სწორედ იმის გამო, რომ ადამიანი არ სახლობს, ანტარქტიდა ყველაზე ლამაზად გილად მიმაჩნია დედამიწაზე.

არგენტინის ქალაქ უშუაიადან ანტარქტიდის ნახევარკუნძულამდე მიღწევა - დრეიკის დროიდან მოყოლებული,

დღემდე - ურთულეს საზღვაო მარშრუტად ითვლება. დრეიკის სრუტე ერთ-ერთი ყველაზე შტორმიანი ადგილია პლანეტაზე და მის გადაცურვას დღევანდელი ნავიგაციის პირობებშიც კი სირთულეები ახლავს. ორი დღე-ღამე რეაბალიანი შტორმის გადატანა კაიუტაში გამოკეტილს მხოლოდ ორმა რამემ: ჩურჩხელამ და რიჰარდ ვაგენერმა შემაძღებინა. როდესაც ოკეანე ნაფოტივით ათამაშებს არცთუ ისე დიდი ზომის საკრუიზო გემს, შენ კაიუტიდან გარეთ გასვლა აკრძალული გაქვს (აკრძალული რომც არ გქონდეს, ვერტიკალურ მდგომარეობაში მოძრაობა შეუძლებელია) და სანოლზე ხარ მიჯაჭვული ამ სიტყვის პირდაპირი მნიშვნელობით, რამ შეიძლება გიშველოს, თუარა ყურსასმენებმა, საიდანაც არაამქვეყნიური მუსიკა ჟღერს?

ეს სწორედ ის შტორმია, რომელიც *Götterdämmerung*-ს შეეფერება. ბოლოს ვალჰალა ინვის, ღმერთების დაისი დგება და შენ თვალწინ ახალი სამყარო - აისბერგებით მოჭედილი მშვიდი ოკეანე იბადება.

ადრე აქ ვეშაპებზე ნადირობდნენ. აქვე, ხმელეთზე, დიდი საამქროები ჰქონდათ, სადაც ნანადირევს ამუშავებდნენ ძვირად ღირებული სპერმაცეტის მოპოვების მიზნით. იმდროინდელი ფიცრული ნაგებობები თითქმის ხელუხლებელია. აქა-იქ ვეშაპის უზარმაზარი ჩონჩხის ნაწილებია მიმოფანტული. იქნებ, ეს მობი დიკის ძვლებია? აქვე, ახლოს, აჰაბის ძვლებიც უნდა იყოს მაშინ...

სუმბურული ფიქრებიდან პინგვინების ყაყანს გამოვყავარ. პინგვინი მხოლოდ ფოტოსა და ტელეეკრანზეა საყვარლად სასაცილო. რეალურად ამ სილამაზეს აუტანელი სუნი ახლავს თან, რომელიც მათ სამფლობელოსთან მიახლოებისთანავე იგრძნობა.

მიუხედავად იმისა, რომ ათასობით ბინადრობენ ერთად, პინგვინი ყველაზე ასოციალური არსებაა. არანაირი ემპათია, „ჯოგური ინსტინქტი“ და ალტრუიზმი პინგვინში არ ძვეს. ფრინველთა

სამყაროს ეს სახეობა ევოლუციამ არც კოლექტიური ინტელექტით დააჯილდოვა და არც ინდივიდუალურით. მარტივი მიზეზის გამო: ბრძოლა არსებობისათვის მათთვის მხოლოდ ზანტად მოლასლასე სელაპებისგან თავის დაცვით გამოიხატება. გაუმართლათ, რომ თეთრი დათვები სამხრეთ ნახევარსფეროში არ ბინადრობენ. არადა ამ ლამაზ, ეგზოტიკურ არსებებს არაფერს ვერჩი, ასეთი ყოფა მათი არჩევანი არ ყოფილა, ევოლუციამ მიუჩინა ეს ადგილი. რალაცას (თუ ვილაცას?) მაგონებს ევოლუციის ეს ჩიხი:

მშვიდობა - ბრძოლისა და გამარჯვების გარეშე.

ნაყოფანება - დაფრენილ პირში „ჩატენილი“ ერთფეროვანი საკვებით.

რეპროდუქცია - სიყვარულის გარეშე. იქნებ ასეთი იყო მათი წინაპრების ოცნება?

... და ისევ სუნი, აუტანელი სუნი ექსკრემენტების

***

ბრიტანულ სამეცნიერო-კვლევით სადგურზე ვართ. იქვე, ნაპირზე, სელაპია წამონოლილი და აღმაცერად მიცქერს. „ნეტაი შენ“- სახეზე ანერია, მაგრამ ვერ ამბობს. ალბათ ეზარება ლაპარაკი, თორემ ისეთი სახე აქვს, ვერც კი წარმოიდგენ, რომ უტყვია.

მომცრო ბორცვზე დიდი ბრიტანეთის დროშაა აღმართული, პინგვინების ჯგუფით გარშემორტყმული. ფოტო საინტერესო გამოვიდა, ფოტოკონკურსში პრიზიც მერგო, რადგან ამ ფოტოს ბრექსითი მივანერე. ბრიტანული ტრადიციები ამ ბაზაზეც იგრძნობა: დედოფლის ფოტო, Harrods-ის სუვენირები, ცხელი ჩაი და ბრიტანული ფოსტა. საშობაო მისალოც ბარათს ანტარქტიდის ბრიტანულ საფოსტო ყუთში ვაგდებ და ზუსტად ერთ თვეში თბილისში ჩამომდის. ასეთ დაგვიანებას მხოლოდ საქართველოს ფოსტის გაუმართავ მუშაობას თუ დავაბრალებ, თორემ ბრიტანული ფოსტა საათივითაა აწყობილი. სამეცნიერო-კვ-

ლევიტი სადგური თითქმის საუკუნეს ითვლის. ერთ-ერთი შენობის ნაწილში მუზეუმიცაა მოწყობილი. შემორჩენილია პირველი მკვლევრების მიერ შესრულებული კედლის ნახატები, ძირითადად შიშველი ქალები დაუხატავთ გასაგები მიზეზის გამო. აქვეა სამზარეულოს ნიგნი რამდენიმე ადგილობრივი რეცეპტით. ომლეტის რეცეპტია საინტერესო. ინგრედიენტები: 2 სელაპის ტვინი, 4 პინგვინის კვერცხი, 2 ოზ კარაქი. საინტერესოა, კარაქს სად შოულობდნენ?

ძალიან მინდა, სამხრეთ ნახევარსფეროს ლამის ცა ვნახო, მაგრამ წელიწადის ამ დროს აქ არ ღამდება. გარეთ ასატანი ტემპერატურაა, გემბანზე გასვლაც შეიძლება. ყველაზე დიდი ყინვა -16 გრადუსია, ცელსიუსით. დეკემბერი აქ ზაფხულია. სწორედ „თბილი“ ზაფხულის წყალობით მიაპობს ჩვენი გემი სიფრიფანა ყინულით დაფარულ წყლის ზედაპირს და აისბერგების გარემოცვაც არ აშინებს. აისბერგს ჩვენთან რა ესაქმება, რომელი „ტიტანიკი“ ჩვენ ვართ?

***

ანტარქტიდა დედამიწის ერთადერთი კონტინენტიცაა, სადაც არასდროს ყოფილა ომი. იყო ტიტანთა შერკინება, გმირული ექსპედიციები, ტრაგედიები, დიდ სახელმწიფოთა ამბიციები, მაგრამ ჰომოსაპიენსის სიბრყველა შორის ყველაზე დიდ სიბრყველას - ომს, საბედნიეროდ აქ არ მოუღწევია.

საინტერესო და სევდიანია სამხრეთ

პოლუსზე პირველი ექსპედიციის ისტორია. 1911 წელს პატარა ნორვეგია ბრიტანეთის ძღვევამოსილ იმპერიას დაუპირისპირდა. რუალ ამუნდსენის ამბიციურმა გეგმამ - პირველს მიეღწია დედამიწის სამხრეთ პოლუსამდე, ბრიტანელი კაპიტან სკოტის გეგმებს სერიოზული საფრთხე შეუქმნა. ორივე ექსპედიციამ დეკემბერში აიღო სტარტი და სამხრეთ პოლუსი პირველად 1912 წლის 17 იანვარს ამუნდსენის ჯგუფმა იხილა. სკოტმა მხოლოდ 35 დღის შემდეგ შეძლო მიზნის მიღწევა და იქ ნორვეგიის დროშასთან ერთად ამუნდსენის მიერ დატოვებული კარავი დახვდა. კარავში ამუნდსენმა სკოტის ექსპედიციის წევრებისთვის საჭირო ნივთები და საკვები დატოვა ნორვეგიის მეფისთვის გადასაცემ ნერილთან ერთად.

„საშინელი იმედგაცრუება, მე გული მტკივა ჩემი ერთგული მეგობრების გამო, ოცნება დასრულდა“ - ეს სიტყვები ჩანერა სკოტმა თავის დღიურში.

სამწუხაროდ, რობერტ სკოტი და მისი ჯგუფის ორი დარჩენილი წევრი უკანა გზაზე დაიღუპა, მაშინ, როცა ბოლო ბანაკამდე 20 კილომეტრიცაა ამოღებდათ. სკოტს უბეში ამუნდსენის ნერილი ედო, რომელიც ადრესატამდე ვერ მიიტანა.

ასეთია ჭეშმარიტი გმირობის ისტორია. ჩვენ ვამბობთ, რომ იმედი ბოლოს კვდება, მაგრამ გმირებში ასე არაა, გმირებში ბოლოს ღირსება რჩება ბასტიონზე.

***

სალამობით ყველანი გემის ბარში ვიკრიბებით. აისბერგის ყინულით მორთმეულ ვისკის სულ სხვა არომატი აქვს და შეპარვით ვაგემოვნებ. მოშორებით, მაგიდასთან, მოსკოველი ტურისტების ჯგუფი უდიერად სვამს. როგორც მარქსისა და ენგელსის ჭეშმარიტი მიმდევრებისთვის, მათთვის რაოდენობრიობა ქმნის თვისობრიობას. ხმაურობენ.

მე ამერიკელებთან ვმეგობრობ და მათ მხიარულ ჯგუფს ვუერთდები. ბართან მობრუნებულს, ერთ-ერთი მოსკოველი მომიახლოვდა და პირდაპირ მკითხა: თქვენ ამერიკაში ცხოვრობთ, არაო? ვუპასუხე, რომ არა, თბილისიდან ვარ-მეთქი. გაკვირვება ვერ დამალა: „ქართველი ხარ და ამერიკელებთან რა გინდა აბა? შემოგვიერთდი!“

„კარგი ხალხია ამერიკელები,“ - ცივად მივუგე და ჩემი მეგობრებისკენ გავეშურე, გუნებაში კი ფრაზა ასე დავასრულე: „ერთხელ უკვე შემოგიერთდით და ძალიან ვინანეთ“.

***

საინტერესო დღე გველის. ჩილეს სამეცნიერო სადგური უნდა მოვინახულოთ და იქვე, მის გვერდზე - რუსული ბაზაც.

ლამაზი შინდისფერი შენობები ჩილეს ეკუთვნის, იქვე, ბორცვზე, პატარა ეკლესიაც აუშენებიათ. ყველაფერი მოვლილი და დავარცხნილია. სტუმრებს იშვიათად იღებენ და ოციოდე მკვლევრისთვის ჩვე-

ნი ჩასვლა განსაკუთრებული მოვლენა იყო. ცხელი შოკოლადითა და ორცხობილით გაგვიმასპინძლდნენ, სუვენირების მალაზია გააღეს და ეკლესიაც დაგვათვალისწინეს. ეს ეკლესია რამდენიმე წლის წინ ააშენეს ყველაზე შემაღლებულ ადგილას. ამ ადგილისკენ არავინ იყურებოდა ათწლეულები, მაგრამ როგორც კი ჩილეს მხარემ მშენებლობა დაიწყო, მეზობელმა რუსეთის ბაზამ ტერიტორიული პრეტენზიები წამოაყენა: აქაოდა, ეგ ბორცვი ჩვენ გვეკუთვნისო. ტერიტორიული დავა ფიზიკურ შეხლა-შემოხლაშიც გადაიზარდა რამდენჯერმე. განსაკუთრებით ეს იმ დღეებში ხდებოდა, როდესაც რუსულ ბაზაზე სპირტის მარაგებს ივსებდნენ. საბედნიეროდ, ანტარქტიდის პაქტის თანახმად, სამხედრო ობიექტების განლაგება, ასევე, სამხედრო და შეიარაღებული გემების შესვლა მე-60 განედის სამხრეთით აკრძალულია, თორემ ვნახავდით რუსეთის მიერ ოკუპირებულ კიდეც ერთ ტერიტორიას.

ცოტა ხანში რუსულ ბაზაზე გადავიდით. სახლების ნაცვლად, ტერიტორიაზე რკინის დიდი კონტეინერებია მიმოფანტული, კონტეინერებს შორის გზა გადათხრილი და ატალახებულია. ამ კონტეინერებში ცხოვრობენ და მუშაობენ, სასადილოც ასეთ კონტეინერშია და სუვენირების ფარდულიც. სუვენირებად რუსეთის დიდების ამსახველი ნივთები აქვთ, თვით პუტინის პორტრეტიც შეგიძლიათ შეიძინოთ. ნაბახუსევი ქალ-

ბატონი ნელა მუშაობს და სუვენირების ფარდულთან საკმაოდ დიდი რიგი დგება. ჩემს ამერიკელ მეგობრებს მივუახლოვდი და ვეუბნები:

- აქ ნამდვილად ვატყობ, რომ საბჭოთა რუსეთში ვარ!

- რითი ატყობ? - ეშმაკური ღიმილით მკითხა წარმოშობით ოდესელმა ამერიკელმა, რომელმაც ამ კითხვაზე პასუხიც მშვენივრად უნყოდა.

- იმით, რომ ყველა ნაბახუსევია, გზები ანგრეულია და მაღაზიასთან რიგში გვინწევს დგომა.

ერთადერთი ფხიზელი კაცი, რომელიც შეგვხვდა, იქვე, მეორე ბორცვზე, ჩილეს ჯინაზე აგებული ხის ეკლესიის მოძღვარი იყო. შეთავსებით იყო მოძღვარი, თორემ ისე სამხედრო ფორმა ეცვა ანაფორის შიგნით. ეკლესიასთან რიგი არ დადგა, რადგან მოძღვარმა თავ-

იდანვე გამოაცხადა: აქ მხოლოდ მართლმადიდებლებს ვუშვებთო! მგონი ისტორიაში პირველი ქართველი ვიყავი, ვინც პლანეტის ყველაზე სამხრეთ წერტილში არსებულ მართლმადიდებლურ ეკლესიას ესტუმრა და ერთადერთი ქართველი, ვისაც რუსეთთან „ერთმორწმუნეობა“ რაღაცაში მაინც გამოადგა.

ამის შემდეგ, ეუთოს დამკვირვებლებივით მალევე დავტოვეთ „კონფლიქტის ზონა“ და ნეიტრალურ წყლებში განვაგრძეთ ცურვა მანამ, სანამ აისბერგების გაუვალმა კლდემ არ შეაჩერა ჩვენი სვლა სამხრეთისაკენ.

არავინ იცის, როგორ დამთავრდება ჩილე-რუსეთის ტერიტორიული დავა ანტარქტიდის უკიდევანო სივრცეზე. ფაქტია, რომ კლიმატიდან გამომდინარე, დღეს ეს არის ყველაზე უფრო „გაყინული“ კონფლიქტი ჩვენს პლანეტაზე. ■

გარეკანზე გამოყენებულია ლაშა გაბელიას ფოტო, 20 ოქტომბერი 2024
უკანა ყდა - ნინა ალავიძის ფოტოგრაფია
ჟურნალში გამოყენებულია გიორგი გაგოშიძის არტები

ჟურნალში გამოქვეყნებულ წერილებში გამოთქმული
მოსაზრებები ეკუთვნით ავტორებს და შეიძლება,
არ გამოხატავდეს „ახალი ივერიის“ რედაქციის პოზიციას.

**ჭავჭავაძის
ცენტრი**

ილია ჭავჭავაძის სახელობის ევროპული
კვლევებისა და სამოქალაქო განათლების ცენტრი

**FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION** For Freedom.

South Caucasus

ახალი ივერია
საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ჟურნალი
www.akhaliiveria.ge

2024 ოქტომბერი, № 3(7)
ISSN 2720-8729

აიპ "ჭავჭავაძის ცენტრი"
გიორგი ახვლედიანის № 20
0108, თბილისი, საქართველო

© ჭავჭავაძის ცენტრი, 2024

